

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “ต้นแบบการบริหารจัดการเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย” ในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยมุ่งศึกษาการบริหารจัดการเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย โดยนำเสนอผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 23 รูป/คน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการและผู้ที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย ตามมิติของการบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาดังนี้

- มิติที่ 1 การวางแผน
- มิติที่ 2 การจัดองค์การ
- มิติที่ 3 นโยบายการเผยแผ่
- มิติที่ 4 พัฒนาศักยภาพผู้เผยแผ่
- มิติที่ 5 วิธีการเผยแผ่
- มิติที่ 6 เทคโนโลยี
- มิติที่ 7 สภาพแวดล้อม
- มิติที่ 8 ความสัมพันธ์ทางสังคม

ทั้ง 8 มิตินำมาเสนอเป็นต้นแบบการบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ มีการนำความรู้ด้านการจัดการควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการ ภายใต้มิติการส่งเสริมและพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของนโยบายภาครัฐคือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนสืบต่อไป

โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ประการ ประกอบด้วย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย
2. ปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย

3. เพื่อเสนอต้นแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย

โดยวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ประการนั้น ได้ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการจัดเก็บข้อมูลเพื่อกำหนดต้นแบบการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยกำหนดปัจจัยทั้ง 8 ด้าน และกำหนดการวิเคราะห์ปัจจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการทั้ง 8 มิติ กำหนดขั้นตอนการวิจัยออกเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยการบริหารจัดการจากแนวความคิดของกลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้บริหารศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดและเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่แสดงถึงปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดต้นแบบการบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ

4.1 ผลการศึกษาลักษณะการบริหารจัดการของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัด

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์รายบุคคล และการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง จากผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งผลการศึกษาในลักษณะดังกล่าวทำให้ได้มุมมองที่เชื่อมโยงการปฏิบัติทั้งในด้านการบริหารจัดการเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการพัฒนาการบริหารจัดการของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย

การศึกษาลักษณะการบริหารจัดการของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย โดยวิเคราะห์ผ่านกรอบการบริหารจัดการตามมิติที่กำหนดไว้ทั้ง 8 มิติ การศึกษากระบวนการการบริหารจัดการของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดทั้ง 4 ศูนย์ที่ใช้เป็นกรณีศึกษามีดังนี้

- 1) ภาคเหนือ ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่
- 2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมา
- 3) ภาคกลาง ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนนทบุรี
- 4) ภาคใต้ ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช

4.1.1 การวางแผน

มีการดำเนินการตามกระบวนการบริหารจัดการ ดังนี้

4.1.1.1 ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่

มีการวางแผนในการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่และกำหนดนโยบายแผนการดำเนินการก่อน ได้จากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเพื่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยเจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมในการวางแผน มีการอบรมกระบวนการทำงานแก่บุคลากร กำหนดยุทธศาสตร์ แผนงานและแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน เช่น แผนงานด้านการบริหารจัดการโครงการ แผนด้านยุทธศาสตร์ เป็นต้น

แผนยุทธศาสตร์ : ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่

วิสัยทัศน์ : เป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนพระพุทธศาสนา แห่งดินแดนล้านนาและอนุภูมิภาคุ่มน้ำโขง ให้มีความมั่นคง ยั่งยืน และสังคมมีความสุขด้วยหลักพุทธธรรม

พันธกิจ

1. เสริมสร้างให้สถาบันและกิจการทางพระพุทธศาสนามีความมั่นคงยั่งยืน
2. สนับสนุนส่งเสริมและจัดการการศึกษาสงฆ์ และเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาให้มีความรู้คู่คุณธรรม
3. จัดการศึกษาสงฆ์เพื่อผลิตและพัฒนาศาสนทายาทที่เปี่ยมปัญญาพุทธธรรมเผยแผ่ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญงอกงาม และร่วมสร้างสังคมพุทธธรรมที่มีความเข้มแข็ง

เป้าประสงค์

1. การเสริมสร้างเอกภาพให้กับสถาบันและกิจการทางพระพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบ
2. การส่งเสริมการพัฒนาาระบบการศึกษาสงฆ์ และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบและครบวงจร
3. การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับศาสนทายาท
4. การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับข้าราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงใหม่ให้เป็นมืออาชีพ

ตัวชี้วัด

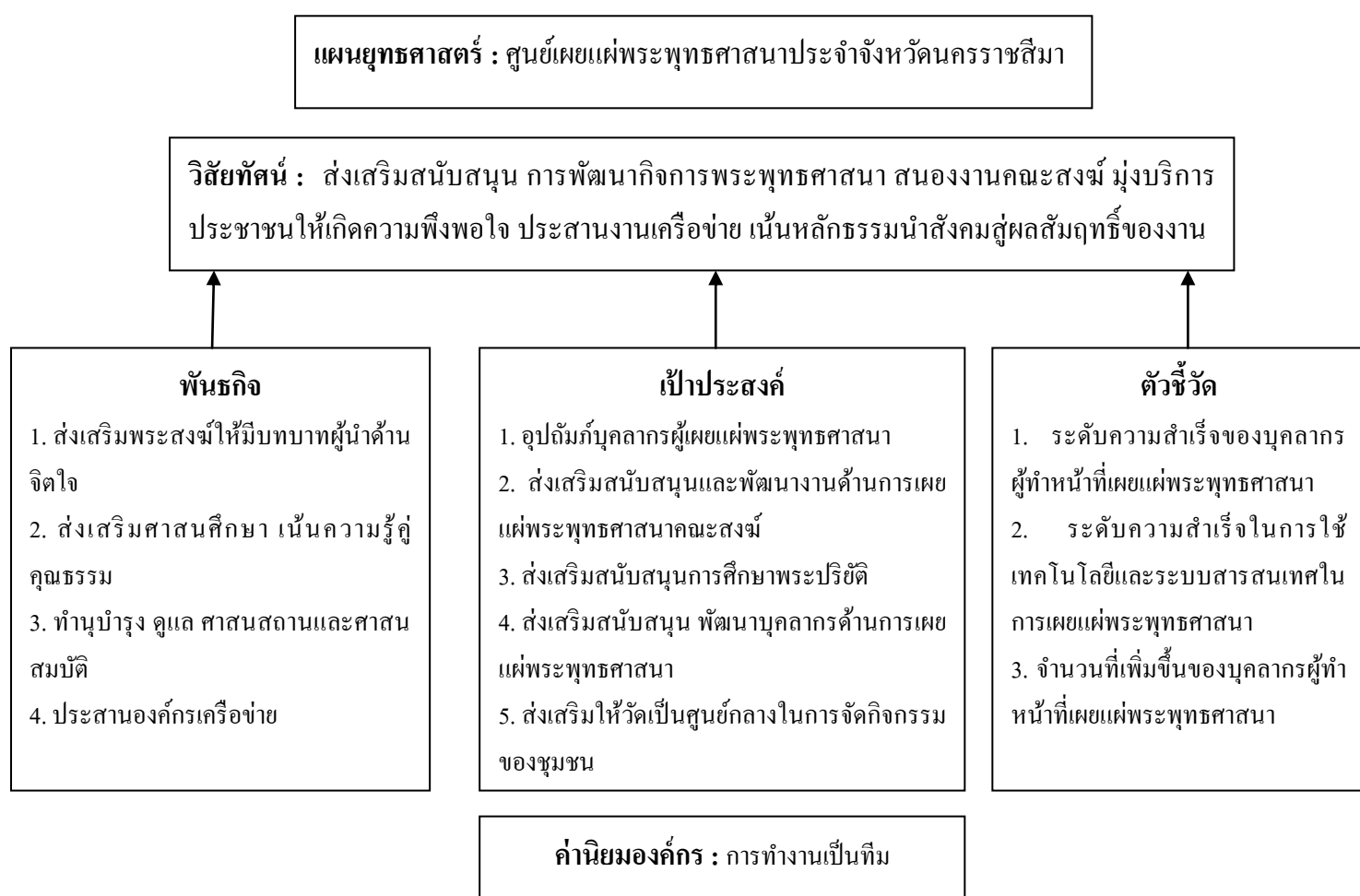
1. ระดับความสำเร็จของการแก้ปัญหาและข้อร้องเรียนเกี่ยวกับพุทธศาสนา
2. ร้อยละของประชาชนที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา
3. ร้อยละของระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ
4. ร้อยละของผู้เรียนพระปริยัติธรรมสามัญศึกษาที่จบตามหลักสูตร

แผนภาพที่ 4.1 แสดงแผนยุทธศาสตร์ของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่

4.1.1.2 ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมา

การวางแผนงานและกำหนดนโยบายแผนงานดำเนินการประจำปีงบประมาณ มีการอบรมการทำงานแก่บุคลากรที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ให้เป็นไปตามนโยบายและข้อกำหนดตามวัตถุประสงค์และแผนปฏิบัติงานที่ค่อนข้างชัดเจน

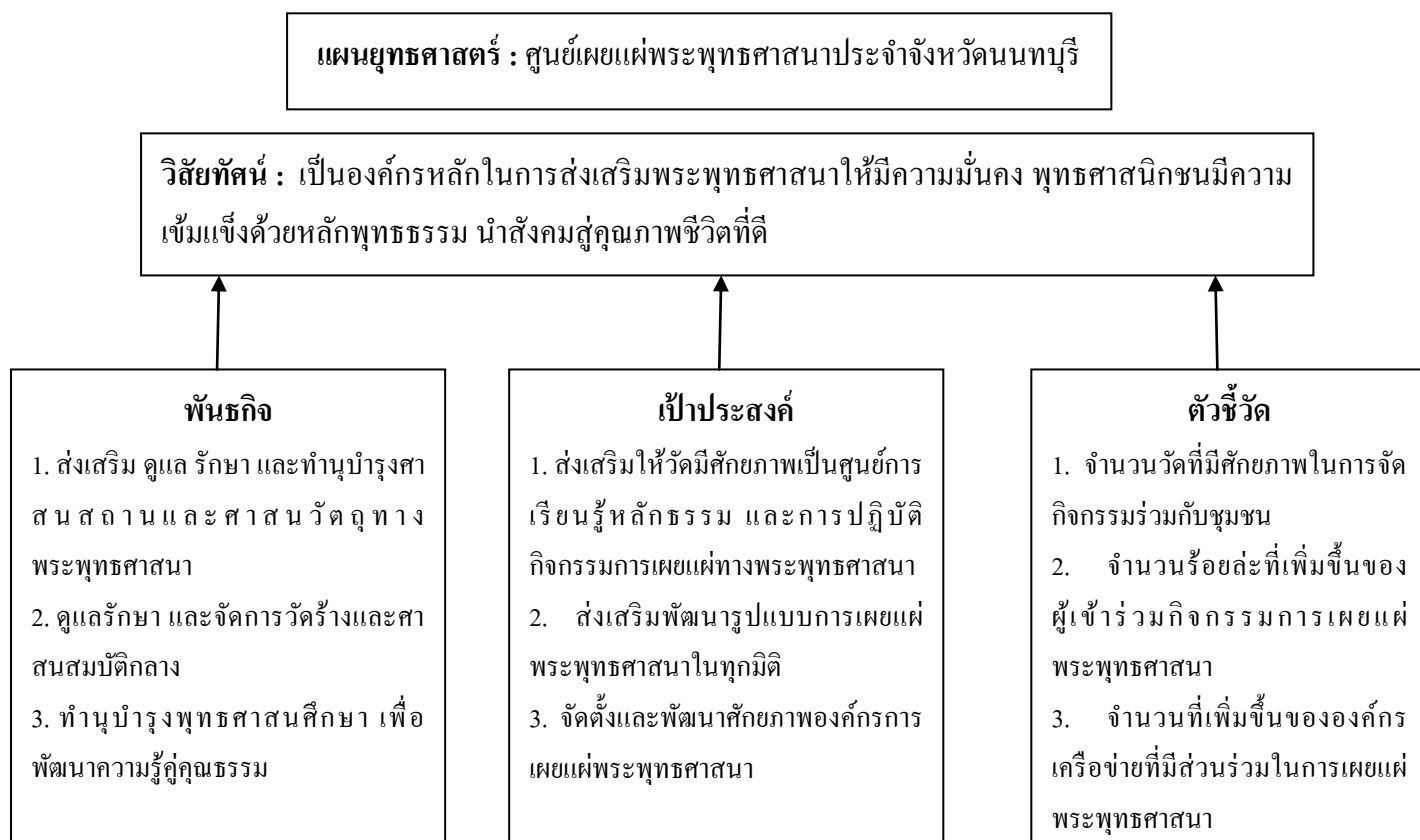
แผนงาน โครงการ กิจกรรม ประจำปีงบประมาณของศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมา โดยยึดแนวทางการดำเนินงานให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์และกลยุทธ์แผนแม่บทการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

แผนภาพที่ 4.2 แสดงแผนยุทธศาสตร์ของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมา

4.1.1.3 ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนนทบุรี

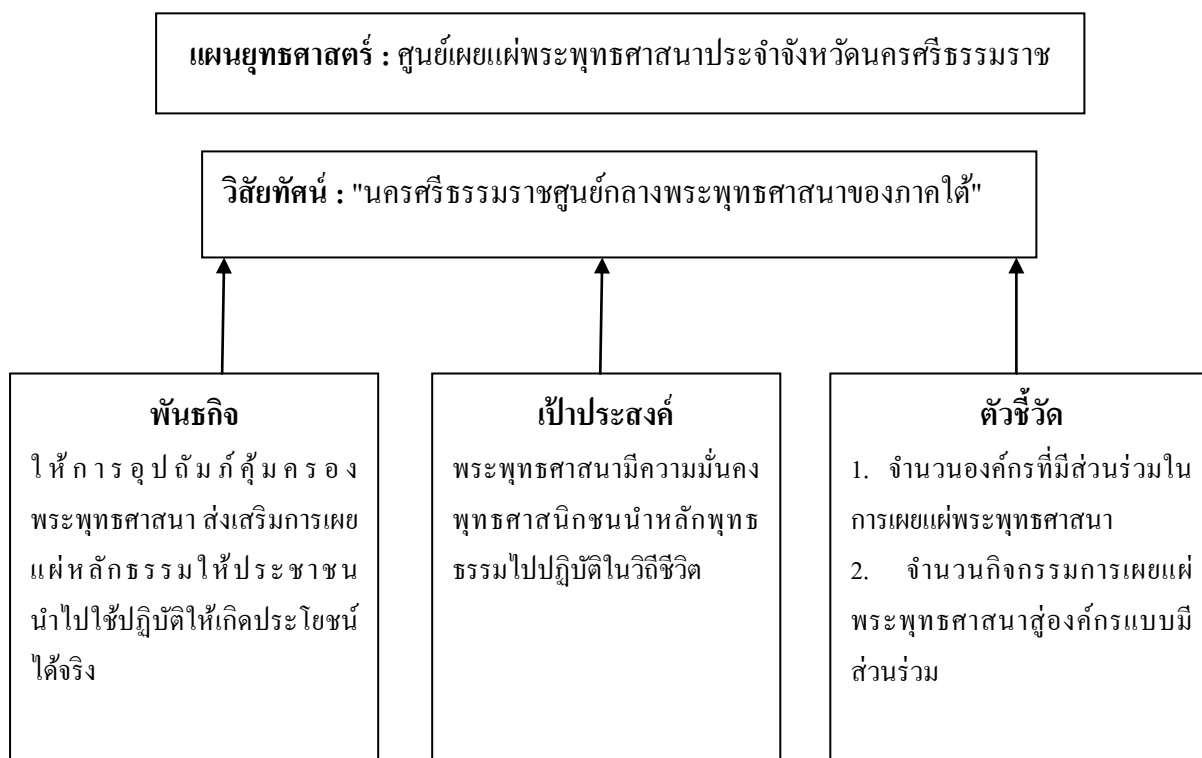
มีการวางแผนล่วงหน้าและกำหนดนโยบายแผนงานดำเนินการประจำปี การวางแผนการปฏิบัติงาน มีการอบรมแก่บุคลากร มีการกำหนดวัตถุประสงค์ให้เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้อย่างชัดเจน มีการติดตามประเมินผล “สิ่งที่ใช้ในการขับเคลื่อนไม่ได้มีอะไรซับซ้อนมาก ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนนทบุรีได้ใช้หลัก PDCA เป็นหลักในการขับเคลื่อน วางแผน ปฏิบัติตามแผน ตรวจสอบปัญหาอุปสรรค ปฏิบัติเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายและนโยบายในการปฏิบัติงาน (สรุป คือ แผนปฏิบัติการ)” (ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนนทบุรี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 มิถุนายน 2558)

แผนภาพที่ 4.3 แสดงแผนยุทธศาสตร์ของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนนทบุรี

4.1.1.4 ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช

มีการนำแผนไปปฏิบัติเป็นการปฏิบัติงานตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนงานหรือโครงการ เพื่อให้งานที่กำหนดไว้ในแผนบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการในด้านการเตรียมบุคคล งบประมาณ วิธีการ ก่อนดำเนินการมีการชี้แจงให้บุคลากรผู้รับผิดชอบและผู้ปฏิบัติงานดำเนินการมีการให้คำแนะนำปรึกษาหารือ มีการควบคุมการปฏิบัติงานและการรายงานตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขทุก ระยะของการปฏิบัติงาน มีความชัดเจนในวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนการกำหนดและ มอบหมายภารกิจความรับผิดชอบในโครงสร้างบริหารแผน มีความชัดเจนมีระบบการกำกับ ตรวจสอบและประเมินผลภายในองค์กร และมีการเสริมแรงผู้ปฏิบัติในเชิงสร้างสรรค์สมรรถนะ องค์กรที่น่าแผนสู่การปฏิบัติ มีความเข้มแข็งทั้งศักยภาพ ความสามารถและความพร้อมมีการ สนับสนุนและมีความผูกพันของฝ่ายต่างๆ

แผนภาพที่ 4.4 แสดงแผนยุทธศาสตร์ของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช

โดยสรุป ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดทั้ง 4 ศูนย์ได้ดำเนินงานตามแผนแม่บทการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พ.ศ.2554-2559 การดำเนินงานการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแผนแม่บทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาประกอบด้วยยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้าน ด้านอุปถัมภ์ ส่งเสริม

สนับสนุนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การเพิ่มและการพัฒนาบุคลากรผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีศักยภาพและขีดความสามารถในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การจัดกิจกรรมการเผยแผ่หลักพุทธธรรมด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย และการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยแต่ละแผนยุทธศาสตร์นั้นได้กำหนดกลยุทธ์ แผนงานและโครงการเพื่อรองรับการดำเนินการตามแผนแม่บทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้จัดทำขึ้นเพื่อสนองงานคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยเป็นงานด้านที่มีความสำคัญในการดำรงคงอยู่ของพระพุทธศาสนา การเผยแผ่พระธรรมคำสอนไปสู่ประชาชน และการพัฒนารูปแบบและวิธีการในการเผยแผ่และพัฒนาองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา

การนำแผนไปปฏิบัติของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้ง 4 ศูนย์ เป็นกระบวนการขับเคลื่อนการดำเนินงานหรือกลไกที่สำคัญทั้งหมดให้สามารถบรรลุผลลัพธ์ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ การดำเนินงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจะบังเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องผลักดันให้มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติ แนวคิด ค่านิยม เป้าหมาย รวมถึงวิธีการปฏิบัติงาน การนำแผนไปสู่การปฏิบัติของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้ง 4 ศูนย์นั้น จำเป็นต้องสร้างความเข้าใจให้บุคลากรทุกระดับเพื่อให้เกิดการยอมรับและมีส่วนร่วม พร้อมทั้งจะนำแผนงาน โครงการต่างๆ ไปดำเนินการตามแนวทางได้อย่างเหมาะสม และสามารถประยุกต์การดำเนินงานให้เหมาะสมกับแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติและสร้างการมีส่วนร่วม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ พันธกิจและประเด็นยุทธศาสตร์ที่วางไว้ จึงได้กำหนดแนวทางการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในแผนปฏิบัติด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผน เพื่อให้บุคลากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้รับทราบและเข้าใจในทิศทาง การดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนการเผยแผ่ให้บรรลุเป้าประสงค์ ตลอดจนเป็นการสร้างองค์ความรู้ด้านการเผยแผ่ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความรู้สึกร่วมมีส่วนร่วมและพร้อมรับผิดชอบในการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อสังเกตจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์เกี่ยวกับการวางแผนบริหารจัดการเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดทั้ง 4 ศูนย์

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่ โดยพระเดชพระคุณเจ้าคณะจังหวัดเป็นประธานศูนย์ได้จัดโครงสร้างมอบหมายภาระกิจหน้าที่ มีการประชุมสัมมนาในเดือนมกราคมหรือเดือนกุมภาพันธ์ทุกปี เพื่อแจ้งให้เจ้าคณะพระสังฆาธิการได้รับทราบถึงนโยบายการการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ให้ตระหนักในจุดยืนที่มั่นคงดำรงความเป็นสมณะเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีหน่วยงานที่สนอง

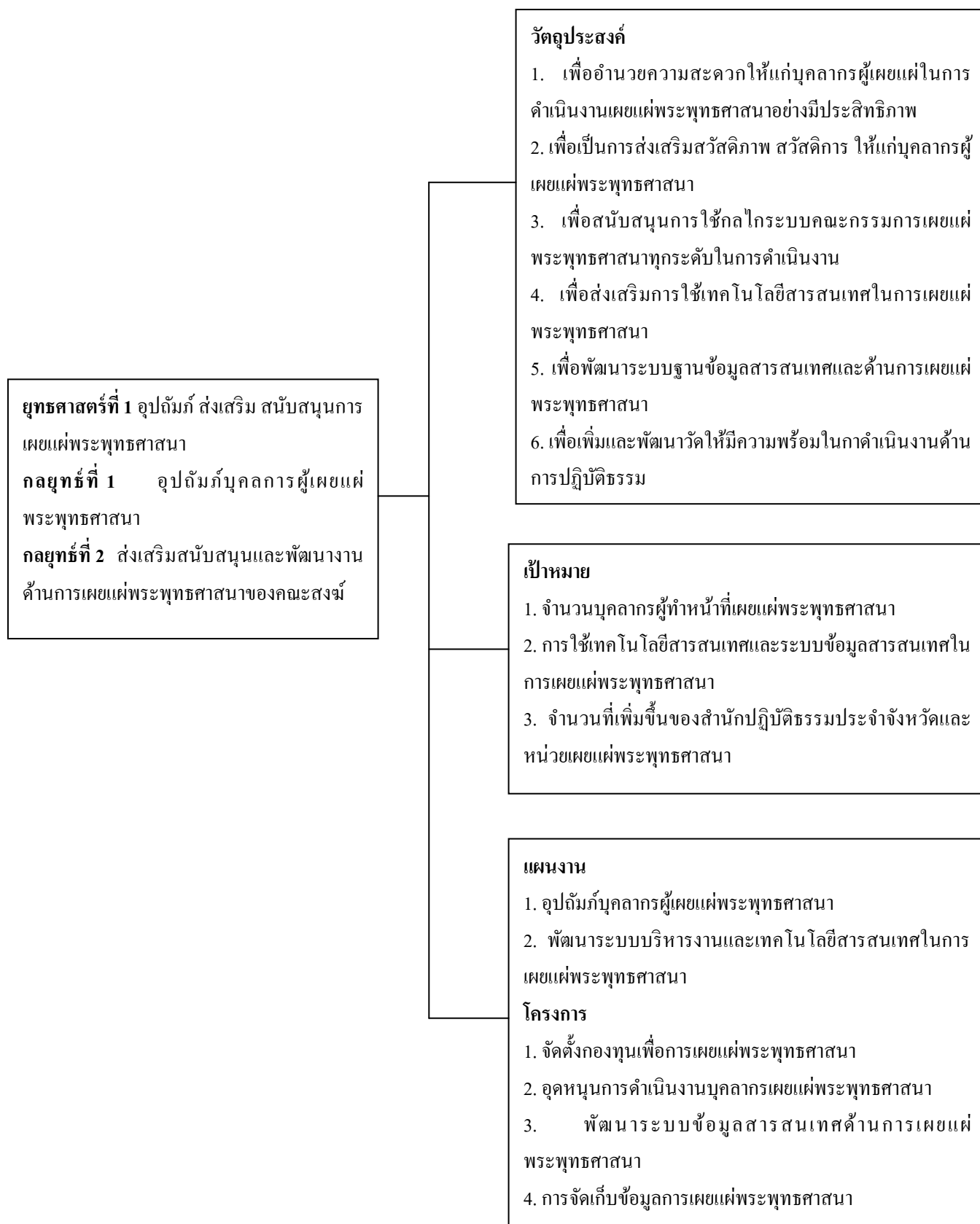
งานด้านการเผยแผ่คือสำนักงานพุทธศาสนาจังหวัดและสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด มีศูนย์เผยแผ่ธรรมที่วัดพันต้น มีการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาตลอดปี

สำหรับแนวทางในการวางแผนของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมา ได้กำหนดแผนในการปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่อย่างเป็นระบบ มีการประชุมรายเดือน ดูแลติดตามโครงการต่างๆ คอยส่งเสริมสนับสนุนการทำงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ มีการร่วมมือระหว่างพุทธสมาคมจังหวัด เปரியุทธธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ได้เข้าร่วมประชุมแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่ และออกตรวจเยี่ยมคณะสงฆ์ทั้งจังหวัด จัดอบรมพระนักเผยแผ่ 300 รูป 32 อำเภอๆละ 10 รูป ปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้การปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมาย และเป็นไปในรูปแบบเดียวกัน เช่น โครงการหมู่บ้านศีล 5 ต้องมีการท่องศีล 5 แปลศีล 5 เรียนรู้ศีล รักษาศีลและปฏิบัติให้ได้ ซึ่งเป็นโครงการหลักๆที่กำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้ และอีกหนึ่งโครงการ คือ โครงการอบรมธรรมศึกษาแก่เยาวชนในโรงเรียน ให้ความรู้คู่คุณธรรมแก่นักเรียน เป็นต้น

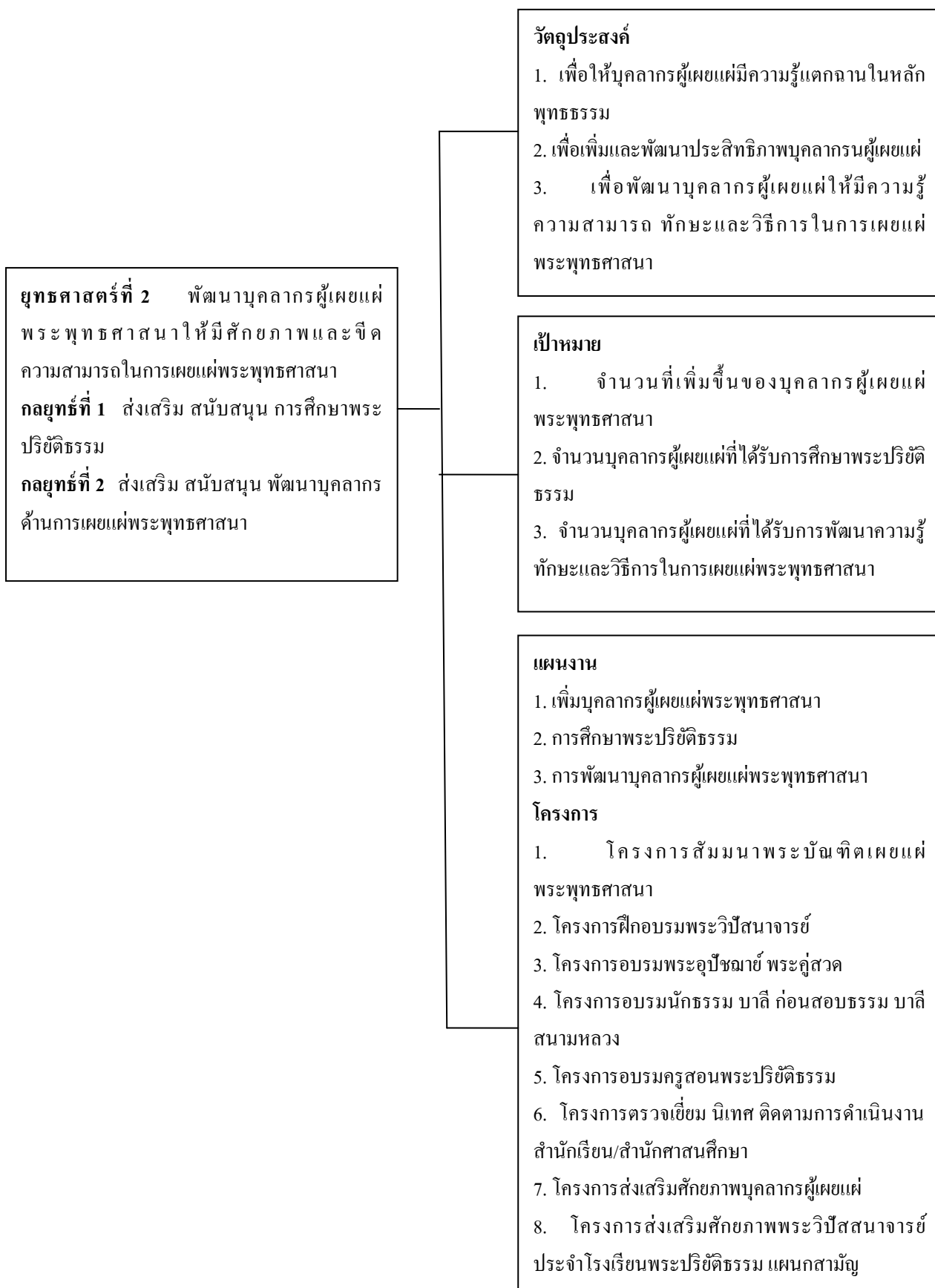
ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนนทบุรี มีการวางระบบแผนการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไว้ควบคู่กับการศึกษาธรรมศึกษา ซึ่งถือเป็นภาระหน้าที่ในฝ่ายการศึกษา เจ้าคณะอำเภอเจ้าคณะตำบลต้องนำไปปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ผลที่ได้รับก็ค่อนข้างประสบความสำเร็จ บุคลากรที่สนองงานด้านเผยแผ่ก็ปฏิบัติตาม และยังมีการติดตามผลและประเมินผล สิ่งที่ใช้ในการขับเคลื่อนไม่ได้มีอะไรซับซ้อนมาก สำนักพุทธใช้หลัก PDCA เป็นหลักในการขับเคลื่อน วางแผน ปฏิบัติตามแผน ตรวจสอบปัญหาอุปสรรค ปฏิบัติเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย (สรุป คือ แผนปฏิบัติการ)

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้นำแผนแม่บทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นแผน 4 ปี และก็มีแผนแม่บทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดที่สอดคล้องกับแผนแม่บทของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ นำมาเป็นแผนปฏิบัติการประจำศูนย์เผยแผ่ประจำจังหวัด เป็นปีๆไป ถือว่าใช้แผนเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน ระดมแนวคิด วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความเป็นจริงในการปฏิบัติงานของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัด เพื่อให้การดำเนินด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาประสบผลสำเร็จสืบต่อไป

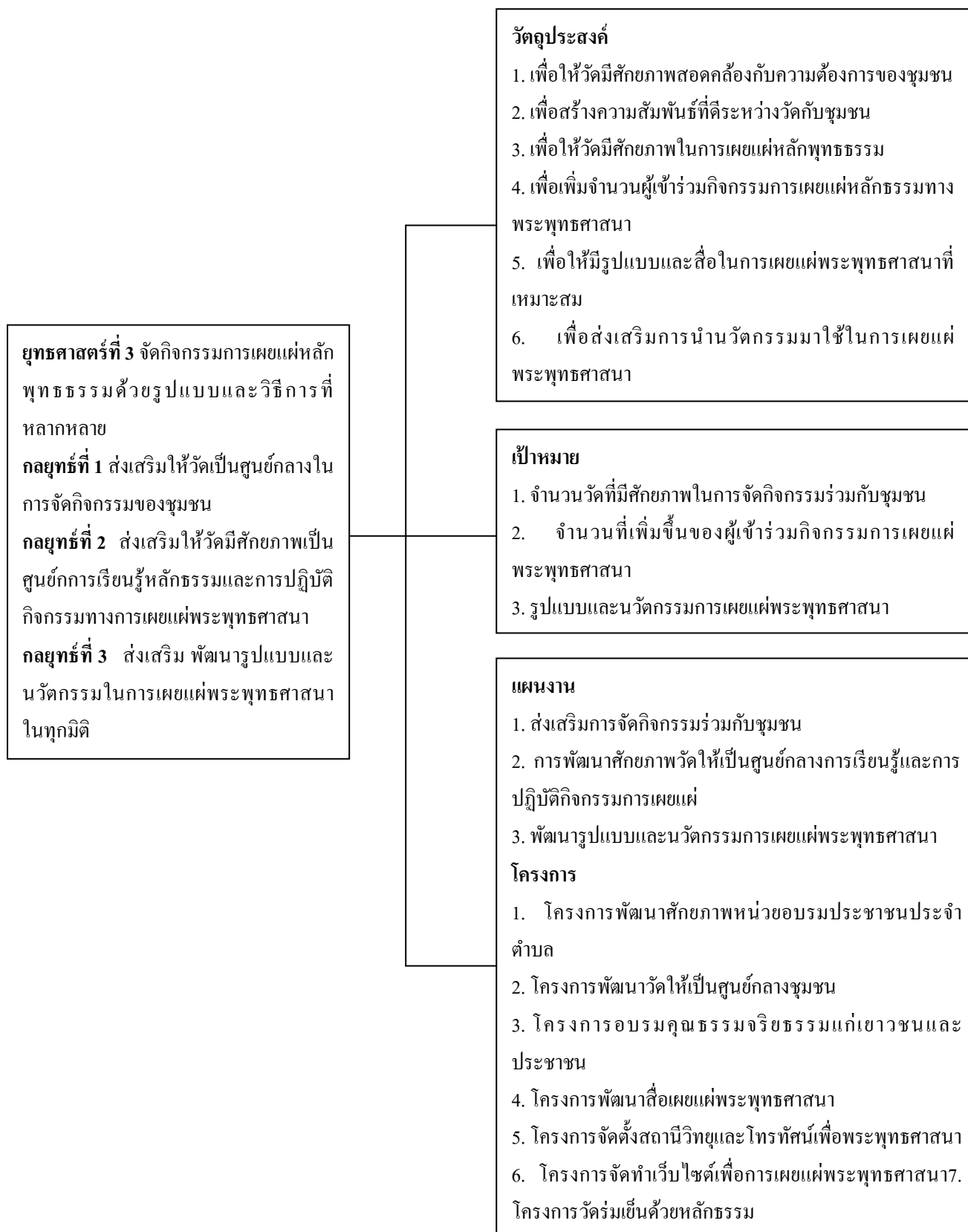
แบบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัด

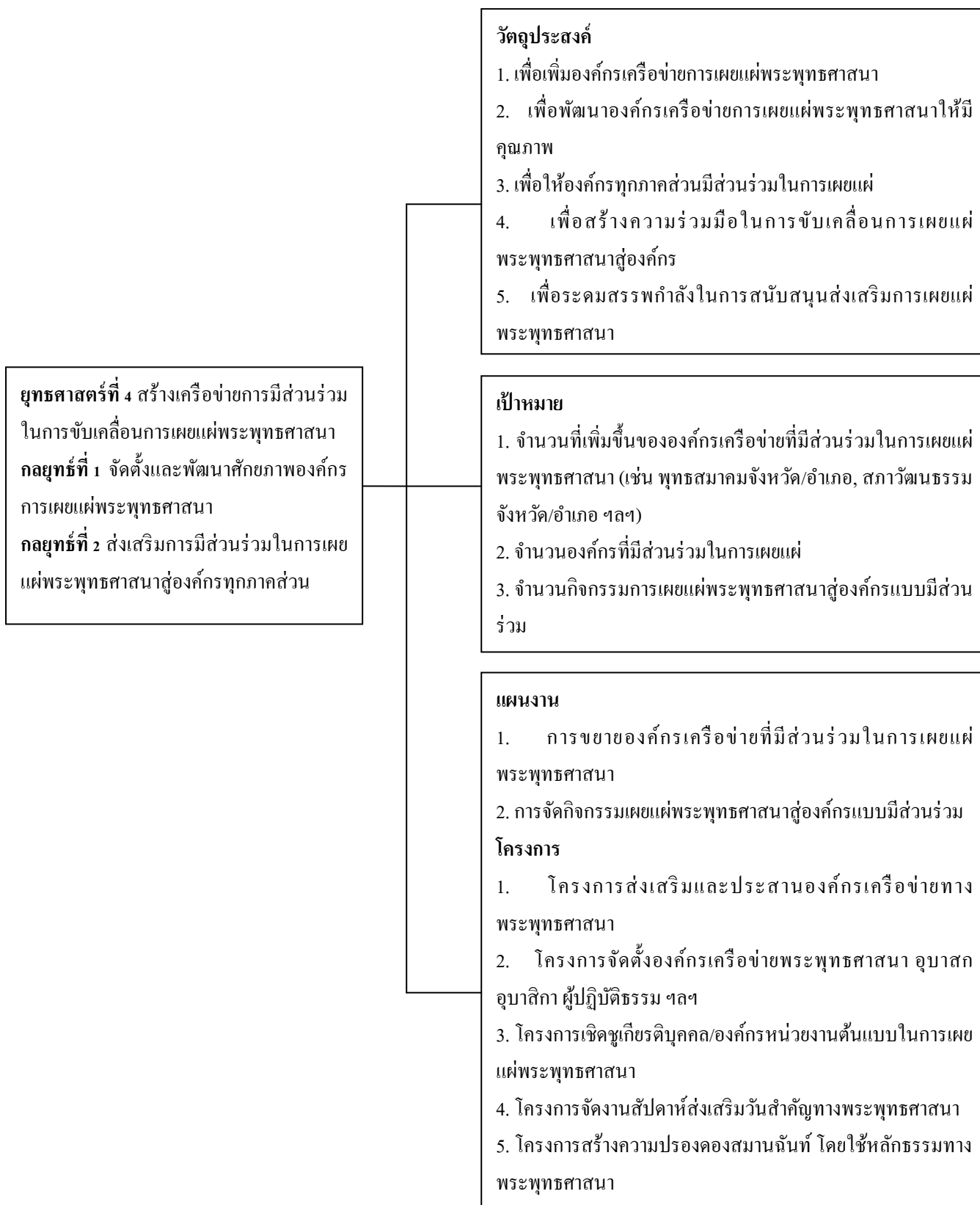
แบบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัด

แบบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัด

แบบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัด

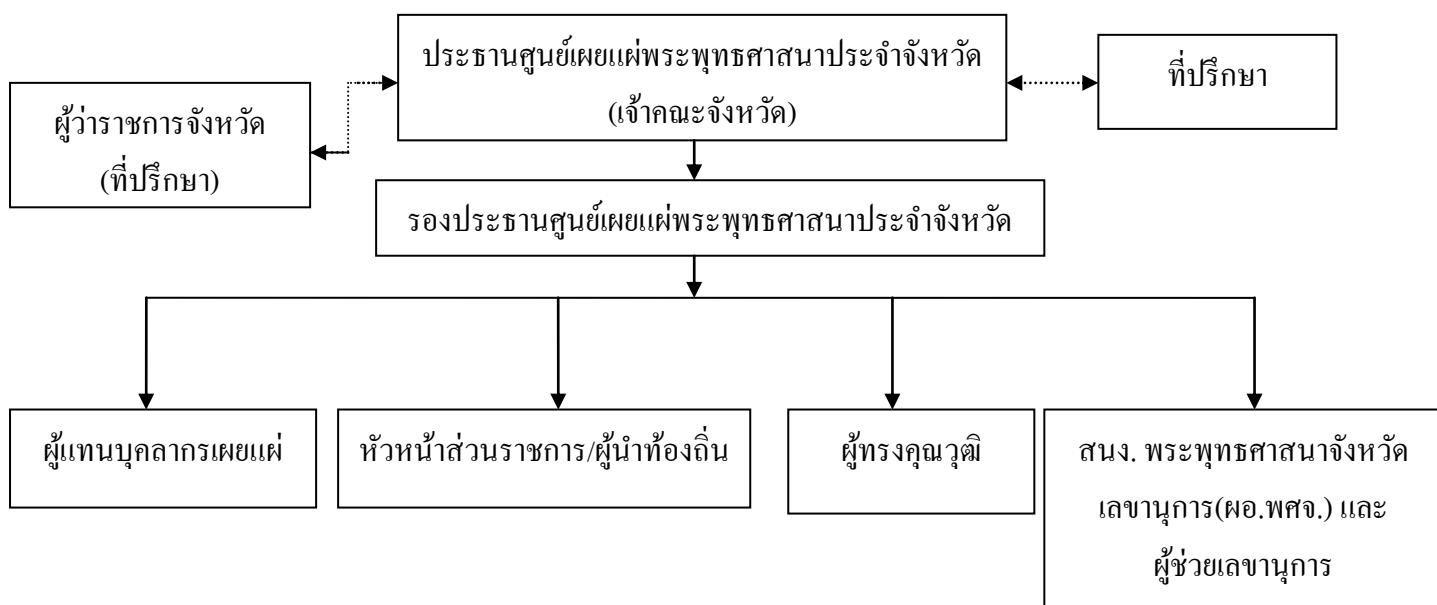

4.1.2 การจัดองค์การ

4.1.2.1 ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่

มีการจัดโครงสร้างองค์กรและการแบ่งงานที่ชัดเจน กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งงานต่างๆ “บริหารจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการ มีหลวงพ่เจ้าคณะจังหวัดเป็นประธานที่ปรึกษา ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานที่ปรึกษา คณะดำเนินงานก็เรียงตามอำนาจหน้าที่ มีการแบ่งหน้าที่ ตามวาระประชุมที่เกิดขึ้น มีการประชุมปีละ 4 ครั้ง เพื่อให้รับทราบการดำเนินงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยตรง” (ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงใหม่, การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 กุมภาพันธ์ 2558)

มีการติดตามผลการดำเนินงานด้านการเผยแผ่อย่างต่อเนื่องและเป็นแบบแผน มีการประชุมภายในหน่วยงานโดยเจ้าหน้าที่และพนักงานร่วมประชุมวางแผนดำเนินการ เน้นการบริหารงานแบบพุทธธรรมและธรรมาภิบาล มีการปฏิบัติงานเป็นขั้นตอนและมีโครงสร้างการบริหารงานแบบราชการมีหน่วยงานในการกำกับดูแล พิจารณาแผนงาน งบประมาณ งานต่างๆ ชัดเจน กระจายการปฏิบัติงานและติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นแบบแผน

แผนภาพที่ 4.9 แสดงโครงสร้างการจัดองค์การของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่

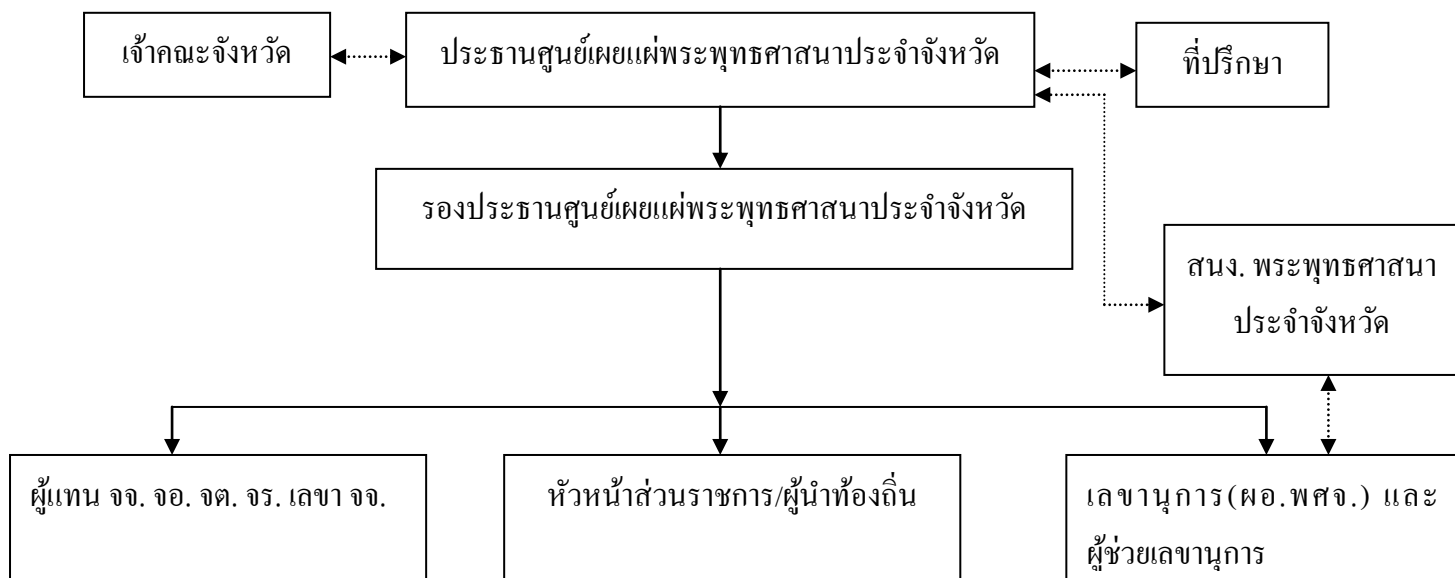
ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่ได้เน้นการประสานงาน การทำงานเป็นทีม โดยผู้บริหารให้ความสำคัญกับเจ้าหน้าที่และบุคลากรภายในองค์กร มีประชุมภายในหน่วยงาน โดยเจ้าหน้าที่บุคลากรเผยแผ่พระพุทธศาสนา ร่วมกันประชุมวางแผนดำเนินการ เน้นการบริหารงาน

แบบธรรมาภิบาลและนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการจัดองค์การอย่างเป็นขั้นตอน มีโครงสร้างการบริหารงานตามอำนาจหน้าที่ที่รับผิดชอบ

4.1.2.2 ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมา

โครงสร้างองค์กรก็ยึดตามแบบโครงสร้างมหาเถรสมาคมและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีการแบ่งอำนาจและกระจายอำนาจในการบริหารงาน การมีโครงสร้างในการปฏิบัติงานก็สามารถทำให้องค์กรขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การทำงานสะดวกมีรูปแบบที่ชัดเจน ก็ยึดเอาแบบโครงสร้างดังกล่าว (เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 เมษายน 2559)

ส่วนปัญหาอุปสรรคในการจัดองค์การ ตามโครงสร้างที่มีอยู่ก็ไม่เกิดปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ปัญหาที่มีก็อยู่ที่บุคลากรที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ เพราะต่างคนก็ต่างปฏิบัติงานตามความถนัดของแต่ละบุคคล ก่อนออกปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่ประธานศูนย์เผยแผ่ก็ได้จัดให้มีการประชุม ปฐมนิเทศ เพื่อให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

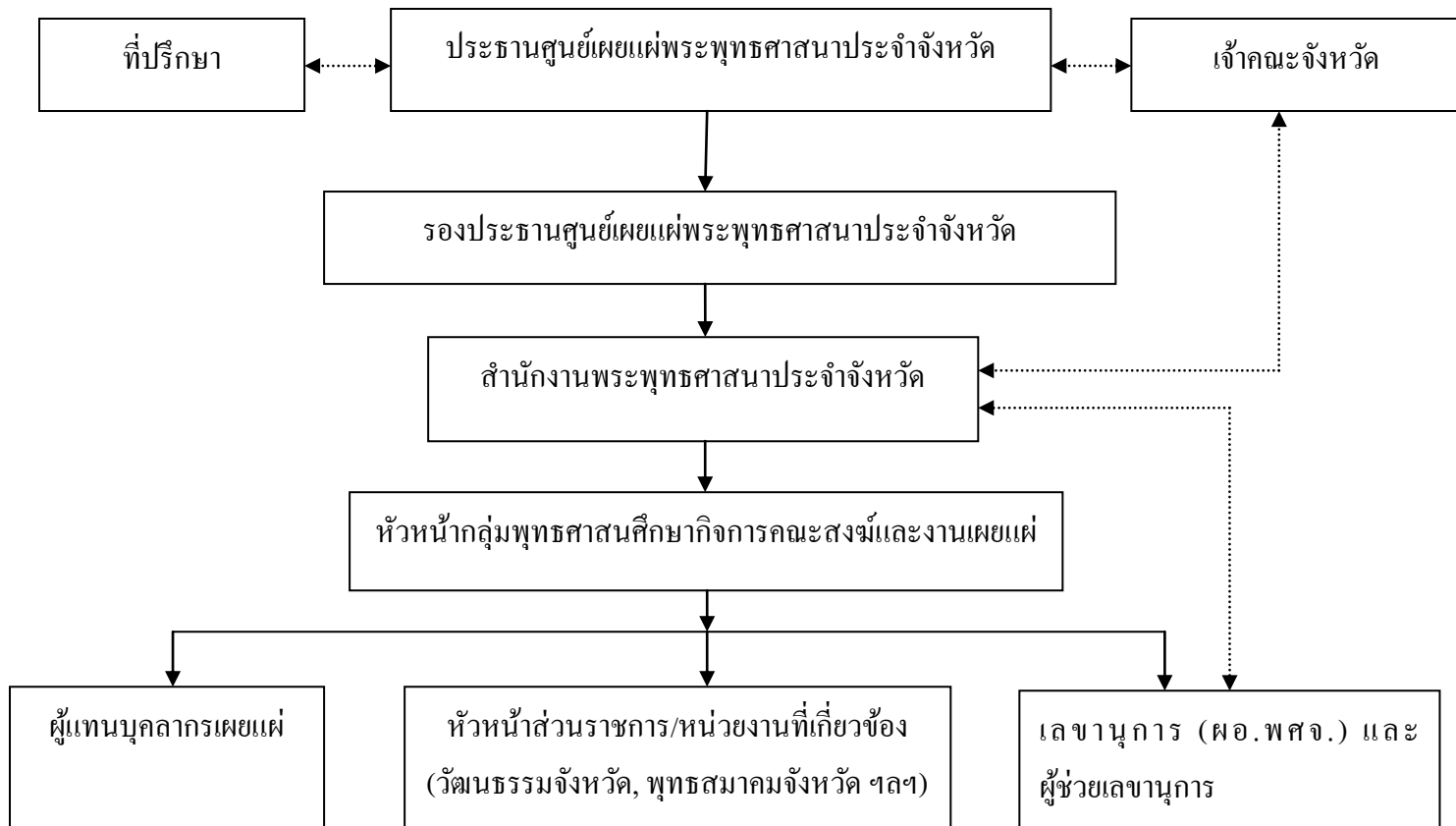

แผนภาพที่ 4.10 แสดงโครงสร้างการจัดองค์การของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมา

จะเห็นได้ว่าศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมา มีการจัดโครงสร้างองค์กร การแบ่งงาน กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งงานชัดเจน กระจายงานด้านการเผยแผ่ให้ตามหน้าที่ของหน่วยงานและบุคลากรที่รับผิดชอบ ติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นแบบแผน เน้นการประสานงานในหมู่คณะ การทำงานร่วมกันเป็นทีม มีแผนผังองค์การรายละเอียดของงานที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน

4.1.2.3 ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนนทบุรี

มีการจัดองค์กร รูปแบบกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่งานของบุคคลากร และปัจจัยทางกายภาพต่างๆ ขององค์กร หลักการจัดองค์กรจะเน้นไปที่ระบบราชการ โดยมี หลักการกำหนดหน้าที่การงาน การแบ่งงานสายการบังคับบัญชา อำนาจการบังคับบัญชา ช่องการควบคุม แผนภูมิองค์กร “ถ้าเรามีโครงสร้างทั้งทางพระและฆราวาส วิธีการทำงานจะง่ายขึ้น โดยมี ตำงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเป็นฐานในการขับเคลื่อนงาน ปัญหาอุปสรรคคือคนไม่ทำงาน โครงสร้างไม่ใหญ่โตแต่ถ้าเราทำงานตามแผนก็ประสบความสำเร็จได้” (ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนนทบุรี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 มิถุนายน 2558)

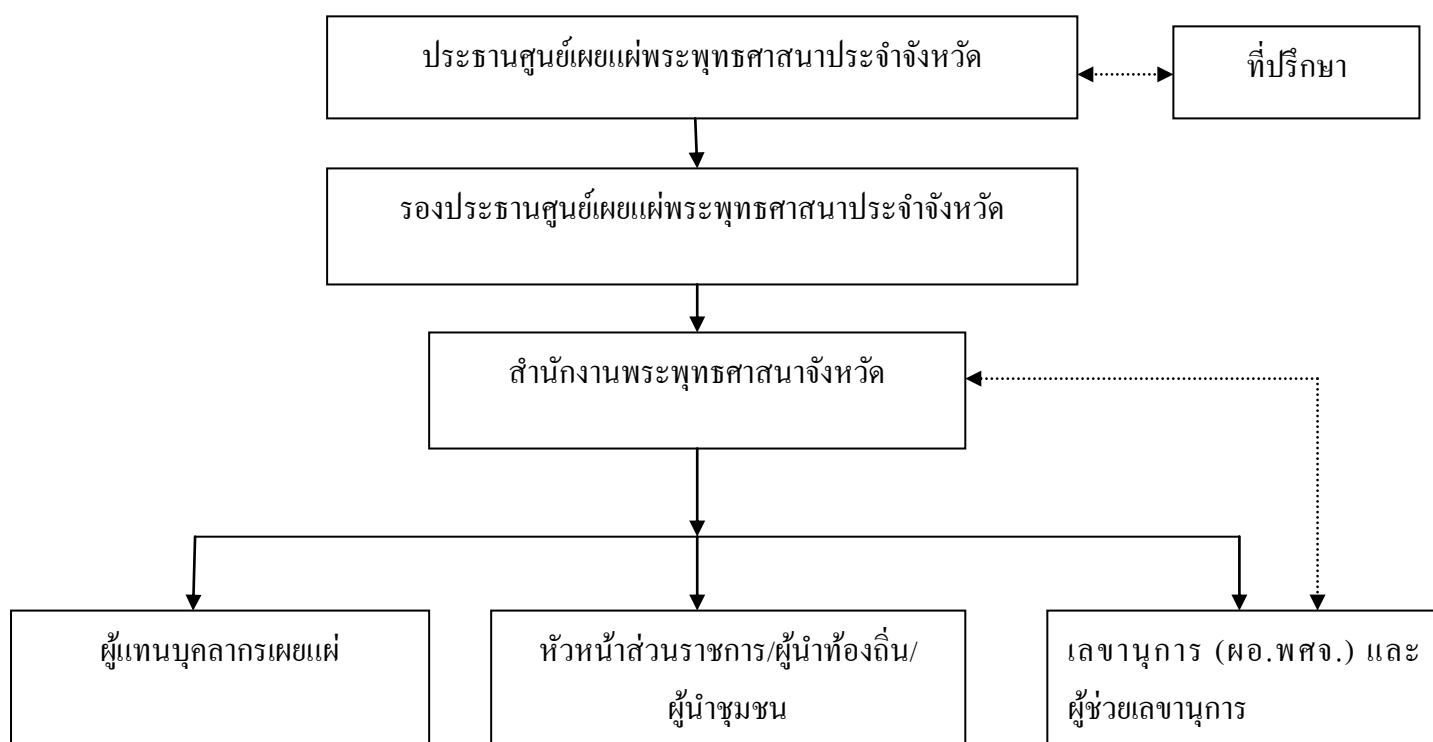
แผนภาพที่ 4.11 แสดงโครงสร้างการจัดองค์กรของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนนทบุรี

การกำหนด โครงสร้างองค์กรของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนนทบุรี โดยการจัดแบ่งออกเป็นหน่วยงานย่อยต่างๆ กำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานไว้ชัดเจน รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานย่อยเหล่านั้น ทั้งนี้ก็เพื่อให้เอื้อต่อการดำเนินงานด้านการเผยแผ่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

4.1.2.4 ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช

“องค์กรเป็นที่รวมของคนและเป็นที่รวมของงานต่างๆ เพื่อให้บุคลากรขององค์กรปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่และเต็มสามารถจึงจำเป็นต้องจัดแบ่งหน้าที่การงานกันทำและมอบอำนาจให้รับผิดชอบตามความสามารถและความถนัด” (ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครศรีธรรมราช, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 พฤษภาคม 2558)

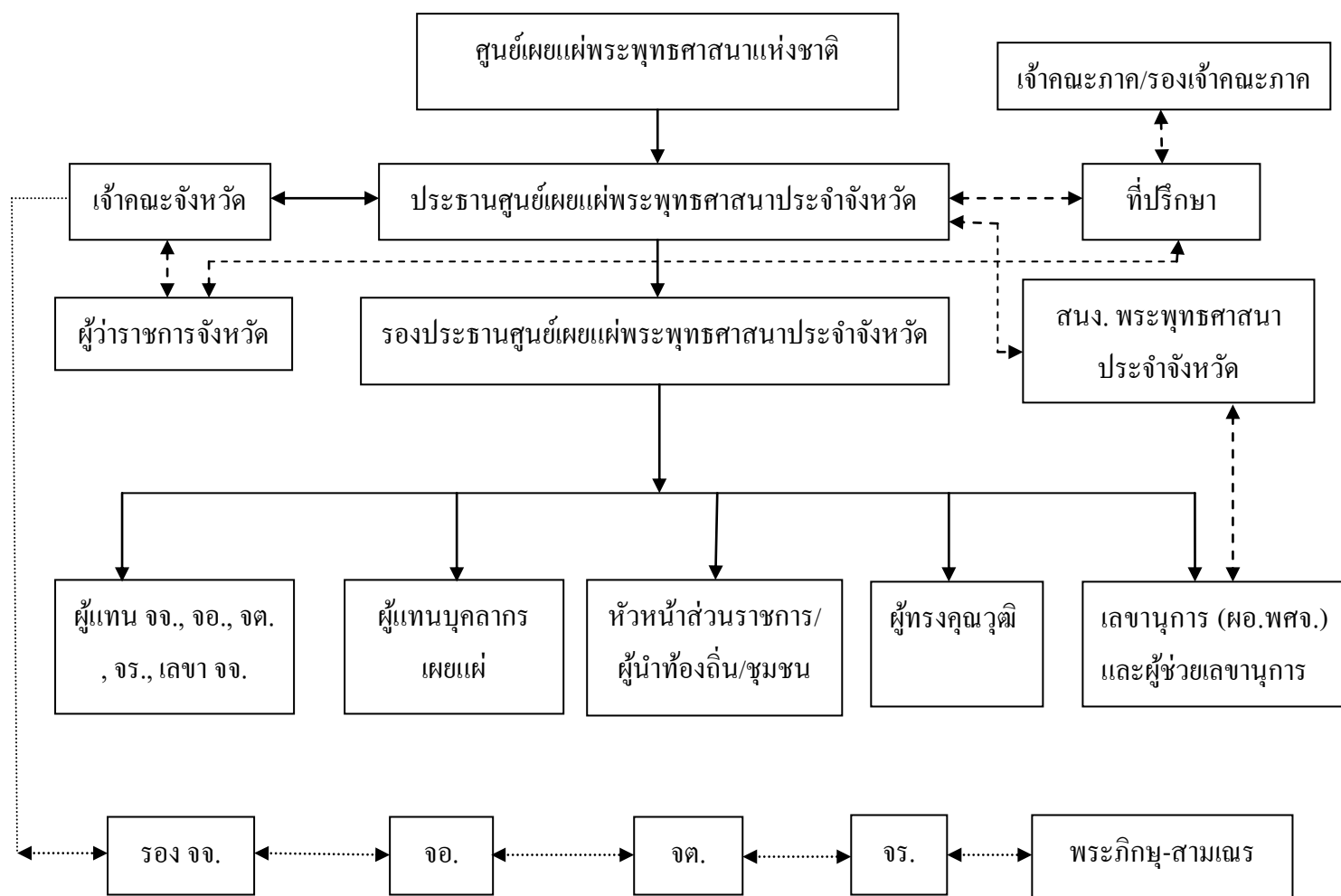
ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการจัดโครงสร้างและการแบ่งงาน กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งงานต่างๆชัดเจน มีการติดตามผลการดำเนินงาน เน้นการประสานงานของบุคลากร การทำงานเป็นทีม จัดหมวดหมู่ของงานที่เป็นอยู่อย่างเดียวกันหรือมีลักษณะใกล้เคียงกันมารวมเข้าด้วยกัน แล้วจัดให้คนที่มีความสามารถในงานนั้นๆ มาปฏิบัติงานรวมกันในกลุ่มนั้นและตั้งหัวหน้าขึ้นรับผิดชอบควบคุม

แผนภาพที่ 4.12 แสดงโครงสร้างการจัดองค์กรของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช

จะเห็นได้ว่า ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการกำหนดโครงสร้างในการปฏิบัติหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน มีเจ้าคณะจังหวัดเป็นประธานที่ปรึกษา และมีการประสานงานกับผู้นำส่วนราชการ กล่าวคือ วัฒนธรรมจังหวัด และผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ในการนำแผนงานไปปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

แสดงแบบโครงสร้างการจัดองค์การ ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัด

แผนภาพที่ 4.13 แบบจำลองโครงสร้างการจัดองค์การศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย

แบบโครงสร้างการจัดองค์การของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย จะเห็นว่าโครงสร้างการจัดองค์การมีลักษณะเด่นชัด มีผู้บริหาร กรรมการ มีคณะกรรมการทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ อีกทั้งมีส่วนราชการเข้ามาช่วยเหลืออีกฝ่าย ทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยสรุปการจัดองค์การของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย

มีเป้าหมาย นโยบาย และแผนงานในการดำเนินงานอย่างชัดเจน เพื่อให้การบริหารองค์กรดำเนินไปด้วยความราบรื่นและมีประสิทธิภาพ จัดให้มีศูนย์กลางในการอำนวยความสะดวก มีความรับผิดชอบและอำนวยความสะดวกโดยตรง มีการระบุหน้าที่การทำงาน ความรับผิดชอบของบุคลากรแต่ละคนได้ชัดเจนมีการแบ่งแยกหน้าที่ตามความเหมาะสม ตรงตามความรู้ความสามารถ มีการ

จัดระบบการทำงานอย่างเหมาะสม มีเทคนิคในการควบคุมงาน และการประสานงานในองค์กร มีระบบการสื่อสารที่ดี มีหลักอำนาจการ การวินิจฉัยสั่งการที่ดี

ข้อสังเกตจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดองค์การของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนา ประจำจังหวัดทั้ง 4 ศูนย์

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัด เชียงใหม่ มีการบริหารจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการ มีหลวงพ่ोज้าคณะจังหวัดเป็นประธาน ที่ปรึกษา ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานที่ปรึกษา คณะดำเนินงานก็เรียงตามอำนาจหน้าที่ มีการแบ่งหน้าที่ ตามวาระประชุมที่เกิดขึ้น มีการประชุมปีละ 4 ครั้ง เพื่อให้รับทราบการดำเนินงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยตรง ส่วนปัญหาอุปสรรคในการจัดองค์การของศูนย์เผยแผ่ฯ ก็อยู่ที่บุคลากร การทำงานยังขาดความต่อเนื่อง บุคลากรที่จะสนองงานเต็มเวลาเต็มความรู้ความสามารถ นั้นยังมีน้อย มีการหาอาสาสมัครแจ้งไปยังสถานศึกษา หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น แจ้งไปยังพระนิสิตนักรา ทั้ง มจร. มมร. วิทยาเขตเชียงใหม่ ที่มีจิตอาสา ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา มีกำหนดมอบหมายภาระหน้าที่ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมา มีโครงสร้างองค์กรตามแบบโครงสร้างมหาเถรสมาคมและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีการแบ่งอำนาจและกระจายอำนาจในการบริหารงาน โครงสร้างในการปฏิบัติงานก็สามารถทำให้องค์กรขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การทำงานสะดวกมีรูปแบบที่ชัดเจน ก็ยึดเอาแบบโครงสร้างดังกล่าว

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนนทบุรี มีโครงสร้างองค์กรแบบการกระจายอำนาจการบริหารจัดการองค์การ มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในด้านต่างๆ และมีการปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ ปัญหาอุปสรรคในการจัดองค์การของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนนทบุรี ก็อยู่ที่บุคลากรที่มีจำนวนไม่จำกัดในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และงบประมาณที่ได้รับในการสนับสนุนด้านการเผยแผ่ก็มีจำนวนจำกัด การขับเคลื่อนด้านการเผยแผ่เลยไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร “สิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข ไม่ใช่จะปรับปรุงที่ตัวบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน แต่ควรปรับปรุงมาตั้งแต่ผู้บริหาร เหมือนอย่างหน่วยงานของภาครัฐเวลามีโครงการ รัฐก็มิงงบประมาณสนับสนุนให้โครงการเหล่านั้นขับเคลื่อนได้ แต่ในทางคณะสงฆ์ไม่ค่อยมีการสนับสนุนเท่าที่ควร มีแต่การกำหนดนโยบายให้ปฏิบัติตามแต่ไม่มีการสนับสนุน”

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราชมีการจัดโครงสร้างองค์กรรับผิดชอบ โดยตรง เพื่อที่จะทำให้ผู้ที่รับผิดชอบต่อภาระกิจของตัวเองสามารถนำเอาผลการปฏิบัติงาน มาพัฒนาตัวเอง เป็นเครื่องมือในการรายงานผล เพื่อพิจารณาความดีความชอบ ตามวงจร

ของการบริหารงานบุคคล โครงสร้างองค์กรในปัจจุบัน สอดคล้องกับความเป็นจริงขององค์กร ปัญหาในเชิงโครงสร้างไม่มี ข้อจำกัดในเรื่องของบุคลากรไม่สามารถเลือกสรรในการปฏิบัติงานได้

หน้าที่ส่วนงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

1. สนองงานคณะสงฆ์และรัฐด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
2. ส่งเสริมการดำเนินงานของพระธรรมทูตภายในประเทศ พระภิกษุที่ปฏิบัติงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาในพื้นที่เฉพาะ พระจริยเทศก์ และพระบัณฑิตเผยแผ่พระพุทธศาสนา
3. ส่งเสริมการดำเนินงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ การดำเนินงานสำนักปฏิบัติธรรมของวัดและการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน
4. จัดฝึกอบรมพระธรรมทูตภายในประเทศ จัดฝึกอบรมพระวิปัสสนาจารย์ และจัดฝึกอบรมพระนักเทศน์ของคณะสงฆ์
5. ทำหน้าที่ประสานงาน/เลขานุการของคณะกรรมการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติ
6. ดำเนินการจัดพิมพ์หนังสือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเผยแพร่งแก่ประชาชนทั่วไป
7. ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าการประสานงานมีความสำคัญต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่สุด โดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ที่ข้อมูลข่าวสารมีการเผยแพร่ออย่างรวดเร็ว ดังนั้นงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ต้องมีการวางแผนในการบริหารจัดการเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ดี ให้บุคลากรมีทิศทางในการทำงานในแนวเดียวกัน สามารถทำงานร่วมกันได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ รวมทั้งสามารถบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ถึงแม้ว่าจะมีการวางแผนที่ดี เป็นรูปธรรม สามารถปฏิบัติได้แล้ว ยังต้องมีการสั่งการบังคับบัญชาที่ดีด้วย นั่นคือมหาเถรสมาคมต้องมีการบังคับบัญชาที่รวดเร็ว แม่นยำ มีข้อมูลข่าวสารมีทันสมัย เพื่อเป็นองค์ประกอบสำหรับหน่วยงานย่อยให้สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ แม้ว่าจะมีการวางแผนที่ดีเพียงใด มีการบังคับบัญชาที่ดีเพียงใด แต่หากขาดการประสานงานที่ดีก็ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของงานได้ การประสานงานเป็นการร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติงานระหว่างบุคคลภายในองค์กรเดียวกันหรือระหว่างหน่วยงานอย่างสอดคล้อง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยการประสานงานดังกล่าวนี้หมายรวมถึงการประสานงานทั้งภายในและภายนอก อาทิ เช่น การประสานงานความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชน หรือแม้แต่ประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้สามารถดำเนินการบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพตรงตามนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กร

การจัดโครงสร้างของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้การบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาประสบความสำเร็จ เนื่องจากยังมีการจัดการองค์กรให้มีคามซับซ้อนมากขึ้นเพียงใด ความสำเร็จและความรวดเร็วของการปฏิบัติงานก็ยิ่งน้อยลงเท่านั้น เพราะในการสั่งการจะต้องมีขั้นตอนในการดำเนินการมาก มีกระบวนการและผู้มีอำนาจสั่งการหลายคน ซึ่งตามหลักการของฟายโอ จะเห็นได้ว่า อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ เป็นสิ่งที่แยกออกจากกันมิได้ ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบต่องานใดจะต้องได้รับมอบอำนาจให้เพียงพอที่จะได้งานสำเร็จ ซึ่งหากองค์กรมีความซับซ้อนมาก ก็จะทำให้ผู้ที่มีอำนาจและหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติต่างๆ มากเช่นเดียวกัน ทั้งภาครัฐและองค์กรทางคณะสงฆ์ต้องร่วมมือกันในการปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา

การกำหนดโครงสร้างขององค์กรยังทำให้สามารถจำแนกลักษณะเฉพาะงานให้ชัดเจน และสามารถที่จะมอบหมายงานได้ตรงตามหน่วยงานที่สอดคล้องกับลักษณะของงาน เนื่องจากมีสายบังคับบัญชาอยู่แล้ว เพื่อแสดงความสัมพันธ์เรียงลำดับลดหลั่นกันไปตามอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรในหน่วยงานอย่างชัดเจนง่ายต่อการเข้าใจ ตลอดจนป้องกันการก้าวก่ายหรือซ้ำซ้อนของแต่ละงาน

4.1.3 นโยบายการเผยแผ่

4.1.3.1 ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่

ได้มีการอุปถัมภ์ ส่งเสริม และสนับสนุนการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลี ซึ่งเป็นระบบการศึกษาดั้งเดิมของคณะสงฆ์ และการศึกษาาระบบอื่นๆ การศึกษามหาลัยสงฆ์คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย(มจร.) และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย(มมร.) เพื่อให้บุคลากรด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีความรู้ความสามารถในการนำหลักพุทธธรรมไปสอนแก่ประชาชน โดยทำหน้าที่เป็นพระบัณฑิตเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัด

จัดให้มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาต้นแบบตามแนวพระดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ให้ครบทุกเขตการศึกษาและขยายผลไปยังอำเภอ ทุกอำเภอ กลุ่มโรงเรียน โดยให้มีแผนดำเนินการที่ชัดเจน จัดให้มีระบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพ เช่น ปัญหาการขาดแคลนครูสอนและบุคลากร ปัญหาการขาดอุปกรณ์การสอน ปัญหาเรื่องสวัสดิการของครูและบุคลากรทางการศึกษา ปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียน เป็นต้น

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่ ยังได้ส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนากิจการงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยเรื่องการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาของคณะสงฆ์ทุกประเภท

รวมทั้งสนับสนุนโดยประสานกับมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อให้การศึกษาของคณะสงฆ์มีความหลากหลายในรูปแบบและวิธีการศึกษาทำโดยไม่กระทบการศึกษาดั้งเดิมของคณะสงฆ์

จัดให้มีการประชุมร่วมระหว่างผู้นำพระพุทธศาสนาแต่ละนิกายและหรือผู้นำศาสนาต่างๆ ในระดับท้องถิ่น เพื่อกำหนดบทบาทในการเผยแผ่คำสอนของแต่ละศาสนาให้สอดคล้องกัน บนพื้นฐานความเข้าใจร่วมกัน ส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกัน เพื่อให้ศาสนิกชนแต่ละศาสนาปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนานั้นๆ โดยมีพื้นฐานอยู่บนความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีความสมานฉันท์ในชุมชน สังคม ตลอดจนถึงประเทศชาติ (ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงใหม่, การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 กุมภาพันธ์ 2558)

ให้มีการศึกษาหลักธรรมของศาสนาต่างๆ ทุกศาสนาเพื่อให้ศาสนิกชนของแต่ละศาสนามีความรู้และเข้าใจในหลักปฏิบัติของศาสนานั้นๆ ในรูปแบบต่างๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ เว็บไซต์ ฯลฯ

ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาพระพุทธศาสนาในระบบธรรมศึกษาให้แพร่หลายยิ่งขึ้น ประสานคณะสงฆ์ให้มีระบบและรูปแบบการศึกษาระบบธรรมศึกษาให้มีความหลากหลาย สามารถตอบสนองความต้องการศึกษาธรรมศึกษาของประชาชนทั้งในและต่างประเทศ

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่ ยังได้ส่งเสริมและสนับสนุนพระธรรมทูตที่ปฏิบัติศาสนกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ ด้วยวิธีการและรูปแบบต่างๆ เพื่อให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการฝึกอบรมก่อนปฏิบัติงานและระหว่างปฏิบัติงาน รวมทั้งให้มีการประเมินผลเป็นระยะ เพื่อการพัฒนาการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สนับสนุนด้านการฝึกอบรมถวายความรู้พระธรรมทูตและพระสงฆ์ที่ปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาทุกประเภท โดยในต่างประเทศจะเน้นให้มีความรู้และทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษหรือภาษาของประเทศที่ไปปฏิบัติศาสนกิจ สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังได้ส่งเสริมและสนับสนุนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งภาควิชาการและภาคปฏิบัติ โดยเน้นการนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันจนเป็นนิสัย

ส่งเสริมให้วัดที่มีความพร้อมและสามารถจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมให้มากยิ่งขึ้น อย่างน้อย 1 ตำบลต่อ 1 สำนัก โดยสนับสนุนให้มีการจัดอบรมพระวิปัสสนาจารย์ให้สามารถนำหลักธรรมไปอบรมประชาชน เน้นการปฏิบัติธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา ทั้งโดยผู้สอนและผู้ศึกษา

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่ได้จัดกิจกรรมภายใต้กองทุนส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา ภายใต้นโยบายได้มีการจัดแสดงองค์ความรู้ การสาธิตภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญา การประกวดแข่งขันทักษะของ

เยาวชนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อาทิ การแข่งขันตอบปัญหาธรรมะ การแข่งขันวาดภาพ การแข่งขันร้องเพลงไทยลูกทุ่ง การแข่งขันประกวดบรรยายธรรม และการแข่งขันประกวดสวนมนต์หมู่สรรเสริญพระรัตนตรัยทำนองสรภัญญะ การแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน จากศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์และเครือข่ายทางวัฒนธรรม และการแสดงขับซอ 3 ้วย โดยศิลปินขับซอพื้นบ้านจากสมาคมศิลปินขับซอล้านนาอีกด้วย (ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงใหม่, การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 กุมภาพันธ์ 2558)

จากการศึกษานโยบายว่าด้วยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่ จะเห็นได้ว่า ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่ ได้ส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านการเผยแผ่ โดยให้ความสำคัญกับบุคลากรที่ทำหน้าที่เผยแผ่ สนับสนุนส่งเสริมการศึกษาของพระสงฆ์ สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในสังฆม มีการให้ร่วมมือที่ดีของผู้นำในชุมชนในการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

4.1.3.2 ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมา

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมา ได้ถวายเป็นอุปถัมภ์ ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลี ซึ่งเป็นระบบการศึกษาดั้งเดิมของคณะสงฆ์ และการศึกษาระบบอื่นๆ โดยรูปแบบและวิธีการต่างๆ

มีการส่งเสริมการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่สูงกว่าระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ตั้งแต่ ป.ศ.4 ขึ้นไป) ให้มีความหมายในระดับชั้นนั้นๆ จัดให้มีรูปแบบและวิธีการศึกษาที่หลากหลาย โดยให้ผู้ที่ศึกษาประโยค ป.ศ. 4 - 9 จะต้องศึกษาวิชาสามัญที่จำเป็นควบคู่กันไป เน้นการศึกษาตามอัธยาศัยในการศึกษาประโยคบาลี ส่วนวิชาสามัญจะประสานกับมหาวิทยาลัยสงฆ์หรือมหาวิทยาลัยต่างๆ ร่วมดำเนินการจัดทำหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนให้มีความหลากหลาย ทั้งนี้จะต้องไม่กระทบต่อระบบการศึกษา พระปริยัติธรรมแผนกบาลีแบบเดิมของคณะสงฆ์

มีการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาพระพุทธศาสนาระบบธรรมศึกษาให้แพร่หลายยิ่งขึ้น ประสานคณะสงฆ์ให้มีระบบและรูปแบบการศึกษาระบบศึกษาให้มีความหลากหลาย สามารถตอบสนองความต้องการศึกษาธรรมศึกษาของประชาชนทั้งในและต่างประเทศได้ และยังสามารถสนับสนุนให้วัดเป็นศูนย์กลางชุมชน โดยให้มีการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างความสามัคคีของชุมชนต่างศาสนา เช่น กิจกรรมสาธารณประโยชน์ กิจกรรมอาสาสมัครต่างๆ

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมา ได้จัดทำเว็บไซต์ทางพระพุทธศาสนาเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา หลักธรรมคำสอนทั้งภาคภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รวมทั้งให้มีการเชื่อมโยงระหว่างเว็บไซต์ทางพระพุทธศาสนาต่างๆ สนับสนุนให้วัดเป็นศูนย์กลางกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่วัดและชุมชนโดยรอบ ซึ่งรวมทั้งศาสนิกชนของศาสนาต่างๆ เพื่อความ

สมานฉันท์และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เช่น เป็นศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาและวิชาการต่างๆ เป็นศูนย์ฝึกวิชาชีพ เป็นต้น

จัดให้มีเครือข่ายระหว่างองค์กรสาธารณกุศลทางพระพุทธศาสนา กลุ่มอาสาสมัคร ให้มีความเข้มแข็งและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีศูนย์รวมที่วัดของเจ้าคณะจังหวัดหรือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เพื่อให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่วัด ชุมชน หรือ ประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติต่างๆ โดยให้มีคลังสิ่งของที่จำเป็นในการยังชีพเบื้องต้นพร้อมปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือ และให้มีการปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือที่รวดเร็ว ทันเหตุการณ์ รวมทั้งในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง และขยายผลไปสู่อำเภอต่างๆ ที่มีความพร้อม

จากการศึกษานโยบายว่าด้วยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนา ประจำจังหวัดนครราชสีมา จะเห็นได้ว่า ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมา ได้ส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านการเผยแผ่ โดยให้วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา สนับสนุนส่งเสริมการศึกษาของพระสงฆ์ ให้ความสำคัญคุ้มครองและอุปถัมภ์บุคลากรผู้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา

4.1.3.3 ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนนทบุรี

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนนทบุรี ได้ถวายเป็นอุปถัมภ์ ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลี ซึ่งเป็นระบบการศึกษาดั้งเดิมของคณะสงฆ์ และการศึกษาาระบบอื่นๆ เช่น ทางไปรษณีย์(บทเรียนสำเร็จรูป) ระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ระบบอินเทอร์เน็ต (เช่น E-learning, E-book เป็นต้น) และยังส่งเสริมให้วัดและสถานศึกษาจัดให้มีการเรียนการสอนธรรมศึกษา ด้วยวิธีการที่หลากหลาย สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเข้าสอบธรรมศึกษา รวมทั้งให้มีระบบการยกย่องเชิดชูเกียรติที่เหมาะสม ทั้งแก่ผู้เข้าสอบ สถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น ๆ

สนับสนุนให้มีการศึกษาวิชาการทางพระพุทธศาสนา ด้วยรูปแบบและวิธีการต่างๆ แก่พุทธศาสนิกชนทุกเพศและทุกระดับวัย เน้นการศึกษาเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ให้ระบบการศึกษาเป็นระบบที่มีความหมายต่อการดำเนินชีวิต พร้อมทั้งจัดให้มีระบบ ส่งเสริมยกย่องเชิดชูเกียรติที่เหมาะสม

ได้สนับสนุนให้วัดเป็นศูนย์กลางชุมชน โดยให้มีการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างความสมานฉันท์ของชุมชนต่างศาสนา เช่น กิจกรรมสาธารณประโยชน์ กิจกรรมอาสาสมัครต่างๆ ซ่อมแซม/สร้างถนน ขุดลอกแม่น้ำลำคลอง ศูนย์ฝึกวิชาชีพอาชีพ จัดหาระบบสาธารณูปโภคฯลฯ มีการจัดกิจกรรมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของแต่ละศาสนา เนื่องในโอกาสวันสำคัญต่างๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันเฉลิมพระชนมพรรษา ฯลฯ

ส่งเสริมให้วัดเป็นสถานที่สะอาด สงบ ร่มรื่นและร่มเย็น เหมาะสำหรับเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์และพุทธศาสนิกชน และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจเพื่อความสงบสุขของจิต สนับสนุนให้วัดเป็นศูนย์รวมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่วัดและชุมชนโดยรอบ เช่น เป็นศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาและวิชาการต่างๆ ศูนย์การปฏิบัติศาสนกิจและการปฏิบัติธรรม ศูนย์ฝึกวิชาชีพ ศูนย์กระจายข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน เป็นต้น

ส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนจาริกแสวงบุญ ณ สังฆนียสถานและสถานที่สำคัญของพระพุทธศาสนา โดยจัดให้มีการอุปถัมภ์คุ้มครองและอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม ประสานคณะสงฆ์และผู้นำศาสนาต่างๆ ในการสร้างเครือข่ายให้ความช่วยเหลือให้ครอบคลุมทั่วประเทศ รวมทั้งประสานงานกับคณะสงฆ์ในการระดมทุนเพื่อช่วยเหลือวัด ชุมชน และประชาชน โดยหลักการให้วัดและชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ เป็นต้นแบบและเป็นที่ยังของวัดและชุมชนอื่น สนับสนุนให้วัดที่มีความพร้อมหรือสามารถให้จัดตั้งโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาให้มากยิ่งขึ้น

จากการศึกษานโยบายว่าด้วยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครบุรี จะเห็นได้ว่า มีการจัดให้มีเครือข่ายระหว่างองค์กรสาธารณกุศลทางพระพุทธศาสนา กลุ่มอาสาสมัคร ให้มีความเข้มแข็งและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีศูนย์รวมที่วัดของเจ้าคณะจังหวัดหรือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เพื่อให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่วัด ชุมชน หรือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติต่างๆ ประสานคณะสงฆ์ในการสร้างเครือข่ายให้ความช่วยเหลือให้ครอบคลุมทั่วทั้งจังหวัด รวมทั้งประสานงานกับคณะสงฆ์ในการระดมทุนเพื่อช่วยเหลือวัด ชุมชน และประชาชน โดยหลักการให้วัดและชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ เป็นต้นแบบและเป็นที่ยังของวัดและชุมชนอื่น

4.1.3.4 ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ด้วยการอุปถัมภ์ ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลี ซึ่งเป็นระบบการศึกษาดั้งเดิมของคณะสงฆ์และการศึกษาระบบอื่นๆ โดยรูปแบบและวิธีการต่างๆ รูปแบบหรือระบบการศึกษาแผนกธรรมและแผนกบาลี การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา การศึกษาระบบมหาวิทยาลัยสงฆ์ การศึกษาพระอภิธรรม การเรียนการสอนในสถานศึกษา ทางไปรษณีย์ ระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ระบบอินเทอร์เน็ต

ให้มีมาตรการในการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมทุกแผนก โดยให้สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดประสานกับสถานศึกษา เพื่อให้พระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถเข้าไปแนะแนวการศึกษาพระปริยัติธรรมทุกแผนก โดยมีกลุ่มเป้าหมายหลักคือ นักเรียนระดับประถม

ศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อแนะนำให้นักเรียนเข้ามาสู่ระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ให้มากยิ่งขึ้น

ส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานเพื่อพัฒนาพระสังฆาธิการให้มีวุฒิการศึกษาและทักษะในการบริหารจัดการวัดให้มากยิ่งขึ้นด้วยวิธีการต่างๆ ที่หลากหลาย เช่น การศึกษาทางไปรษณีย์ (บทเรียนสำเร็จรูป) โดยประสานมหาวิทยาลัยสงฆ์จัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่เหมาะสม และโดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม

ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาพระพุทธศาสนาในระบบธรรมศึกษาให้แพร่หลายยิ่งขึ้น ประสานคณะสงฆ์ให้มีระบบและรูปแบบการศึกษาธรรมศึกษาให้มีความหลากหลาย สามารถตอบสนองความต้องการศึกษาธรรมศึกษาของประชาชน

ได้จัดให้มีการประชุมร่วมระหว่างผู้นำพระพุทธศาสนาแต่ละนิกายและหรือผู้นำศาสนาต่างๆ ในระดับท้องถิ่น จังหวัด เพื่อกำหนดบทบาทในการเผยแผ่คำสอนของแต่ละศาสนาให้สอดคล้องกัน บนพื้นฐานความเข้าใจร่วมกัน ส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกัน เพื่อให้ศาสนิกชนแต่ละศาสนา ปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนานั้นๆ โดยมีพื้นฐานอยู่บนความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีความสมานฉันท์ในชุมชน สังคม ตลอดจนถึงประเทศชาติ

มีการส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนที่วัด โดยให้มีการแบ่งแยกเขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาสและเขตต่างๆ เช่น เขตอภยทานภายในวัดให้ชัดเจนเป็นสัดส่วน ตามความเหมาะสมของวัดนั้นๆ ให้มีเสนาสนะที่มั่นคงแข็งแรง สวยงามประหยัดและปรับภูมิทัศน์ให้เหมาะสมปราศจากมลพิษ เป็นสถานที่สะอาด สงบ ร่มรื่น และร่มเย็น เหมาะสำหรับเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์และชาวพุทธทุกเพศ ทุกวัย เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจเพื่อความสงบสุขของจิต

ประสานคณะสงฆ์และผู้นำศาสนาต่างๆ ในการสร้างเครือข่ายให้ความช่วยเหลือให้ครอบคลุมทั่วจังหวัด รวมทั้งประสานงานกับคณะสงฆ์ในการระดมทุนเพื่อช่วยเหลือวัด ชุมชน และประชาชน โดยหลักการให้วัดและชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ เป็นต้นแบบและเป็นที่พักของวัด และชุมชนอื่น สนับสนุนให้วัดที่มีความพร้อมหรือสามารถให้จัดตั้งโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาให้มากยิ่งขึ้น

จากการศึกษานโยบายว่าด้วยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช จะเห็นได้ว่า ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้มีมาตรการในการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมทุกแผนก โดยให้สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดประสานกับสถานศึกษา เพื่อให้พระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถเข้าไปแนะนำการศึกษาพระปริยัติธรรมทุกแผนกมีการจัดให้มีเครือข่ายระหว่างองค์กรสาธารณกุศลทางพระพุทธศาสนา มีการประสานงานคณะสงฆ์และผู้นำศาสนาต่างๆ ในการร่วมทำงาน

ช่วยเหลือสังคม ชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกันในการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และยังสนับสนุนให้วัดมีความพร้อมในการจัดตั้งโรงเรียนการกุศลของวัด เช่น โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และค่ายคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น

ข้อสังเกตจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์เกี่ยวกับนโยบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดทั้ง 4 ศูนย์

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า นโยบายว่าด้วยการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้ง 4 ศูนย์ มีการนำนโยบายมาปฏิบัติอย่างจริงจัง ส่งเสริมและสนับสนุนให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และแหล่งภูมิปัญญาของชุมชน รวมทั้งส่งเสริมให้มีศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของจังหวัดด้วย ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและด้านพุทธศาสนศึกษา รวมทั้งดูแลและควบคุมมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดภายในจังหวัด ให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรมและพัฒนาบุคลากรทางพระพุทธศาสนา ส่งเสริมและประสานการดำเนินงานในการปฏิบัติศาสนพิธีและกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย สนับสนุน ส่งเสริมและจัดการการศึกษาสงฆ์ และเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาให้มีความรู้คู่คุณธรรม รวมทั้งยังจัดการศึกษาคณะสงฆ์เพื่อผลิต และพัฒนาศาสนทายาทที่เปี่ยมปัญญาพุทธธรรมเผยแผ่ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญงอกงาม และร่วมสร้างสังคมพุทธธรรมที่มีความเข้มแข็งสืบต่อไป

4.1.4 พัฒนาศักยภาพผู้เผยแผ่

4.1.4.1 ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่

มีการจัดโครงการประชุมสัมมนาคณะกรรมการและบุคลากรเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงใหม่ จัดทำขึ้นเพื่อให้คณะกรรมการและบุคลากรเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงใหม่ รับทราบถึงนโยบายของคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพิ่มแนวทางกลยุทธ์ วิธีการทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีศักยภาพและประสิทธิภาพในการกำกับส่งเสริม สนับสนุนการเผยแผ่รวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการเผยแผ่ เป็นศูนย์ประสานงานบุคลากรเผยแผ่พระพุทธศาสนา และเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาบุคลากรด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

พิธีเปิดการอบรมโครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา "ชุมชนคนรักศาสนา" ภายใต้โครงการพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2560 รุ่นที่ 3 (ทั้งหมด 4 รุ่น) ณ วัดพระธาตุดอยสุเทพวรวิหาร อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่

พระเดชพระคุณพระพรหมมงคล ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค 7 เจ้าอาวาสวัดพระธาตุดอยสุเทพวรวิหาร เป็นประธานพิธีเปิดการอบรมโครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา “ชุมชนคนรักศาสนา” ภายใต้โครงการพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2560 รุ่นที่ 3 (ทั้งหมด 4 รุ่น) ณ วัดพระธาตุดอยสุเทพวรวิหาร อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่ ผู้เข้าร่วมอบรมประกอบด้วยพระนักเผยแผ่พระพุทธศาสนา, ผู้นำท้องถิ่น, และผู้นำชุมชน จากอำเภอจอมทอง อำเภอฮอด อำเภออมก๋อย อำเภอดอยหล่อ อำเภอดอยเต่า และอำเภอแม่แจ่ม จำนวน 257 รูป/คน (ทั้งจังหวัด 1,100 รูป/คน) โดยได้รับงบประมาณ จากงบพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2560 อำนวยการโดย พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณ พระเทพสิงหราชจารย์ รองเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ นำทีมพระวิทยากรจัดอบรมเช่น ท่านเจ้าคุณพระภาวนาธรรมาภิรักษ์ เป็นต้น มีพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณ พระเทพปริยัติ เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ เป็นประธานดำเนินการ มาร่วมพิธีเปิดและบรรยายพิเศษ ได้รับความเมตตาจากท่านเจ้าคุณพระศรีศิลาจารย์ นำพระภิกษุสามเณรวัดพระธาตุดอยสุเทพวรวิหาร จัดสถานที่และอำนวยความสะดวก

โครงการกิจกรรมขับเคลื่อนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ภายใต้กองทุนส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

1. เพื่อให้พระภิกษุสงฆ์ หน่วยงาน องค์กรเครือข่ายด้านศาสนา ได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างขวางโดยนำผู้ชมชนต่างๆ
2. เพื่อสร้างเครือข่ายองค์กรทางพระพุทธศาสนา กับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง
3. เพื่อจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในโรงเรียน ร่วมกับวัดและชุมชน เกิดการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันของเด็ก เยาวชน ตลอดจนทั้งประชาชนในพื้นที่

4.1.4.2 ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมา

การเผยแผ่หลักพระพุทธธรรมหรือการปลูกฝังอบรมให้พุทธศาสนิกชนเป็นคนดีมีศีลธรรม และประพฤติปฏิบัติชอบนั้น ถือเป็นหน้าที่โดยตรงของพระสงฆ์สาวกของพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ปัจจุบันนี้พระสงฆ์ทำหน้าที่เผยแผ่อบรมสั่งสอนพุทธศาสนิกชนในฐานะพระนักเผยแผ่ที่มีศิลปะในการถ่ายทอดพระพุทธธรรมอย่างมีประสิทธิภาพนั้น มีค่อนข้างจำกัดและไม่เพียงพอต่อความต้องการของสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมาจะต้องเร่งส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรของคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีปริมาณและคุณภาพเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการจัดโครงการประชุมสัมมนา เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยน เรียนรู้ประสบการณ์ปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่มีข้อมูลแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับสถานการณ์ด้านพระพุทธศาสนาในปัจจุบัน โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการเป็นพระธรรมทูตฝ่ายบริหาร ฝ่ายปฏิบัติการ พระบัณฑิตเผยแผ่ พระเผยแผ่พื้นที่เฉพาะ พระนักเทศก์ พระวิปัสสนาจารย์ เจ้าสำนักปฏิบัติธรรม ประธานศูนย์ อ.ป.ต. และคณะกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมา

โครงการพัฒนาสมรรถนะพระวิทยากรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

1. เพื่อให้พระภิกษุที่เข้ารับการถวายความรู้ เกิดความเข้าใจและได้รับการเสริมสร้างทักษะในการเป็นพระวิทยากรเผยแผ่พระพุทธศาสนา
2. เพื่อให้พระภิกษุที่เข้ารับการถวายความรู้ ได้ทราบยุทธวิธี เทคนิคการนำเสนอ การเป็นพระวิทยากรเผยแผ่พระพุทธศาสนา
3. เพื่อให้พระภิกษุที่เข้ารับการถวายความรู้ได้ฝึกปฏิบัติในการจัดกิจกรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
4. เพื่อสร้างเครือข่ายพระวิทยากรทั่วประเทศ ในการอบรมคุณธรรมของแต่ละจังหวัด

4.1.4.3 ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนนทบุรี

มีการจัดโครงการสัมมนาพระนักเผยแผ่ ฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพผู้เผยแผ่ โดยร่วมมือกับวัฒนธรรมจังหวัด เปรียญธรรมจังหวัด และพุทธสมาคมจังหวัด ในการจัดโครงการอบรมครั้งนี้ รวมถึงครูพระสอนศีลธรรมพระพุทธศาสนาด้วย วัตถุประสงค์ก็เพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีอุดมการณ์ ความรู้ ความสามารถมีทักษะและวิธีการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปอบรมสั่งสอนประชาชนให้นำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบสัมมาชีพ และดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข สอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกันระดมความคิดช่วยพัฒนาวิชาการด้านการเผยแผ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โครงการสนับสนุนศาสนทายาทสืบสานและเผยแผ่พระพุทธศาสนา

1. เพื่อสร้างศาสนทายาท ในการสืบสานและเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่กลุ่มคนต่างๆ ในสังคม โดยสนับสนุนทุนการศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณร
2. เพื่อถวายทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาสงฆ์
3. เพื่อส่งเสริม สนับสนุน พระภิกษุสามเณร ที่ทำคุณประโยชน์ต่องานพระพุทธศาสนาและสังคม ได้มีโอกาสเรียนในระดับที่สูงขึ้น

4. เพื่อสร้างความร่วมมือในสังคมด้วยการมีหลักพุทธธรรมที่ถูกต้องเป็นหลักในการดำรงชีวิตของประชาชน

4.1.4.4 ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช

การพัฒนาศักยภาพพระวิทยากรนักเผยแผ่ เป็นโครงการที่มุ่งพัฒนาพระภิกษุสามเณรให้มีความรู้ทางพุทธศาสนาในการนำไปประยุกต์ใช้ มีทักษะในการปฏิบัติการเข้าค่ายคุณธรรม การบรรยาย และการเผยแผ่ทั้งผ่านการใช้สื่อสารออนไลน์ การเขียน และสร้างอุดมการณ์ในการเผยแผ่เน้นกิจกรรมอีกทั้งยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างพระวิทยากรทุกภูมิภาค ให้มีความสามัคคี อันจะส่งผลให้เครือข่ายการทำงานของพระวิทยากรมีความเข้มแข็งในการทำงานเผยแผ่พระศาสนาต่อไป

โครงการพัฒนาศักยภาพพระวิทยากร เป็นโครงการอบรมพระภิกษุสามเณรในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 20 รูป เวลาอบรมจำนวน 3 วัน เพื่อเพิ่มทักษะการเข้าค่าย การบรรยาย การจัดกิจกรรม จิตวิทยาการให้คำปรึกษาเบื้องต้น สร้างอุดมการณ์ความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ การเขียนโครงการและการเขียนเพื่อสื่อสารในรูปแบบต่างๆ ภาคแรกศึกษาทฤษฎีและฝึกปฏิบัติ ทั้งการอบรม การบรรยาย การสื่อสารรูปแบบต่างๆ และการเขียน จัดขึ้นระหว่างวันที่ 6-18 มิ.ย. 2559

ทั้งนี้การจัดประชุมสัมมนาดังกล่าวคาดหวังว่า ผู้ที่เข้าร่วมประชุมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสรุปผลการปฏิบัติงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรอบปี และรับทราบปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงาน อีกทั้งยังได้รับการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงาน และเรียนรู้เทคนิค วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา รวมทั้งรับทราบนโยบายด้านการส่งเสริมงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วย

โครงการกิจกรรมขับเคลื่อนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

1. เพื่อสร้างเครือข่ายองค์กรทางพระพุทธศาสนา กับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อให้พระภิกษุที่เข้ารับการถวายความรู้ เกิดความเข้าใจและได้รับการเสริมสร้างทักษะในการเป็นพระวิทยากรเผยแผ่พระพุทธศาสนา
3. เพื่อให้พระภิกษุสงฆ์ หน่วยงาน องค์กรเครือข่ายด้านศาสนา ได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างขวางโดยนำผู้ชุมชนต่างๆ

ข้อสังเกตจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์เกี่ยวกับพัฒนาศักยภาพผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดทั้ง 4 ศูนย์

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า การพัฒนาศักยภาพผู้เผยแผ่ของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้ง 4 ศูนย์ มีการจัดโครงการประชุมสัมมนาคณะกรรมการและบุคลากรเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อนำนโยบายของคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปปฏิบัติ เพิ่ม

แนวทางกลยุทธ์ วิธีการทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ กำหนดให้ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดมีศักยภาพและประสิทธิภาพในการกำกับส่งเสริม สนับสนุนการเผยแผ่รวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการเผยแผ่ เป็นศูนย์ประสานงานบุคลากรเผยแผ่พระพุทธศาสนา และเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาบุคลากรด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความมั่นคงแห่งสถาบันชาติ พระศาสนา พระมหากษัตริย์ ของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัด จึงเป็นการทำงานทั้งในแง่พัฒนา ศักยภาพพระนักเผยแผ่หลักธรรมในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนและเยาวชนในทั่วทุกพื้นที่โดยอาศัยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (ปี 2560-2564) ยุทธศาสตร์ที่ 1 ซึ่งเน้นการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทุนมนุษย์ และการพัฒนานั้นมุ่งเน้นการพัฒนาเรื่องคุณธรรม จริยธรรม โดยมีเป้าหมายจากโครงการอบรมบุคลากรเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังนี้

1. ส่งเสริมบุคลากรของคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีคุณภาพจนสามารถนำเอาความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการอบรมไปประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. บุคลากรเผยแผ่ที่เข้ารับการอบรมใน โครงการ พระนักเทศน์ นักเผยแผ่ และครูพระสอนศีลธรรมมีจำนวนเพิ่มขึ้น

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการอบรมบุคลากรเผยแผ่พระพุทธศาสนา

1. ได้บุคลากรของคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น

2. ผู้เข้ารับการสัมมนาได้ความรู้เกี่ยวกับหลักการและวิธีการเผยแผ่อย่างถูกต้องและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเทศน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ประชาชนทั่วไปได้ร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

4.1.5 วิธีการเผยแผ่

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน มีเป้าหมายการเผยแผ่เพื่อมุ่งเน้นให้พุทธศาสนิกชนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องและสามารถนำไปปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น สำหรับรูปแบบการเผยแผ่นั้นในปัจจุบันเป็นแบบเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ ส่วนวิธีการเผยแผ่นั้นขึ้นอยู่กับความสามารถและเชี่ยวชาญของผู้เผยแผ่ ซึ่งมีวิธีการเทศนาธรรม ปาฐกถาธรรม อภิปรายธรรม สนทนาธรรม การสอนกรรมฐานและการสอนแบบประยุกต์

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระบัณฑิตเผยแผ่ มีเป้าหมาย 3 ด้าน คือ ด้านการศึกษา เป็นการศึกษาเรื่องไตรสิกขา, ด้านศาสนา คือ การเรียนรู้และเข้าใจในศาสนพิธีต่างๆ ทาง

พระพุทธศาสนา, ด้านวัฒนธรรม คือ การตระหนักถึงคุณค่าทางประเพณีและวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา

สำหรับรูปแบบและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นต้องเป็นแบบเชิงรุกโดยผู้เผยแผ่ แต่ละท่านต้องประยุกต์ความถนัดของตนให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ตามยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก ประกอบด้วย 1. การสร้างเครือข่าย โดยความร่วมมือจากทุกองค์กรที่เกี่ยวข้อง 2. ปลุกฝังศรัทธา โดยพัฒนาแบบการปฏิบัติในการเข้าถึงธรรมอย่างถูกต้อง 3. มุ่งเน้นให้ความรู้ โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มพุทธศาสนิกชนอย่างเหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้เกิดความรู้อย่างถูกต้องและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง

4.1.5.1 ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่

4.1.5.1.1 การสร้างเครือข่าย

มีการติดต่อประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับสถาบันทางศาสนาในการสืบสานวัฒนธรรมจารีตประเพณีที่ดั้งเดิมของชุมชน พื้นฟูค่านิยมที่ดั้งเดิมของชุมชนการปฏิบัติตามหลักธรรมและการทำนุบำรุงศาสนา การช่วยเหลือเกื้อกูลกันฉันท์เครือญาติ รวมทั้งการสร้างความเข้าใจและเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรมและชนต่างชาติพันธุ์ รมรงค์สร้างจิตสำนึกสาธารณะให้คนในชุมชนเป็นพลเมืองดีมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีความซื่อสัตย์ รักและภาคภูมิใจในบ้านเกิด รวมทั้งส่งเสริมให้เป็นอาสาสมัครชุมชนรักถิ่น

4.1.5.1.2 ปลุกฝังศรัทธา

ได้ให้ความสำคัญต่อการนำทุนของสังคม คือ สถาบันศาสนา ศาสนสถาน โรงเรียน และชุมชนที่มีศักยภาพและความได้เปรียบด้านอัตลักษณ์และคุณค่าของชาติมาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน เพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้กับระบบและโครงสร้างต่างๆ ภายในสังคมให้สามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น สร้างภูมิคุ้มกันที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ป็นเสมือนเสาเข็ม หลักในการพัฒนาประเทศด้านอื่นๆ โดยการเสริมสร้างทุนทางสังคมที่มุ่งพัฒนาศักยภาพคนในทุกมิติ ทั้งด้านร่างกายจิตใจและสติปัญญาให้ครบถ้วน สังคมมีความอบอุ่นมั่นคงและเข้มแข็ง สามารถรวมพลังเป็นเครือข่ายในการพัฒนาสำหรับการเสริมสร้างทุนอื่นๆ ให้มีเสถียรภาพมีคุณภาพและมีภูมิคุ้มกัน เพื่อกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมให้ชุมชน เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ และเป็นรากฐานการดำรงชีวิตของคนไทยให้มีความสุขอย่างยั่งยืนทุกครอบครัว

4.1.5.1.3 มุ่งเน้นให้ความรู้

การขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเข้าสู่โครงสร้างและกลไกของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ศูนย์เผยแพร่ประจำจังหวัดเชียงใหม่ได้ใช้“ความรอบรู้” ในการพัฒนาในด้านต่างๆ อย่างรอบคอบและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมพื้นเมือง รวมทั้งการเสริมสร้างศีลธรรมและสำนึกใน “คุณธรรมและจริยธรรม” ในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินชีวิตด้วยความเพียร อันจะเป็นภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีให้พร้อมเผชิญความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ขยายบทบาทขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้อยู่บนหลักธรรมาภิบาลและกระบวนการมีส่วนร่วมให้เกิดผลในทางปฏิบัติต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยบูรณาการหลักธรรมทางศาสนาเข้าสู่การบริหารงานในทุกภาคส่วน และขับเคลื่อนให้เกิดความสมดุล เป็นธรรมและยั่งยืน เพิ่มบทบาทในมิติทางศาสนา กระจายอำนาจสู่การดำเนินงานของท้องถิ่นและชุมชน ส่งเสริมภาคเอกชนให้มีบทบาทต่อการนำมิติทางศาสนาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อวงการธุรกิจ เพื่อให้ธรรมาภิบาลของประเทศดีขึ้น มีภาพลักษณ์ของความโปร่งใสอยู่ในอันดับที่น่าพอใจ กับทั้งให้มีความเข้มแข็ง ความสุจริต โปร่งใส เป็นธรรม รับผิดชอบ ต่อสาธารณะอันเป็นการสนับสนุนให้การบริหารจัดการประเทศสู่คุณภาพทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคง นำไปสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” ภายใต้แนวปฏิบัติตาม “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” และหลักธรรมทางศาสนา

4.1.5.2 ศูนย์เผยแพร่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมา

4.1.5.2.1 การสร้างเครือข่าย

ได้ใช้สถาบันทางศาสนาทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข ด้วยหลักธรรมทางศาสนา และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในสังคมบนฐานของความมีเหตุผล ดำรงชีวิตอย่างมั่นคงทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน เสริมสร้างจิตสำนึกด้านสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองดี ภายใต้ศีลธรรมอันดีงามของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ สร้างความตระหนักถึงคุณค่าและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทั้งของตนเองและผู้อื่น เพื่อลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในทุกระดับ ส่งเสริมความเสมอภาคของบทบาทของคนในชุมชน ให้งังเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

โดยใช้หลักคุณธรรมและจริยธรรมเป็นเครื่องมือ ให้สถาบันทางศาสนาเสริมสร้างครอบครัวให้เข้มแข็ง มีสัมพันธภาพที่ดี เกิดความอบอุ่น รักษาสืบทอดวัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีสู่คนรุ่นต่อไป โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาพ่อแม่ให้มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขและมั่นคงภายในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวรู้บทบาทหน้าที่ที่ดีตามหลักคำสอนทางศาสนาควบคู่กับการให้ความรู้ตามหลักคำสอนทางศาสนาในการเลี้ยงดูบุตรหลานให้เหมาะสมตามช่วงวัย

รวมทั้งประเพณีเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับบุตรหลาน ตลอดจนส่งเสริมให้ครอบครัวนำความรู้ทางศาสนาที่เป็นทักษะในการดำรงชีวิตมาอบรมชี้แนะบุตรหลานบนพื้นฐานของศีลธรรมอันดีงามและความพอเหมาะพอควร ประหยัดอดออม มีวินัยในการใช้จ่าย และให้รู้จักรักเหง้าของตนเองและท้องถิ่น โดยทำกิจกรรมทางสังคมและศาสนา ร่วมกันอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 วัน ให้เวลาสำหรับการพูดคุยกับบุตรหลานอย่างสม่ำเสมอ เปิดพื้นที่ในศาสนาสถานทุกแห่งให้กับกิจกรรมของครอบครัว

4.1.5.2.2 ปลุกฝังศรัทธา

ได้ปฏิบัติงานตาม โครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีจิตใจที่ดีงาม อยู่ในกรอบของศีลธรรม และมีจิตสำนึกสาธารณะ โดยผลักดันให้สถาบันศาสนาเป็นแกนหลักในการนำครอบครัว ชุมชน และสถาบันการศึกษา ร่วมกันพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม เป็นคนดี ห่างไกลอบายมุขและยาเสพติด มีภาวะผู้นำ มีจิตสำนึกที่จะอุทิศตนเพื่อส่วนรวม โดยมีสถาบันทางศาสนาเป็นแกนนำให้คนทุกวัย โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมทำงานในกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสาธารณประโยชน์ ให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น ตลอดจนพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความพร้อมด้านสติปัญญา อารมณ์และศีลธรรม ภายใต้ระบบการศึกษาทางศาสนาที่มุ่งการเรียนรู้ในทางปฏิบัติ โดยพัฒนารูปแบบและหลักสูตรการอบรมศีลธรรมให้หลากหลายสอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง และความต้องการของสังคมเมืองและชุมชน โดยบูรณาการเรื่องศีลธรรมและเรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข แบบสันติวิธีและเปิดพื้นที่ทั้งสถาบันทางศาสนาและชุมชนให้เป็นสถานที่เรียนรู้ศีลธรรมของคนในชุมชน โดยจัดกิจกรรมในโรงเรียนในมหาวิทยาลัย ขยายหลักสูตรสำหรับคนทั่วไป เพิ่มการใช้ประโยชน์พื้นที่ของสถาบันทางศาสนาเพื่อการเรียนรู้ศีลธรรมให้มากขึ้น

4.1.5.2.3 มุ่งเน้นให้ความรู้

ได้อบรมพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน พัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่มอาชีพ ให้สอดคล้องกับความต้องการ พร้อมก้าวสู่โลกของการทำงานอย่างมีคุณภาพ ให้ประชาชนในพื้นที่ได้เรียนรู้ศาสนาอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิตทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ทางศาสนาทั้งที่เป็นวิทยาการประยุกต์และวิชาการทางศาสนาที่เป็นต้นกำเนิด ให้ตระหนักถึงประโยชน์และคุณค่าความสำคัญของการเรียนรู้ทางศาสนาที่นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตมีความขยันหมั่นเพียรและมีการออมอยู่ในรูปแบบต่างๆ เพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิต และสามารถใช้จ่ายชีวิตได้อย่างมีความสุข

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดได้นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาพัฒนาต่อยอดหลักธรรมทางศาสนา ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อสร้างองค์ความรู้เชิงลึกอย่างเป็นระบบและนำไปเผยแผ่ต่อชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการนำไปปฏิบัติตามอย่างถูกต้อง

4.1.5.3 ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนนทบุรี

4.1.5.3.1 การสร้างเครือข่าย

ได้มีลงพื้นที่เพื่อสร้างเครือข่ายศาสนสัมพันธ์ชุมชนให้เป็นส่วนหนึ่งของกลไกในการบริหารงานชุมชน โดยส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนาและกระบวนการประชาคมให้ชุมชนนำศาสนาเข้าสู่การจัดทำแผนของชุมชนส่วนท้องถิ่นและอำเภอ รวมทั้งพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชนและปราชญ์ชาวบ้านที่กระจายอยู่ทุกพื้นที่ ให้มีส่วนร่วมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ชุมชน ตลอดจนมีบทบาทในการถ่ายทอด ระบบคุณค่าที่ดีงามของสังคมไทยโดยเฉพาะในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง จิตสาธารณะ ความเอื้ออาทร และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันสู่คนรุ่นใหม่กับทั้งให้ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนทำให้มีชุมชนจริยธรรมต้นแบบ ที่มีความเข้มแข็งสามารถเป็นแบบอย่างเพื่อเรียนรู้และประยุกต์ใช้ไปทั่วทุกภูมิภาค เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มีการรวมตัว รวมกลุ่มและมีการเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้สามารถจัดการกับปัญหาที่มากกระทบกับชุมชนได้ในระดับหนึ่งมากยิ่งขึ้น

4.1.5.3.2 ปลุกฝังศรัทธา

ได้จัดโครงการอบรมธรรมะเพื่อสร้างสุขภาวะของประชาชนในพื้นที่ ให้มีสุขภาพจิตที่แข็งแรง ให้กลุ่มเป้าหมายได้รับการพัฒนาทางจิตใจ ให้มีคุณภาพบนฐานการพึ่งตนเอง เสริมสร้างให้มีความมั่นคงทางจิตใจและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ เต็มไปด้วยความเอื้ออาทรต่อกัน มุ่งเน้นการลด ละ เลิกพฤติกรรมที่ไม่ดีงาม โดยฟื้นฟูสภาพจิตใจสร้างสุขภาวะทางจิตใจเชิงป้องกันให้เลิกพฤติกรรมที่ไม่ดี ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างครอบครัวและชุมชนในการสร้างสุขภาพจิตที่ดีและพัฒนาสภาพแวดล้อมในชุมชนให้เหมาะสม ที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชนและสังคมไทย และยังช่วยลดปัญหาอาชญากรรมลงอีกด้วย

4.1.5.3.3 มุ่งเน้นให้ความรู้

การให้ความรู้คุณธรรมแก่ประชาชน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนพร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ด้วยการส่งเสริมความมั่นคงของครอบครัว การปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม การสร้างระบบความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของคนในชุมชนและระหว่างชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน ด้วยบริบททางศาสนาและวัฒนธรรมชุมชน โดยเสริมสร้างครอบครัวให้มีความมั่นคง มีสัมพันธภาพที่ดี มีความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมในครอบครัว โดยจัดกิจกรรมปลูกสัมพันธภาพอย่างต่อเนื่อง ใช้ผู้นำทางศาสนาให้ข้อมูลข่าวสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต รวมถึงการสร้างค่านิยมครอบครัวอบอุ่นผ่านบทบาทของผู้นำทางศาสนา จัดกิจกรรมเชื่อมโยงบทบาทครอบครัว สถานศึกษาและสถาบันทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ

4.1.5.4 ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช

4.1.5.4.1 การสร้างเครือข่าย

ได้ใช้ศาสนาในการบริหารจัดการชุมชนให้เข้มแข็ง ด้วยการใช้สถาบันศาสนาเป็นแกนนำ ส่งเสริมการรวมตัวเรียนรู้ ร่วมคิดร่วมทำและปฏิบัติจริงในรูปแบบที่หลากหลาย และจัดกิจกรรมทางศาสนาในวันสำคัญทางศาสนา ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของชุมชน ให้ชุมชนเข้มแข็ง คำนึงถึงความพอประมาณและความพออยู่พอกิน ก่อนที่จะเชื่อมต่อกับชุมชนและสังคมภายนอก โดยการเปิดพื้นที่สาธารณะในการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เผยแผ่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน จัดการองค์ความรู้และระบบการเรียนรู้ทางศาสนา เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนให้สามารถพัฒนาชีวิต ให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนในการนำไปสู่การพึ่งตนเอง รวมทั้งการสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนพร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นขั้นตอน มีเครือข่ายการเรียนรู้หลักธรรมทางศาสนาและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งภายในและภายนอกชุมชน เชื่อมโยงให้เป็นเครือข่าย เป็นรากฐานการพัฒนาคุณภาพชีวิต และอนุรักษ์ ฟื้นฟู การใช้ประโยชน์จากศาสนาให้มีจิตใจที่ดึงนำไปสู่การพัฒนาตนเองให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยค้นหาผู้นำตามธรรมชาติที่ยึดมั่นในศาสนารุ่นใหม่ที่เข้มแข็ง มีคุณธรรมจริยธรรม มีความ پاکเพียร และมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม ให้เป็นพลังขับเคลื่อนและขยายผลกิจกรรมการเรียนรู้ทางศาสนาของชุมชน ในวงกว้างและต่อเนื่องเป็นระยะเวลาอันยาวนาน

4.1.5.4.2 ปลุกฝังศรัทธา

โครงการอบรมภาคราชการให้มีประสิทธิภาพและมีธรรมาภิบาล เน้นการบริการด้วยจิตสาธารณะและทำงานร่วมกันแบบหุ้นส่วน คำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติ การพัฒนาประสิทธิภาพและความคุ้มค่าในการปฏิบัติภารกิจ ควบคู่ไปกับการปลุกฝังจิตสำนึกในกลุ่มราชการ ให้เห็นความสำคัญและยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาลอย่างเคร่งครัด โดยใช้สถาบันทางศาสนาพัฒนาระบบราชการและข้าราชการให้ยึดหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงาน โดยปรับทัศนคติข้าราชการ ให้เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมสันติวิธีและธรรมาภิบาลอย่างเข้มแข็ง เรียนรู้และตระหนักถึงประโยชน์และความจำเป็นในการทำงานร่วมกับภาคประชาชน ในการให้ข้าราชการยึดถือหลักคุณธรรมจริยธรรมที่แยกเรื่องส่วนตัวออกจากส่วนรวม กล่าวเปิดเผยข้อมูลการทุจริตประพฤติมิชอบ โดยให้ข้าราชการต้องเข้ารับการอบรมทางศีลธรรมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ให้เป็นตัวชี้วัดในคำรับรองการปฏิบัติงาน

4.1.5.4.3 มุ่งเน้นให้ความรู้

ใช้สถาบันทางศาสนาสร้างความเข้มแข็งกับภาคประชาชนให้สามารถเข้าร่วมในการบริหารจัดการชุมชน โดยส่งเสริมให้ประชาชนใช้หลักธรรมทางศาสนาจนเกิดจิตสำนึกที่ถูกต้องพร้อมใจที่

จะรวมตัวและรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันอย่างเข้มแข็ง และร่วมในกระบวนการบริหารจัดการชุมชนให้เกิดความเป็นธรรมและความโปร่งใสในการพัฒนาชุมชน

ได้ใช้สถาบันทางศาสนาสร้างและพัฒนาธรรมาภิบาลให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตในทุกกลุ่มอาชีพของสังคม เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการประเทศสู่คุณภาพและความยั่งยืน โดยใช้สถาบันทางศาสนาที่มีอยู่ในท้องถิ่นสร้างกระบวนการเรียนรู้ ปลุกฝังจิตสำนึก ค่านิยม และธรรมาภิบาลแก่เยาวชนและประชาชนทุกระดับอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำที่มีคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาล ในสังคมทุกระดับเพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม ตลอดจนการวางรากฐานกระบวนการธรรมาภิบาลจากหลักธรรมทางศาสนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

ข้อสังเกตจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดทั้ง 4 ศูนย์

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดทั้ง 4 ศูนย์ มีความยึดมั่นและตั้งใจมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ด้านการเผยแผ่โดยใช้สถาบันทางศาสนาสร้างความเข้มแข็งกับภาคประชาชนให้สามารถเข้าร่วมในการบริหารจัดการชุมชน โดยส่งเสริมให้ประชาชนให้หลักธรรมทางศาสนาจนเกิดจิตสำนึกที่ถูกต้องพร้อมใจที่จะรวมตัวและรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันอย่างเข้มแข็ง และร่วมในกระบวนการบริหารจัดการชุมชนให้เกิดความเป็นธรรมและความโปร่งใสในการพัฒนาชุมชนต่อไป

ยังได้ทำหน้าที่ส่งเสริมความมั่นคงของครอบครัว การปลุกฝังค่านิยมที่ดีงาม การสร้างระบบความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของคนในชุมชนและระหว่างชุมชนอย่างเท่าเทียมกันด้วยบริบททางศาสนาและวัฒนธรรมชุมชน โดยเสริมสร้างครอบครัวให้มีความมั่นคง มีสัมพันธภาพที่ดี มีความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมในครอบครัว โดยจัดกิจกรรมปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ใช้ผู้นำชุมชนให้ข้อมูลข่าวสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต รวมถึงการสร้างค่านิยมครอบครัวอบอุ่นผ่านบทบาทของผู้นำทางศาสนา จัดกิจกรรมเชิงโยงบทบาทครอบครัว สถานศึกษาและสถาบันทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ

มีจัดองค์ความรู้ทางศาสนา รวบรวมจัดเป็นคลังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ให้ประชาชนสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน ทั้งด้านทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยรักษาองค์ความรู้ทางศาสนาดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาให้คงอยู่และเผยแผ่สู่สากล กับทั้งสนับสนุนให้คนรุ่นใหม่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหลักธรรมทางศาสนาจากการปฏิบัติจริงร่วมกับผู้นำทางศาสนาและศาสนทายาทที่มีประสบการณ์ผ่านศูนย์การเรียนรู้ศีลธรรมในศาสนสถาน และผลักดันวิชาการทางศาสนา

เช่น หลักสูตรธรรมศึกษา หลักสูตรนักรธรรม ให้เป็นวิชาในการเรียนการสอนของสถานบันการศึกษาโดยทั่วไป

โดยสรุปวิธีการเผยแผ่และบทบาทหน้าที่ของพระบัณฑิตเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดทั้ง 4 ศูนย์ พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาควรมีศีลาจารวัตรงดงาม มีความประพฤติดี สวรรวมกาย วาจา ใจ ให้เป็นที่ตั้งแห่งความเลื่อมใสศรัทธา ในครั้งพุทธกาลนั้นผู้ที่ทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาส่วนใหญ่เป็นผู้บรรลุนิพพานแล้ว เป็นพระอรหันต์หมดกิเลสแล้ว บำเพ็ญประโยชน์ตนได้สำเร็จสมบูรณ์ จึงสามารถทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างเต็มที่ และไม่มีปัญหาอย่างในปัจจุบัน ส่วนในยุคปัจจุบันผู้ที่ทำงานเผยแผ่ จำเป็นต้องฝึกฝนอบรมตนเองไปด้วย สั่งสอนเผยแผ่ธรรมให้แก่ผู้อื่นด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงต้องระมัดระวังความประพฤติของตนให้ดี ไม่ให้มีข้อบกพร่องความประพฤติเสียหาย เพราะถ้าเสียหายเพียงนิดเดียว ก็จะส่งผลกระทบต่อองค์กรสงฆ์ทั้งหมด

สิ่งที่ขาดไม่ได้ในตัวบุคคลทางศาสนาที่จะทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาก็คือพระสงฆ์เหล่านั้นต้องเป็นพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถ ผู้เผยแผ่จะต้องมีความรู้ทั้งด้านคันถธุระและวิปัสสนาธุระ ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญที่พระภิกษุสามเณรจะต้องใส่ใจให้ดี จะต้องรู้หลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาอย่างดี มีความรอบรู้ที่กว้างขวาง รู้จักโลก เข้าใจธรรมสามารถแนะนำบุคคลอื่นให้นำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิต ใช้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ดี การมีองค์รู้และนำความรู้มาใช้จึงเป็นสิ่งสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา นอกจากนี้องค์กรสงฆ์ต้องกล้าคิดกล้าเปลี่ยนแปลงเพื่อความอยู่รอดขององค์กร เพราะวิถีชีวิตของคนเปลี่ยนไป พระสงฆ์ต้องคิดนโยบายใหม่ๆ วิธีการใหม่ๆ ให้ตอบสนองความต้องการด้านศาสนาของคนในปัจจุบันให้ได้ แต่ให้ยึดหลักพระธรรมวินัย ไม่นอกประเด็น

4.1.6 เทคโนโลยี

สังคมเทคโนโลยีในยุคปัจจุบันปฏิเสธกันไม่ได้ว่าเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องกับมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้สังคมต้องสัมพันธ์กับเทคโนโลยี ทำให้โลกต้องมีสถานะที่แปรเปลี่ยนไป สังคมโลกเปลี่ยนจากสังคมเกษตรอุตสาหกรรมมาเป็นสังคมแห่งข้อมูลสารสนเทศ ทำให้คนทั่วโลกติดต่อกันได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น ยุคสมัยนี้เราพูดได้ในแง่หนึ่งว่าเป็นยุคของเทคโนโลยี หรือมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่ายุคสารสนเทศ คือ ยุคข่าวสารข้อมูล

เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงมีการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือนี้ให้เกิดประโยชน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพราะหากจะใช้วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแบบเดิมอาจเข้าไม่ถึงสังคมยุคใหม่หรือคนรุ่นใหม่ก็ไม่ได้ เพราะสังคมสมัยปัจจุบันประชาชนไม่ค่อยมีเวลาไปปฏิบัติธรรมฟังเทศน์หรือ

ศึกษาพระธรรมคำสอนที่วัดเหมือนสมัยอดีตที่ผ่านมา การเผยแพร่พระธรรมคำสอนผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถทำให้เข้าถึงประชาชนได้ง่ายและกว้างขวางมากที่สุด ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ผู้ที่อยู่ที่ไหนเวลาใดก็สามารถที่จะเข้าไปศึกษาพระธรรมคำสอนได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นที่ทำงาน ที่บ้านหรืออยู่ในต่างประเทศก็ตาม “แต่การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศดังกล่าว ต้องเป็นไปอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งไม่เป็นการบิดเบือนพระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาตามพระไตรปิฎก” (ผู้อำนวยการกลุ่มเผยแพร่พระพุทธศาสนาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 พฤศจิกายน 2558)

4.1.6.1 ศูนย์เผยแพร่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่

ศูนย์เผยแพร่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่ ได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงใหม่และFacebook เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่ายในการสอบถามข้อสงสัยและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แบ่งปันข้อคิด สาระแห่งธรรม และความรู้ทางพระพุทธศาสนา (ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงใหม่, การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 กุมภาพันธ์ 2558)

4.1.6.1.1 สื่อมวลชน

ได้จัดฝึกอบรมแก่พระสงฆ์ สามเณรและผู้ที่เกี่ยวข้องโดยทั่วไปเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต เพื่อการเข้าถึงและเผยแพร่พระพุทธศาสนา รวมถึงกำหนดแนวปฏิบัติในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตที่เหมาะสม ถูกต้องตามพระธรรมวินัยสำหรับพระสงฆ์และสามเณร และยังส่งเสริมและสนับสนุนให้วัด สำนักสงฆ์ที่มีความพร้อมเป็นที่ตั้งของศูนย์การเรียนรู้ไอซีทีชุมชน และเป็นศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาผ่านระบบ E-Learning รวมถึงจัดเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมด้วย

บุคลากรผู้ทำหน้าที่เผยแพร่พระพุทธศาสนา ได้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการเผยแพร่หลักธรรมผ่านทางFacebook และLine เพื่อให้ผู้สนใจในหลักธรรมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันแห่งธรรม โดยพระบัณฑิตเผยแพร่ฯ ยังได้แนะนำข้อคิดดีๆ ในการดำเนินชีวิต โดยการนำเอาหลักธรรมไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนให้เป็นคนดีของสังคม “การเผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านทางสื่ออินเทอร์เน็ตถือว่าประสบความสำเร็จพอสมควร แต่ก็ยังมีปัญหาตามมาในเรื่องของความเหมาะสมแห่งสมณะสาธูปของพระสงฆ์ในการใช้สื่อต่างๆ บ้างก็ว่าไม่สมควร บ้างก็ว่าไม่เหมาะสม ที่พระสงฆ์จะใช้สื่อเทคโนโลยี” (พระบัณฑิตเผยแพร่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่, การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 กุมภาพันธ์ 2558) ในปัจจุบันโลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคสังคมข้อมูลข่าวสารอย่างแท้จริง ทำให้วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง ส่งผลให้การ

ดำเนินทางธุรกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไปด้วย เทคโนโลยีเป็นสิ่งที่คู่กับสารสนเทศ ควบคู่กันที่เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าก็จะก่อให้เกิดสารสนเทศที่ทันสมัยไปด้วย

4.1.6.1.2 สื่อชุมชน

การสร้างจิตสำนึกในการทำสื่อชุมชน ประธานศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่ได้แสดงทัศนะของการนำเสนอข่าวสื่อชุมชนมีเนื้อหาที่แตกต่างจากสื่อมวลชนกระแสหลัก เพราะเนื้อหาจะเป็นเรื่องราวเหตุการณ์ของชุมชนจริงๆ ส่วนใหญ่เป็นข่าวเหตุการณ์ทั่วไปภายในชุมชน ส่วนความคิดเห็นในการนำเสนอเนื้อหาของสื่อกระแสหลักนั้นปัจจุบันมีการนำเสนอภาพเหตุการณ์ความรุนแรงทางสื่อหนังสือพิมพ์และสื่อโทรทัศน์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจเป็นเพราะข่าวอยู่ในความสนใจหรือเป็นข่าวที่สร้างยอดขายหรือคนดูได้มาก ซึ่งภาพบางภาพหรือข้อความข่าวบางข้อความรุนแรงและทารุณ เกินไปไม่ควรนำเสนอทางสื่อ สื่อควรมีมาตรการตรวจสอบกันเองว่ามีความเหมาะสมเพียงใดในการนำเสนอภาพความรุนแรงกับผู้ชมหรือผู้อ่าน อย่างเช่นกรณีข่าวการกระทำผิดของพระสงฆ์ มีการผลิตซ้ำในเนื้อหาเดิมๆ อย่างต่อเนื่องจากสื่อหนังสือพิมพ์และสื่อโทรทัศน์ มีการขุดคุ้ยและเจาะลึกเพิ่มเติมในอีกหลายครั้งในสื่อหนังสือพิมพ์ และรายการโทรทัศน์หลายรายการ ซึ่งข่าวเรื่องของพระสงฆ์ เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและอ่อนไหวมากในความรู้สึกของสังคมไทย ดังนั้น จึงเกิดคำถามว่า สื่อกระแสหลัก“ต้องการจะสื่ออะไร และสังคมจะได้อะไรจากการบริโภคข่าวในลักษณะนี้

มีการใช้สื่อวิทยุ ในการเผยแผ่ธรรมะโดยวิธีการบรรยายอธิบายหลักแห่งพุทธธรรม ภายใต้ชื่อโครงการว่า “โครงการธรรมะตามสาย” ให้ผู้ฟังได้ร่วมสนทนาและสอบถามข้อสงสัยต่างในการนำหลักธรรมไปประพฤติปฏิบัติ รวมถึงการใช้ธรรมะในการแก้ปัญหาชีวิต การประยุกต์ใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต

ปัญหาและอุปสรรคในการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อวิทยุของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าปัญหาและอุปสรรคด้านพระสงฆ์และสถาบันสงฆ์ในฐานะผู้เผยแผ่ธรรมะขาดแคลน พระสงฆ์ที่มีความสามารถในการเผยแผ่ธรรมะอย่างแท้จริง ด้านรูปแบบการสื่อสาร ปัจจุบันเน้นรูปแบบการเทศน์หรือการบรรยายภาคทฤษฎีเป็นหลัก แต่ไม่มีภาคปฏิบัติหรือจัดกิจกรรมต่อเนื่องที่เป็นรูปธรรม ทำให้การเผยแผ่ธรรมะไม่เข้าถึงจิตใจของผู้ฟังอย่างแท้จริง ด้านวิธีการหรือกลวิธีในการเผยแผ่ไม่มีการกำหนดหัวข้อธรรมะที่เหมาะสมกับผู้ฟัง หรือไม่มีการศึกษาหัวข้อธรรมะอย่างถ่องแท้ก่อนนำไปเผยแผ่ นอกจากนี้พระสงฆ์ไม่ได้มีการฝึกการผลิตและการใช้สตูดิโออุปกรณ์มาก่อน รวมทั้งสื่อต่างๆ ส่วนใหญ่มุ่งใช้แต่สื่อบุคคลเป็นหลัก ทำให้การเผยแผ่ธรรมะกระทำได้ในขอบเขตจำกัด

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงใหม่ ได้สนับสนุนคณะสงฆ์ในการใช้สื่อวิทยุเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ให้มีรูปแบบและโครงสร้างที่ชัดเจน เพื่อที่จะได้นำหลักธรรมไปถึงประชาชนทุกเพศทุกวัย สามารถนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้

4.1.6.2 ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมา

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการพัฒนาด้านการเผยแผ่ แต่การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศดังกล่าว ต้องเป็นไปอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม ไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ ซอฟต์แวร์และเนื้อหาที่มีลิขสิทธิ์ รวมทั้งไม่เป็นการบิดเบือนพระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ตามพระไตรปิฎก เทคโนโลยีมีความสำคัญ เป็นเจ้าของบทบาทที่ทำให้โลกมีความเจริญ ควรจะให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพราะสื่อเป็นสิ่งที่มียุทธพลซึ่งอาจจะเรียกว่าครอบงำสังคมมนุษย์อยู่ ความเจริญทางวัตถุคืบหน้าไปไกลกว่าความเจริญทางจิตใจมาก (ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดนครราชสีมา, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 เมษายน 2559)

4.1.6.2.1 สื่อมวลชน

ได้พัฒนา Course Ware หรือแอปพลิเคชันที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมะสำหรับแท็บเล็ตและโทรศัพท์เคลื่อนที่เผยแพร่ในทุกระดับชั้นการศึกษาและประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจ และยังสนับสนุนให้มีการแปลหนังสือธรรมะเป็นภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษแล้วนำขึ้นเผยแพร่ทางเว็บไซต์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมาหรือในรูปแบบE-Book เพื่อให้ผู้ที่สนใจโดยเฉพาะชาวต่างประเทศสามารถเข้ามาศึกษาได้ เมื่อดำเนินการได้ดังนี้แล้วก็เชื่อได้ว่าเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่กับมนุษยชาติสืบต่อไป ผลกระทบจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตย่อมเกิดผลต่อการรับวัฒนธรรม โดยการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมของบุคคลในสังคมย่อมทำให้การแสดงออกทางพฤติกรรมด้านการแต่งกาย ด้านการบริโภคด้วยการมอมเมาเยาวชนในรูปแบบของการเล่นเกมอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งส่งผลกระทบการพัฒนาอารมณณ์ด้านจิตใจของเยาวชน ทำให้เกิดการกลืนวัฒนธรรมวิถีเดิมของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงเอกลักษณ์ของสังคมนั้นๆ

แต่อย่างไรก็ดีผู้ที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตต้องมีสติ สติช่วยให้เราไม่หลงเพลินกับการเสพเทคโนโลยี รู้จักหยุดเมื่อถึงเวลาถ้าไม่มีสติก็จะหลงจนเพลินจนเสียงานเสียการ “บางคนดูละครเกาหลีตั้งแต่หัวค่ำยันสว่างแล้วก็มาบ่นว่าทำอะไรดี ดิฉะครเกาหลีจนไม่มีเวลาทำงานต้องรู้คุณและโทษ ของทุกสิ่งมีทั้งคุณและโทษใช้ให้มันเป็นคุณมากกว่าโทษ แยกแยะระหว่างคุณค่าแท้กับคุณค่าเทียม ใช้หรือบริโภคสิ่งต่างๆโดยมุ่งคุณค่าแท้มากกว่าคุณค่าเทียม” (พระบัณฑิตเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมา, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 เมษายน 2559)

4.1.6.2.2 สื่อชุมชน

มีการสร้างบรรยากาศในสถานที่ทำงานเป็นสิ่งที่เอื้อประโยชน์ต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันของคนที่อยู่ในองค์กรเดียวกัน ก่อให้เกิดลักษณะของชุมชนที่ดี เช่นเดียวกันกับชุมชนที่อยู่ตามหมู่บ้าน หรือในชนบทที่ห่างไกล ผู้คนที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน หรือมีลักษณะของความเป็นชุมชนที่ดีนั้น มีการสร้างแรงจูงใจในการพูดคุย แลกเปลี่ยนและเรียนรู้ระหว่างกันให้มากขึ้น นั่นคือการสื่อสารเป็นสิ่งที่จะสร้างชุมชนที่ดีที่ก่อให้เกิดการค้นพบนวัตกรรมทางความคิดมากกว่าลักษณะของชุมชนที่ไม่มีปฏิสัมพันธ์ หรือไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ต่างคนต่างคิด ต่างคนต่างปฏิบัติและเรียนรู้ตามความถนัดและความสามารถของตนเอง ย่อมจะไม่เกิดการเชื่อมโยงที่ดีต่อการพัฒนาชุมชนอย่างแน่นอน “การอาศัยสื่อชุมชนในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ก็ต้องมีความเข้าใจในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน การที่จะนำหลักธรรมไปสู่ผู้ฟังให้สัมฤทธิ์ผลนั้น สื่อชุมชนถือว่าเป็นอีกหนึ่งโครงการที่กำลังดำเนินการ เพื่อความเข้าใจในหลักธรรมและความสมานฉันท์ของคนในชุมชนและหน่วยงานราชการ” (ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 เมษายน 2559)

ในยุคปัจจุบันมีสถานีวิทยุชุมชนเกิดขึ้น มีวัดหลายวัดต่างก็ใช้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อคือวิทยุชุมชนเป็นช่องทางในการเผยแผ่ แต่วิทยุชุมชนมีข้อจำกัดคือไม่สามารถสื่อสารไปในที่ไกลได้เพราะมีข้อจำกัดด้านคลื่น ดังนั้นจึงจำกัดอยู่ในกลุ่มที่ไม่มากนักโดยเฉพาะในกลุ่มที่คลื่นวิทยุชุมชน ส่งไปถึงเท่านั้น ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมาได้สนับสนุนในการจัดรายการธรรมะผ่านคลื่นวิทยุชุมชน เป็นรายการธรรมะฝากเสียงธรรมผ่านเสียงคลื่น เป็นการจัดรายการสดผู้ฟังสามารถโทรเข้ามาพูดคุยสอบถามเกี่ยวกับหลักธรรมนั้นๆ ได้เมื่อมีข้อสงสัยในการนำไปปฏิบัติ รวมถึงการนำเสนอกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อเผยแผ่ศาสนกิจ ผลงาน และกิจกรรมต่างๆ ของคณะสงฆ์จังหวัดนครราชสีมา วัด สถานศึกษาและองค์กรทางพระพุทธศาสนาต่างๆ ให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบ การเผยแผ่สาระของพระพุทธศาสนาให้กว้างไกลในยุคปัจจุบันนั้นอาจจะมีวิธีการได้หลายแนวทางเท่าที่คณะสงฆ์ใช้ในปัจจุบัน เช่น การเทศนา การแสดงธรรม การบรรยายธรรมในแต่ละวัด การเผยแผ่ทางสถานีวิทยุ เป็นต้น

4.1.6.3 ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนนทบุรี

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนนทบุรี มีแนวทางการเผยแผ่โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการพัฒนาฐานข้อมูลในการเผยแผ่ผ่านทางเวปไซด์สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนนทบุรีและFacebook รวมทั้งยังให้การสนับสนุนวัดต่างๆ ในจังหวัดนนทบุรีที่เวปไซด์ของแต่ละวัด เพื่อพัฒนาการเผยแผ่ธรรมะผ่านอินเทอร์เน็ต อาทิเช่น เวปไซด์วัดบัวขวัญ (พระอารามหลวง) วัดปามณีกาญจน์ (ธ) รวมทั้งการจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ เช่นหนังสือ วารสารที่จัดจำหน่ายหรือ

แจกฟรี ตัวอย่างคือ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป็นต้น (ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดนนทบุรี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 มิถุนายน 2558)

4.1.6.3.1 สื่อมวลชน

ได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแพร่ธรรมะผ่านทาง Facebook Fanpage ของศูนย์และวัด เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับกิจกรรมของศูนย์และยังมีบทความธรรมะออนไลน์ ให้ผู้ที่สนใจได้อ่านและได้แสดงความคิดเห็นในเพจของศูนย์และวัด “เพื่อให้บุคคลอื่นเข้าใจและนำไปประพฤติปฏิบัติ ปัจจุบันโลกอยู่ในยุคโลกาภิวัตน์ จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าคนส่วนใหญ่ใช้เวลากับอินเทอร์เน็ตมากขึ้นเป็นลำดับ ดังนั้นหากต้องการเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้แพร่หลายครอบคลุมและรวดเร็ว ก็ไม่พ้นที่จะต้องอาศัยเทคโนโลยี” (พระบัณฑิตเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัด นนทบุรี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2558) ในปัจจุบันมีการนำเอาพระไตรปิฎกเผยแผ่ทางอินเทอร์เน็ตเป็นจำนวนมาก มีทั้งฉบับภาษาไทย ภาษาบาลีและภาษาอังกฤษเป็นต้น คนรุ่นใหม่สามารถศึกษาพระพุทธศาสนาผ่านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศได้ทุกโอกาสที่ต้องการ โดยผ่านทางเว็บไซต์ต่างๆ “การเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นสิ่งที่ผู้บริหารสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนนทบุรีให้ความสนใจและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดอบรมพระสังฆาธิการทั่วทั้งจังหวัด ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนา” (ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนนทบุรี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 มิถุนายน 2558)

4.1.6.3.2 สื่อชุมชน

สื่อชุมชนหรือสื่อท้องถิ่นจะต้องรายงานข่าวสารความเคลื่อนไหวของท้องถิ่น และเสนอเรื่องราวของท้องถิ่นให้ละเอียดลึกซึ้งกว่า ถึงแม้เรื่องหรือข่าวนั้นหนังสือพิมพ์ในระดับชาติจะเสนอก่อนหน้าแล้วก็ตาม ช่วยส่งเสริมทางด้านสวัสดิการและการจัดวางโครงการต่างๆ ในท้องถิ่น มีการนำเสนอยกย่องคุณงามความดีของคนประกอบกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของชุมชน จะต้องมีการช่วยปลุกกระดมความคิดให้คนในท้องถิ่น ช่วยกันแก้ไขปัญหาและส่งเสริมโครงการต่างๆ ของท้องถิ่น และต้องมีหน้าที่ในการสอน ให้ความรู้ และแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมในชุมชน เป็นแรงผลักดันช่วยเสริมสร้างสามัคคีในชุมชน ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนนทบุรีได้ส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาสื่อชุมชนหรือสื่อท้องถิ่น ทั้งวิทยุท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมและรักษาจริยธรรม และสร้างแบบอย่างของสื่อท้องถิ่นให้ได้รับการเคารพและยอมรับจากสังคมท้องถิ่นนั้น มีการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและกิจกรรมที่จัดขึ้นเกี่ยวกับการเผยแผ่ให้ประชาชนที่สนใจได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมนั้นๆ ถือว่าเป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชนเป็นอย่างยิ่ง

และยังได้สนับสนุนให้บุคลากรเผยแพร่พระพุทธศาสนา ได้เผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านทางคลื่นวิทยุในรายการธรรมะยามเช้า ช่วงเวลา 06.00 -07.00 น. เป็นการให้ข้อคิดเพื่อการดำเนินชีวิตในเช้าวันใหม่ ทำให้ผู้ฟังเกิดความจรรโลงใจเมื่อได้รับฟังธรรม แต่ก็มีปัญหาตามมาเหมือนกันในการจัดรายการวิทยุของผู้ทำหน้าที่เผยแพร่ ในเรื่องของจัดรายการวิทยุ เพราะมีพระภิกษุบางรูปได้ใช้ช่องทางของการจัดรายการวิทยุธรรมะพฤติกรรมไม่เหมาะสมแก่เพศสมณะ เช่น ประกาศเรียกรับเงินทองและขอรับบริจาคจากผู้ฟัง ประกาศให้เช่าซื้อเครื่องรางของขลัง บริหารเครื่องใช้ของสงฆ์ วัสดุที่คืนก่อสร้างศาสนวัตถุ ขยายบัตรทัวร์ไปเที่ยวไหว้พระและทอดผ้าป่า-กฐิน จาบจ้วงบุคคลอื่นศาสนาอื่น เป็นต้น “ซึ่งปัญหาเหล่านี้ยังคงเป็นเรื่องที่ทำให้การจัดรายการวิทยุของพระบัณฑิตเผยแพร่ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ไม่ค่อยได้รับความสนใจจากผู้ฟังเท่าที่ควร” (พระบัณฑิตเผยแพร่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครสวรรค์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2558)

4.1.6.4 ศูนย์เผยแพร่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช

พุทธศาสนากำลังเผชิญกับการท้าทายสำคัญจากกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นยุคที่เทคโนโลยีได้เชื่อมโยงให้โลกสามารถเชื่อมรวมเป็นหนึ่งเดียวกันได้มนุษยชาติสามารถเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วสำหรับพระพุทธศาสนา นั้นเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้ส่งผลกระทบต่อทั้งด้านบวกและด้านลบต่อพระพุทธศาสนาตัวอย่างของผลกระทบด้านบวกเช่นการเผยแพร่พระพุทธศาสนาได้อย่างรวดเร็วกว้างขวางทั่วโลกผู้คนสามารถเข้าถึงพระธรรมคำสอนผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้โดยสะดวกทุกที่ทุกเวลา “คงต้องยอมรับความจริงข้อหนึ่งว่า การเผยแพร่ธรรมะทางผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศนี้ได้ช่วยเผยแพร่พระพุทธศาสนา และช่วยสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนได้ส่วนหนึ่ง ถ้าผู้ฟังมีสติปัญญาผู้จักเลือกรับฟัง” (ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครศรีธรรมราช, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 พฤษภาคม 2558)

4.1.6.4.1 สื่อมวลชน

ได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและระบบฐานข้อมูลสารสนเทศในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ผ่านเว็บไซต์สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครศรีธรรมราช” (ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครศรีธรรมราช, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 พฤษภาคม 2558)

สนับสนุนให้พระบัณฑิตเผยแพร่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา มีการใช้ในขอบเขตที่เหมาะสมให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นจริยธรรมทางด้านศาสนาในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสร้างสรรค์มากกว่าที่จะทำลาย มีการปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องทางจริยธรรมด้านศาสนา จึงเป็นสิ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหา

ในความคลาดเคลื่อนแห่งหลักธรรม ซึ่งก็มีผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น การมีส่วนร่วมของบุคคลในสังคมลดน้อยลง ในปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสามารถทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วจากการสื่อสารและจากการทำงานในระบบต่างๆ ที่สำคัญยังมีอีกด้านหนึ่งกับการมีส่วนร่วมของกิจกรรมทางด้านสังคม ย่อมมีการพบปะสังสรรค์กันนั้น โอกาสอาจน้อยลงไปเรื่อยๆ เพราะบุคคลเหล่านั้นย่อมอยู่แต่ในอินเทอร์เน็ตในโทรศัพท์มือถือ Internet in Telephone ใน Facebook และใน Line เป็นต้น

“ถึงเวลาและจำเป็นที่ภิกษุรุ่นใหม่อัจฉริยะศึกษาเทคโนโลยีสารสนเทศให้เข้าใจ ให้เข้าถึงและจนสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติตามมหาปริณิพพานสูตรได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ หากสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยศึกษาพระธรรมจนรู้แจ้ง สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยปฏิบัติตามพระธรรมวินัยจนหมดจด สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยเผยแผ่พระศาสนาจนกว้างไกล และสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยปกป้องพระศาสนาจนเสร็จกิจ ถือว่าได้ประโยชน์จากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ” (พระบัณฑิตเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 พฤษภาคม 2558)

4.1.6.4.2 สื่อชุมชน

มีการพัฒนาสื่อชุมชนเพื่อนำเสนอเนื้อหาในลักษณะของการรายงานข่าวหรือเหตุการณ์ในชุมชน เช่น ข่าวประชาสัมพันธ์งาน กิจกรรมของชุมชน หากมีการเพิ่มสัดส่วนเนื้อหาที่เป็นประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน และให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ทำให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาหรือการแก้ไขปัญหาชุมชน ซึ่งน่าจะเป็นสิ่งที่ทำให้ชุมชนได้รับประโยชน์จากสื่อชุมชนมากขึ้น และอาจทำให้คนในชุมชนเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของระบบสื่อสารชุมชนที่มีอยู่ การเชื่อมโยงเครือข่าย สร้างความรู้สึกเกิดความรับผิดชอบร่วมกัน ตระหนักว่าสิ่งที่ทำเป็นสิ่งที่ชุมชนท้องถิ่นเลือกเอง มีเป้าหมายร่วมกัน คาดหวังความสำเร็จร่วมกัน มีการจัดกิจกรรมที่แปลกใหม่ เป็นแรงจูงใจคนทำงาน และทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่และประโยชน์ที่จะได้รับ คัดเลือกสื่อที่ท้องถิ่นนิยม เสริมศักยภาพ หาความต้องการ จัดกิจกรรมเสริมนำไปใช้ได้จริง วางแผนผลิตสื่อ เลือกสื่อ กำหนดเวลา วิธีการเผยแผ่ มีการใช้ภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นทุนทางสังคมคนของชุมชน ประกอบด้วยสื่อหลากหลายประเภททั้งภาพ เสียง สิ่งพิมพ์ และสื่อบุคคล ผลิตในท้องถิ่น จึงสอดคล้องกับประเด็นปัญหาของพื้นที่

งานเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อวิทยุเป็นงานที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการเผยแผ่ ในขณะที่เดียวกันก็จะต้องใช้เงินดำเนินการเป็นจำนวนไม่น้อยเหมือนกัน งานเผยแผ่จึงจะดำเนินไปได้ด้วยดี งานเผยแผ่ทางสถานีวิทยุของพระบัณฑิตเผยแผ่หกพระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องแต่ก็มีปัญหาอุปสรรคด้านทุนทรัพย์ในการเช่าเวลาของ

สถานี จำเป็นต้องอาศัยศรัทธาจากพุทธศาสนิกชนเพื่อนำดอกผลมาดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ ของคณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราชให้ดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

พระบัณฑิตเผยแผ่ฯ ได้ทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างดีเยี่ยมในด้านการเผยแผ่ทางสถานีวิทยุชุมชน และยังมีการจัดกิจกรรมร่วมกับผู้ฟัง ในชื่อกิจกรรม “คลื่นธรรมทำความดี” มีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ธรรมะ กิจกรรมสาธารณะประโยชน์ในชุมชนโดยใช้หลักศาสนาเข้ามาช่วย ทำให้งานด้านการเผยแผ่ผ่านทางสถานีวิทยุของพระบัณฑิตเผยแผ่ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ประสบผลสำเร็จพอสมควร

ข้อสังเกตจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดทั้ง 4 ศูนย์

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า การเผยแผ่ธรรมผ่านสื่อต่างๆ ของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดทั้ง 4 ศูนย์ เป็นไปเพื่อการนำหลักธรรมให้เข้าถึงประชาชนทุกคนในพื้นที่ การเผยแผ่ผ่านสื่อมวลชน มีการบริหารจัดการด้านสื่อเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ปัจจุบันการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตผ่านทางเว็บไซต์โดยวัดองค์กรและสถาบันสงฆ์ได้เปิดเว็บไซต์ในนามของวัดหรือองค์กร นอกจากนั้นยังมีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านทางเครือข่ายทางสังคมอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก มีรูปแบบการเผยแผ่เชิงรุกผ่านทางเครือข่ายสังคมออนไลน์มากขึ้น การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจากอดีตถึงปัจจุบันได้รับการพัฒนาให้ทันกับยุคสมัย จากยุคแรกที่ใช้วิธีมุขปาฐะต่อมาใช้วิธีจาริกลงบนผนังถ้ำ จาริกลงโบลาน พิมพ์เป็นหนังสือ เผยแผ่ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงและทางสถานีโทรทัศน์

การใช้เทคโนโลยีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อมวลชน สื่อวิทยุและสื่อชุมชน ของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้ง 4 ศูนย์ ถือว่าประสบความสำเร็จในขั้นหนึ่ง สามารถทำให้ธรรมะเป็นเรื่องเข้าใจง่ายและเข้าถึงได้ง่าย จากการสอบถามประชาชนที่ได้รับฟังธรรมะผ่านสื่อวิทยุของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา กล่าวว่า เสียงธรรมะผ่านคลื่นวิทยุที่ได้ฟังทำให้เกิดข้อคิดสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเหตุการณ์ที่พบเจอในปัจจุบันได้ ธรรมะเป็นสิ่งที่เข้าใจได้ง่ายแต่ก็อยู่ที่ผู้นำเสนอหลักธรรมนั้นๆ

เทคโนโลยีสารสนเทศมีความก้าวหน้าอย่างมาก สามารถให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนได้อย่างรวดเร็ว เปิดโอกาสให้เราเข้าถึงพระพุทธศาสนาอย่างไม่เคยมีมาก่อน แต่ก็ควรรู้ใช้อย่างมีสติ เทคโนโลยีเมื่อนำมาใช้ในทางที่ดีก็เกิดสิ่งดีเมื่อนำมาใช้ในทางที่ไม่ดีก็เกิดสิ่งเลวร้ายได้เช่นกัน ไม่ควรมองเทคโนโลยีด้วยสายตาที่ไร้เดียงสาจนเกินไปมีหลายคนหลงคิดว่าเทคโนโลยีล้วนเป็นเพียง

เครื่องมือที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อการใช้งาน แต่ถ้ามองให้ลึกซึ้งลงไปก็จะเห็นถึงความสลับซับซ้อนมากกว่านั้น พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เน้นการพัฒนาตนเองพึ่งตนเองฝึกตนเองเทคโนโลยีก็มีแนวโน้มไปอีกด้านหนึ่งคือเอื้ออำนวยความสะดวกในเชิงกายภาพซึ่งอาจทำให้ยึดติดอยู่กับวัตถุขาดวัตถุแล้วเป็นทุกข์ง่ายขึ้นขณะที่ศาสนาเน้นให้มนุษย์กลับไปหารากฐานของตัวเองและพัฒนาจิตใจมากกว่าเรื่องกายภาพหรือการอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีในพุทธศาสนาคือ การภาวนาถ้าพุทธบริษัทรู้จักใช้ก็จะขยายไปถึงศีลสมาธิและปัญญา ส่วนความหวังที่จะให้เทคโนโลยีแห่งโลกปัจจุบันอย่างเช่นอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการสอนศาสนานั้นอาจเป็นการเปิดประตูบานแรกเท่านั้นผลเป็นอย่างไรเป็นที่น่าติดตามเป็นอย่างยิ่ง

4.2 ผลการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์รายบุคคล และการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง จากผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย จำนวน 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1)กลุ่มผู้ให้ข้อมูลระดับนโยบาย 2)กลุ่มผู้บริหารศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัด 3)กลุ่มนักวิชาการศาสนา 4)กลุ่มผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการที่ช่วยให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ ซึ่งผลการศึกษาในลักษณะดังกล่าวทำให้ได้มุมมองที่เชื่อมโยงการปฏิบัติทั้งในด้านการบริหารจัดการเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารจัดการของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย ดังนี้

4.2.1 สภาพแวดล้อมองค์กร

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการทำงานของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดทั้งในแง่เชิงบวกและเชิงลบ ข้อมูลสภาพแวดล้อมเป็นข้อมูลในการประเมินสภาพของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาว่าเป็นอย่างไรและพัฒนาไปในทิศทางใด สภาพแวดล้อมที่มีบทบาทต่อการดำเนินงานของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดแบ่งได้ 2 ประเภท คือ สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกพิจารณาจาก “โอกาสและอุปสรรค” และข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในพิจารณาจาก “จุดแข็งและจุดอ่อน” ของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัด ดังนี้

4.2.1.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก

สภาพแวดล้อมภายนอก เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย โดยผู้วิจัยวิเคราะห์จาก Opportunity (โอกาส) ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานขององค์กร และ Threats (อุปสรรค) ที่มีผลกระทบต่อการทำงานของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย ดังนี้

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สภาพทางสังคมและวัฒนธรรมโดยรวม ซึ่งหมายถึงโครงสร้างทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์กร ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยมและวัฒนธรรม เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อระบบการบริหารงานของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย ซึ่งมีบทบาทอย่างมากในการกำหนดนโยบายและประสิทธิภาพในการบริหารงาน และวิเคราะห์สภาพการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีที่จะมีผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างองค์กร เทคโนโลยีเมื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารองค์กร จัดว่าเป็นเงื่อนไขประการหนึ่งของระบบการบริหารจัดการและเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทยอีกด้วย

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่ มีการประสานงานเครือข่ายในการดำเนินงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่มีบทบาททางสังคมสามารถทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาขยายวงกว้างออกไป ลักษณะการบริหารงานของศูนย์เผยแผ่ฯ เป็นการทำงานที่เข้าถึงและเกิดประโยชน์กับประชาชนส่วนใหญ่ และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน/องค์กร และผู้นำชุมชนในสังคม

อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น การบูรณาการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ทำให้ยากเนื่องจากหน่วยงานมีเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงานและงบประมาณของตนเอง ส่งผลให้การบูรณาการตามนโยบายไม่บรรลุตามเป้าหมาย

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมา ได้กำหนดนโยบาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการดำเนินงาน การกระจายอำนาจเพื่อให้ครอบคลุมต่อการบริหารจัดการ และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการสนับสนุนงานด้านการเผยแผ่ เป็นการร่วมมือระหว่างส่วนงานเผยแผ่และองค์กรในท้องถิ่น

อุปสรรคในการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ระบบการวางแผน กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานและพัฒนาระบบการบริหารยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ส่งผลให้ภาระงานขององค์กรเพิ่มขึ้นและมีความซับซ้อนโดยไม่จำเป็น

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครพนมบุรี มีภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทั้งระดับตำบล อำเภอและจังหวัด ทั้งภาครัฐและประชาชน ส่งผลให้เกิดความสำเร็จของการดำเนินงานตามนโยบายได้ครอบคลุมและมีรูปแบบที่หลากหลาย

อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย การกำหนดโครงสร้างผู้รับผิดชอบงานทุกระดับยังไม่ชัดเจน ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้กำหนดช่องทางสื่อสารข้อมูลที่หลากหลาย ทำให้กลุ่มเป้าหมายเข้าถึงได้ง่าย มีการสนับสนุนงบประมาณในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทำให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน เป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่

อุปสรรคของการบริหารจัดการศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราชที่เกิดขึ้น การใช้จ่ายงบประมาณไม่เป็นไปตามระเบียบที่วางไว้ ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความสับสนและไม่เข้าใจในลักษณะงาน เจตนาารมณ์และบทบาทของหน่วยงาน การปฏิบัติงานเกิดความล่าช้าไม่เป็นไปตามแผน

โดยสรุปการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ที่มีผลต่อการบริหารจัดการศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทยทั้ง 4 ศูนย์ เป็นการมองโอกาสในการพัฒนาการบริหารจัดการให้เป็นรูปแบบที่ชัดเจน การประสานงานกับหน่วยงานและองค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อการประเมินสมรรถนะขององค์กรถือว่าเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างที่ยั่งยืนในการพัฒนา เนื่องจากจะทำให้ได้รู้สภาพความเป็นจริงว่าองค์กรมีสมรรถนะอย่างไร อาจเปรียบได้กับการตรวจร่างกายของคนเพื่อที่จะทราบถึงความแข็งแรงและสมบูรณ์ และค้นหาโรคภัยต่างๆ ในกรณีองค์กรก็เช่นเดียวกัน การค้นพบจุดอ่อนก็เปรียบการค้นพบโรคที่จำเป็นต้องได้รับการเยียวยารักษาให้หายหรือทุเลาลงไป เพื่อพร้อมที่จะดำรงอยู่อย่างมั่นคงและสามารถไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ให้ได้นั่นเอง

ส่วนอุปสรรคที่มีผลการบริหารจัดการศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้ง 4 ศูนย์ จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย พบว่า ระบบการวางแผน กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานและพัฒนาระบบการบริหารยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ส่งผลให้ภาระงานขององค์กรเพิ่มขึ้นและมีความซับซ้อนโดยไม่จำเป็น การบูรณาการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ทำได้ยากเนื่องจากหน่วยงานมีเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงานและงบประมาณของตนเอง ส่งผลให้การบูรณาการตามนโยบายไม่บรรลุตามเป้าหมาย

4.2.1.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดทั้ง 4 ศูนย์ ได้วิเคราะห์องค์ประกอบในลักษณะรูปธรรมและนามธรรมที่สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงาน ซึ่งปัจจัยที่เป็นเชิงบวกเรียกว่า “จุดแข็ง” (Strength) และปัจจัยที่เป็นเชิงลบเรียกว่า “จุดอ่อน” (Weakness) สำหรับแนวทางการวิเคราะห์โดยทั่วไปขอบเขตของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กรจะพิจารณาจากตัวแบบ 7 ปัจจัย (7-S ของ McKinsey) คือ ระบบ (System) โครงสร้าง (Structure) กลยุทธ์ (Strategy) บุคลากร (Staff) ทักษะ (Skill) สไตล์ (Style) และค่านิยมร่วม (Shared valued) ดังต่อไปนี้

4.2.1.2.1 ระบบ

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดทั้ง 4 ศูนย์ เป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด มีหน้าที่บริหารจัดการกิจการเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในส่วนภูมิภาค ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์ประสานงานกลางประจำจังหวัด อำนวยความสะดวก เป็นที่ปรึกษา พัฒนาบุคลากรการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้การอุปถัมภ์ และปฏิบัติตามนโยบาย ข้อกำหนด ข้อบังคับ วัตถุประสงค์ และอื่นๆ ตามที่ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนดหรือมอบหมายให้ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดมีสำนักงานตั้งอยู่ที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด และเป็นสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการฯ จังหวัด

ระบบการปฏิบัติงานของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่ ยังยึดถือระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พ.ศ.2550 การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นหรือหน่วยงานภายในยังต้องดำเนินการไปตามขั้นตอน บางครั้งทำให้เกิดความล่าช้าไม่ทันเหตุการณ์ รวมทั้งระบบฐานข้อมูลด้านการบริหารจัดการยังไม่ได้จัดเก็บอย่างเป็นระบบ ส่วนการส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาบุคลากรการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในจังหวัดถือว่าได้สนับสนุนอย่างเต็มที่ให้ความช่วยเหลือผู้ทำหน้าที่เผยแผ่ให้ได้รับความสะดวกในการดำเนินงาน รวมถึงจัดทำรายงานผลการดำเนินงานการเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำปีเสนอศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมา ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน ให้เจ้าหน้าที่ในสำนักงานได้ปฏิบัติตาม มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้สนับสนุนในการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีกระบวนการจัดเก็บข้อมูลและการใช้ข้อมูลอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

ส่วนศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครพนมบุรี ก็มีการบริหารจัดการตามอำนาจหน้าที่ในขอบเขตของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัด โดยเป็นศูนย์กลางและประสานงานบุคลากรการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในจังหวัด อำนวยความสะดวกและเป็นที่ปรึกษาในการดำเนินงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา ติดตามประเมินผลบุคลากรการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในจังหวัด จัดทำจัดหางบประมาณสนับสนุนให้การอุปถัมภ์กิจกรรมและบุคลากรเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ก็ยึดถือระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พ.ศ.2550 มากำหนดเป็นกรอบในการปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีปฏิบัติตามนโยบาย ข้อกำหนด ข้อบังคับ วัตถุประสงค์และอื่นๆ ตามที่ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนดหรือมอบหมาย ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาบุคลากรการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในจังหวัด จัดทำรายงานผลการดำเนินงานการเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำปี เสนอศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติ

4.2.1.2.2 โครงสร้าง

ตามระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พ.ศ.2550 ให้มีคณะกรรมการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัด ประกอบด้วย 1) เจ้าคณะภาค และรองเจ้าคณะภาคในเขตการปกครองคณะสงฆ์ของจังหวัดนั้นเป็นที่ปรึกษา 2) เจ้าคณะจังหวัดหรือผู้ที่เจ้าคณะจังหวัดมอบหมายเป็นประธาน 3) รองเจ้าคณะจังหวัดเป็นรองประธาน 4) ผู้แทนเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส และเลขานุการ จำนวน 5 รูป แต่ไม่เกิน 7 รูป 5) ผู้แทนบุคลากรการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 8 รูป 6) หัวหน้าส่วนราชการ และผู้นำท้องถิ่น จำนวน 5 7) คนผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน 8) ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเป็นกรรมการเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวน 5 คน

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่ มีโครงสร้างการบริหารงานแบบราชการ มีหน่วยงานในการกำกับดูแล พิจารณาแผนงาน งบประมาณ งานต่างๆ ชัดเจน กระจายการปฏิบัติงานและติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นแบบแผน มีการประชุมภายในหน่วยงาน โดยเจ้าหน้าที่และพนักงานร่วมประชุมวางแผนดำเนินการ เน้นการบริหารงานแบบพุทธธรรมและธรรมาภิบาล มีการปฏิบัติงานเป็นขั้นตอน

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมา มีการจัดโครงสร้างองค์กร การแบ่งงาน กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งงานชัดเจน กระจายงานด้านการเผยแผ่ให้ตามหน้าที่ของหน่วยงานและบุคลากรที่รับผิดชอบ ติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นแบบ

แผน เน้นการประสานงานในหมู่คณะ การทำงานร่วมกันเป็นทีม มีแผนผังองค์การ รายละเอียดของงานที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน

การกำหนดโครงสร้างองค์การของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนนทบุรี โดยการจัดแบ่งออกเป็นหน่วยงานย่อยต่างๆ กำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานไว้ชัดเจน รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานย่อยเหล่านั้น ทั้งนี้ก็เพื่อให้เอื้อต่อการดำเนินงานด้านการเผยแผ่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการกำหนดโครงสร้างในการปฏิบัติหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน มีเจ้าคณะจังหวัดเป็นประธานศูนย์ และมีการประสานงานกับผู้นำส่วนราชการ กล่าวคือ วัฒนธรรมจังหวัด และผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ในการนำแผนงานไปปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

4.2.1.2.3 กลยุทธ์

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่ มีวิสัยทัศน์เป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนพระพุทธศาสนา แห่งดินแดนล้านนาและอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง ให้มีความมั่นคง ยั่งยืน และสังคมมีความสุขด้วยหลักพุทธธรรม ได้ดำเนินงานตามพันธกิจและเป้าประสงค์ขององค์การที่วางไว้ มีเสริมสร้างให้สถาบันและกิจการทางพระพุทธศาสนามีความมั่นคงยั่งยืน สนับสนุนส่งเสริมและจัดการการศึกษาสงฆ์ และเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาให้มีความรู้คู่คุณธรรม จัดการศึกษาสงฆ์เพื่อผลิตและพัฒนาศาสนทายาทที่เปี่ยมปัญญาพุทธธรรมเผยแผ่ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญงอกงาม และร่วมสร้างสังคมพุทธธรรมที่มีความเข้มแข็ง การเสริมสร้างเอกภาพให้กับสถาบันและกิจการทางพระพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบ พัฒนาระบบการศึกษาสงฆ์ และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบและครบวงจร เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับศาสนทายาท สร้างความเข้มแข็งให้กับข้าราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงใหม่ให้เป็นมืออาชีพ

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมา ได้ดำเนินงานตามวิสัยทัศน์คือ ส่งเสริมสนับสนุน การพัฒนากิจการพระพุทธศาสนา สนองงานคณะสงฆ์ มุ่งบริการประชาชนให้เกิดความพึงพอใจ ประสานงานเครือข่าย เน้นหลักธรรมนำสังคมผู้ผลสัมฤทธิ์ของงาน จนเป็นองค์กรที่มีผลงานดีเด่นประจำปี พ.ศ.2558 จากการประเมินโดยคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และยังส่งเสริมพระสงฆ์ให้มีบทบาทผู้นำด้านจิตใจเน้นความรู้คู่คุณธรรม ทำนุบำรุง ดูแล ศาสนสถานและศาสนสมบัติ ประสานองค์กรเครือข่าย ให้ความอุปถัมภ์บุคลากรผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนา พัฒนางานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาคณะสงฆ์ ส่งเสริม

สนับสนุนการศึกษาพระปริยัติพัฒนาบุคลากรด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมของชุมชน

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนนทบุรี มีวิสัยทัศน์คือ เป็นองค์กรหลักในการส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคง พุทธศาสนิกชนมีความเข้มแข็งด้วยหลักพุทธธรรม นำสังคมสู่คุณภาพชีวิตที่ดี มีพันธกิจส่งเสริม ดูแล รักษา และทำนุบำรุงศาสนสถานและศาสนวัตถุทางพระพุทธศาสนา ดูแลรักษาและจัดการวัดร้างและศาสนสมบัติกลาง ทำนุบำรุงพุทธศาสนศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้คู่คุณธรรม เป้าประสงค์ในการดำเนินงานส่งเสริมให้วัดมีศักยภาพเป็นศูนย์การเรียนรู้หลักธรรม และการปฏิบัติกิจกรรมการเผยแผ่ทางพระพุทธศาสนา พัฒนารูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในทุกมิติ จัดตั้งและพัฒนาศักยภาพองค์กรการเผยแผ่พระพุทธศาสนา วิสัยทัศน์พันธกิจและเป้าประสงค์ในการดำเนินงานของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนนทบุรี มีรูปแบบที่ชัดเจนและนำไปดำเนินการตามนโยบายที่วางไว้

ส่วนศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้กำหนดวิสัยทัศน์ คือนครศรีธรรมราชศูนย์กลางพระพุทธศาสนาของภาคใต้ มีพันธกิจให้การอุปถัมภ์คุ้มครองพระพุทธศาสนา ส่งเสริมการเผยแผ่หลักธรรมให้ประชาชนนำไปใช้ปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ได้จริง เป้าประสงค์ในการดำเนินงาน พระพุทธศาสนามีความมั่นคง พุทธศาสนิกชนนำหลักพุทธธรรมไปปฏิบัติในวิถีชีวิต แผนกลยุทธ์ของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช จึงได้มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ทบทวนวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และแผนกลยุทธ์ของศูนย์ฯ ให้สอดคล้องภาวะปัจจุบัน การจัดทำแผนกลยุทธ์ในครั้งนี้ได้ให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การเผยแผ่ฯของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัด โดยได้นำสภาพแวดล้อมมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์(Vision) พันธกิจ (Mission) เป้าประสงค์ (Goal) และกลยุทธ์ (Strategy) ให้มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์ต่อกัน โดยกลยุทธ์จะบรรลุเป้าประสงค์ได้ด้วยการดำเนินการตามโครงการภายใต้แต่ละกลยุทธ์ต่อไป

4.2.1.2.4 บุคลากร

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่ เห็นได้ว่าบทบาทในการทำงานของบุคลากรที่ผ่านมายังอยู่ในรูปแบบการทำงานในเชิงตั้งรับ การฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากร การบริหารค่าตอบแทน การประเมินผลการปฏิบัติงาน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่ผลสำเร็จขององค์กร ทรัพยากรบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินงานขององค์กร ในขณะที่บุคลากรขององค์กรยังขาดความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การใช้เทคโนโลยีการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ รวมถึงตลอดถึงขาดการทำงานเป็นทีม การทำงานเชิงรุก ขาดจิตสำนึกและความมุ่งมั่นในการให้บริการ

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมา ได้จัดหากลไกที่จะทำให้บุคลากรมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน การวางแผนพัฒนาทรัพยากรบุคคล และการวิเคราะห์ความต้องการทรัพยากรบุคคลในอนาคต แผนกลยุทธ์ต้องบ่งชี้ถึงแนวทางการพัฒนาบุคลากรและการนำเทคโนโลยีมาทดแทนจำนวนบุคลากรที่ขาดหายไป ให้ความสำคัญกับบุคลากรที่ปฏิบัติงานเพราะงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นงานที่บุคลากรทุกคนต้องดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน และต้องร่วมด้วยช่วยกันในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จตามนโยบายและเป้าประสงค์ขององค์กรกล่าวคือศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัด

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนนทบุรี ได้ส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการฝึกอบรม ประชุม สัมมนา และดูงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อพัฒนาทักษะและนำมาใช้ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ ดำเนินการด้านการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารได้เป็นอย่างดี ส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อให้สามารถนำความรู้มาใช้เพื่อพัฒนาบุคลากรและพัฒนางาน พัฒนาบุคลากร รวมทั้งบุคลากรใหม่ให้สามารถปฏิบัติงานแทนกันได้โดยส่งเสริมการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน และถ่ายทอดการทำงานให้เป็นมาตรฐานใกล้เคียงกัน ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรพร้อมกับการปรับปรุงกระบวนการ

ส่วนศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าการพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดไปสู่วิสัยทัศน์ที่กำหนด โดยมีมุ่งหมายให้สอดคล้องกับเป้าหมายและแนวทางการดำเนินกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ และมีระบบการบริหารจัดการให้ทันสมัย มีศักยภาพในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในทุกรูปแบบ รวมทั้งเป็นการเพิ่มทักษะความรู้ให้ทันกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2.1.2.5 ทักษะ

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่ บุคลากรของศูนย์เผยแผ่ฯ ส่วนใหญ่ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการส่งเสริมงานด้านการเผยแผ่ แต่ยังคงเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และควรมีทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์แสดงความเป็นกันเองในการให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน พุดและกระทำการต่างๆ ด้วยความจริงใจ มีเมตตาธรรม และต้องมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เป็นเบื้องต้น

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมา มีการฝึกอบรมทักษะด้านการจัดการ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะด้านการจัดการและบริหารงานให้กับบุคลากรในองค์กร เพื่อให้ผู้ที่เข้าร่วมอบรมได้มีทักษะและความรู้ความสามารถในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และยังมีฝึกอบรม

มุ่งเน้นให้ผู้รับบริการฝึกอบรมมีการพัฒนาทักษะในด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งการมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนนทบุรี มีการพัฒนาทักษะบุคลากรทางด้านการบริการทำให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจ ความสามารถด้านการบริการถือว่าเป็นส่วนสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นงานที่ต้องบริการประชาชนส่วนรวม การพัฒนาทักษะด้านการบริการเพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร เป็นการยกระดับมาตรฐานและการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอีกด้วย

ส่วนศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการฝึกอบรมพัฒนาโดยเน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติของบุคลากรให้มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงาน เน้นการเสริมสร้างทักษะความชำนาญในการปฏิบัติงาน เสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆแก่บุคลากรเพื่อให้สามารถนำมาปรับใช้กับการทำงานได้ รวมทั้งเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหน่วยงาน

4.2.1.2.6 รูปแบบการบริหาร

การบริหารจัดการองค์กรของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดทั้ง 4 ศูนย์ มีการดำเนินการเป็นแบบทางการ ตามสายบังคับบัญชาโดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม มีการฝึกอบรมแบ่งภาระหน้าที่ตามงานที่ได้รับมอบหมาย โดยการบริหารจัดการศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนั้นมีการเชื่อมโยงข้อมูลในแต่ละฝ่ายที่รับผิดชอบด้านการเผยแผ่ เพื่อให้งานออกมามีคุณภาพ เน้นการประสานงาน ประสานแผนและการบริหารจัดการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นจริง และยังมีการติดตามประเมินผลในการปฏิบัติงานของบุคลากร ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานเป็นทีม เป็นการบริหารจัดการที่เน้นคุณภาพและมุ่งสัมฤทธิ์ผลเป็นหลัก

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่ การบริหารจัดการองค์กรเป็นไปตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีหลวงพ่ोज้าคณะจังหวัดเป็นผู้ประสานศูนย์เผยแผ่ มีหน้าที่ในการดำเนินงานด้านการปกครองและด้านการศึกษา ส่วนงานด้านการเผยแผ่ งานพระธรรมทูตและศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ งานด้านศาสนวัตถุก็เป็นหน้าที่ของรองเจ้าคณะจังหวัด/รองประธานศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนา

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมา มีการบริหารจัดการโดยการดำเนินการตามตำแหน่งพระสังฆาธิการเป็นหลัก ตั้งแต่ระดับเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบลและเจ้าอาวาส ให้มีการจัดการบริหารบุคลากรในหน่วยงานที่สังกัดและอยู่ภายใต้กรอบ

ของกฎหมายและระบอบการปกครอง การบริหารและพัฒนานุเคราะห์ในองค์กร ก็จัดให้มีการอบรม ฝึกฝนบุคลากรที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยเน้นที่ความชำนาญเฉพาะทางของแต่ละท่าน

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนนทบุรี มีการบริหารจัดการองค์กร โดยการกระจายอำนาจไปตามลักษณะการปกครอง โครงสร้างบุคลากรของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนา จังหวัดนนทบุรี ก็มีเจ้าคณะภาค 1 เป็นที่ปรึกษา รองเจ้าคณะภาคเป็นที่ปรึกษา เจ้าคณะจังหวัดเป็นประธาน และเจ้าคณะอำเภอทั้ง 6 อำเภอเป็นคณะกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดเป็นกรรมการ และก็มีบุคคลอื่นๆ ที่สามารถทำงานได้จริงเข้ามาเป็นกรรมการ การกระจายอำนาจก็เป็นไปตามรูปแบบของการปกครอง จากจังหวัดสู่อำเภอสู่ตำบล

ส่วนศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการบริหารจัดการองค์กรที่ชัดเจน มีการทำงานตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เป็นกลุ่มงานที่รับผิดชอบงานด้านการเผยแผ่โดยตรง คือกลุ่มงานศาสนศึกษาและการเผยแผ่ มีหน้าที่ขับเคลื่อนและส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในจังหวัดนครศรีธรรมราช และยังจัดอบรมบุคลากรให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานที่เป็นเครือข่ายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นการพัฒนาคนควบคู่กับการพัฒนางาน

4.2.1.2.7 ค่านิยมร่วม

การสร้างค่านิยมร่วมภายในองค์กรให้แก่บุคลากรของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดทั้ง 4 ศูนย์ ให้ยึดถือสิ่งที่มีคุณค่าควรยึดถือเป็นแนวทางเดียวกัน คือการยึดแนวทางดำเนินงานตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ซึ่งเป็นค่านิยมร่วมขององค์กร รับสนองงาน ประสานงาน และถวายการสนับสนุนกิจการและการบริหารการปกครองคณะสงฆ์ ดำเนินการตามนโยบายและมาตรการในการคุ้มครองพระพุทธศาสนา ส่งเสริม ดูแล รักษา และทำนุ บำรุงศาสนสถานและศาสนวัตถุทางพระพุทธศาสนา ดูแล รักษา และจัดการวัดร้างและศาสนสมบัติกลาง ทำนุ บำรุง พุทธศาสนศึกษา ส่งเสริมการปฏิบัติธรรม และการเผยแผ่ศาสนาธรรม เพื่อพัฒนาความรู้คู่คุณธรรม ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีมอบหมายในระดับจังหวัด

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการองค์กรให้เป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาแห่งดินแดนล้านนาและอนุภูมิภาค ลุ่มน้ำโขงให้มีความมั่นคง ยั่งยืนและสังคมมีความสุขด้วยหลักธรรม การทำงานด้านการเผยแผ่ของบุคลากรในองค์กรก็เป็นไปในทิศทางเดียวกันตามวัตถุประสงค์ขององค์กรคือเสริมสร้างให้สถาบันและกิจการทางพระพุทธศาสนา มีความมั่นคงยั่งยืน

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมา มีการปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการทำงานด้านเผยแผ่ โดยมีค่านิยมองค์กรร่วมกันคือการทำงานเป็นทีม ส่งเสริม

พระสงฆ์ให้มีบทบาทในการเป็นผู้นำทางด้านจิตใจ ส่งเสริมศาสนศึกษาเน้นความรู้คู่คุณธรรม ทำนุบำรุง ดูแล ศาสนาสถานและศาสนสมบัติ และการประสานองค์กรเครือข่าย และยังตระหนักให้บุคลากรได้ทำหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มความสามารถเพื่อปกป้อง ค้ำครองพระพุทธศาสนาให้คงอยู่สืบไป

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนนทบุรี เป็นองค์กรหลักในการส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคง พุทธศาสนิกชนมีความเข้มแข็งด้วยหลักพุทธธรรม นำสังคมสู่คุณภาพชีวิตที่ดี ถือเป็นค่านิยมร่วมขององค์กรในการทำงานเพื่อเผยแผ่หลักธรรมคำสอนให้บรรลุเป้าหมาย การทำงานของบุคลากรร่วมกับองค์กรเครือข่ายต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีเป้าหมายวัตถุประสงค์เดียวกัน ซึ่งศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนนทบุรี ได้ให้ความสำคัญกับหลักการสร้างค่านิยมร่วมขององค์กร

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช การสร้างค่านิยมร่วมของคนในองค์กร โดยเน้นให้บุคลากรตระหนักในหน้าที่ที่รับผิดชอบร่วมกัน ดังคำกล่าวที่ว่า “นครศรีธรรมราชศูนย์กลางพระพุทธศาสนาของภาคใต้” ต้องช่วยกันอุปถัมภ์ค้ำครองพระพุทธศาสนาและส่งเสริมการเผยแผ่หลักธรรมให้ประชาชนนำไปใช้ปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ได้จริง พระพุทธศาสนามีความมั่นคง พุทธศาสนิกชนนำหลักพุทธธรรมไปปฏิบัติในวิถีชีวิตการรวมถึงพัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน ส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จัดประโยชน์ศาสนสมบัติกลาง วัดร้างและวัดมีพระสงฆ์ การพัฒนาองค์กรและกิจการบ้านเมืองที่ดี ถือเป็นหน้าที่ที่ต้องทำร่วมกันให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรและประชาชนส่วนรวม

โดยสรุปสภาพแวดล้อมภายในองค์กรของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้ง 4 ศูนย์ ถือว่าเป็นจุดแข็งในการบริหารจัดการองค์กรให้มีความพร้อมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ภายใต้ทฤษฎี 7-S ของ McKinsey มีระบบ (System) โครงสร้าง (Structure) กลยุทธ์ (Strategy) บุคลากร (Staff) ทักษะ (Skill) สไตล์ (Style) และค่านิยมร่วม (Shared valued) เป็นปัจจัยในการวิเคราะห์จุดแข็งขององค์กร เพื่อให้ทราบถึงข้อปฏิบัติในการบริหารจัดการศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัด จุดแข็งในการวิเคราะห์ตามทฤษฎีของ McKinsey ทำให้เห็นรูปแบบโครงสร้างบทบาทภารกิจขององค์กรมีความชัดเจนสามารถตอบสนองผู้รับบริการได้เป็นอย่างดี บุคลากรมีคุณวุฒิ/ประสบการณ์สอดคล้องกับภารกิจและได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง มีแผนงานโครงการ ในการปฏิบัติงานชัดเจน เป็นไปตามนโยบายและภารกิจ ที่ได้รับมอบหมาย มีระบบการสื่อสารภายในองค์กรที่ดี มีกฎระเบียบและคำแนะนำต่างๆสำหรับการปฏิบัติงาน มีวัสดุอุปกรณ์เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานของกลุ่มงานและหน่วยส่งเสริมฯ สามารถบริการและตอบสนองต่อกลุ่มเป้าหมายได้ บุคลากรมีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้าง

องค์กรการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานอยู่เสมอสามารถจะพัฒนาเป็นศูนย์เผยแพร่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดต้นแบบได้ บทบาทของศูนย์เผยแพร่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดช่วยหนุนให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้ดีและได้รับการยอมรับและความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น บุคลากรมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองและมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน ระบบงานในปัจจุบันสามารถเอื้ออำนวยต่อผู้มารับบริการเป็นอย่างดี

ส่วนจุดอ่อนที่ผู้วิจัยมองเห็นในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของศูนย์เผยแพร่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดทั้ง 4 ศูนย์ คือการปรับเปลี่ยนทัศนคติและบทบาทของบุคลากรบางส่วนยังล่าช้า ทำให้การทำงานขาดประสิทธิภาพ การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรขาดการกำกับการติดตามและการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูลที่มีอยู่ยังขาดประสิทธิภาพ การจัดเก็บเอกสารไม่เป็นระบบมาตรฐานยากต่อการค้นหา บุคลากรขาดการทำงานเป็นทีมและการทำงานเชิงรุก การปฏิบัติงานบางอย่างไม่เป็นไปตามภารกิจของฝ่ายกลุ่มงานต่างๆและมีขั้นตอนมากเกินไปให้เกิดการสับสนและล่าช้า การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานยังไม่ดีเพียงพอ ขาดการประชาสัมพันธ์งานของศูนย์เผยแพร่พระพุทธศาสนา ขาดคู่มือสำหรับการผลปฏิบัติงานทำให้การปฏิบัติงานบางครั้งล่าช้าและไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน การติดตาม กำกับและการประเมินผลการปฏิบัติงานยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

4.2.2 ความสัมพันธ์ทางสังคม

ความสัมพันธ์ทางสังคมคือ รูปแบบพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม เพื่อสนองความต้องการร่วมกันในด้านต่างๆ และเพื่อการดำรงอยู่ของสังคมโดยส่วนรวม แบบแผนพฤติกรรมต่างๆ ให้เป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคมที่มีความชัดเจนแน่นอน และเป็นไปตามวัฒนธรรมของแต่ละสังคม ความสำคัญของสถาบันทางสังคมเป็นกระบวนการที่มนุษย์ในสังคมจัดตั้งขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการในด้านต่างๆ ของสมาชิกในสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในเครือข่ายสังคมบางครั้งอาจเป็นไปตามทฤษฎีของการแลกเปลี่ยน เพราะบุคคลไม่เพียงแต่ทำตามบทบาทหน้าที่ที่คาดหวังในสังคมหรือตามบรรทัดฐานที่ได้รับการถ่ายทอดมาเท่านั้น แต่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลยังขึ้นอยู่กับพื้นฐานของการรับรู้และการตัดสินใจในการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันระหว่างคู่ความสัมพันธ์ ทั้งในด้านวัตถุและทางด้านจิตใจ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางสังคมของศูนย์เผยแพร่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ภายในองค์กรที่มีผลต่อการบริหารจัดการองค์กร ด้วยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มหน่วยงานเครือข่ายที่มีส่วน

เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย ให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ดังนี้

4.2.2.1 ความสัมพันธ์ภายในองค์กร

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่ บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์เผยแผ่ฯ มีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนารูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีความร่วมมือ การพึ่งพาอาศัย ซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีโครงสร้างและรูปแบบที่หลากหลาย ความสัมพันธ์ภายในองค์กรของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้เห็นวิสัยทัศน์ร่วมกันของบุคลากรที่ปฏิบัติงานมีกระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีเป้าหมายร่วมกัน

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมา พบว่าการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ภายในองค์กรเป็นการมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน มีการพึ่งพิงร่วมกัน การสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวและการร่วมกันทำงาน มีการร่วมมือทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการปฏิบัติงานในองค์กร

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนนทบุรี พบว่าการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในศูนย์เผยแผ่ฯ เป็นการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน รวมถึงการถ่ายทอดข้อมูลให้ผู้อื่นรับรู้ การจัดหาทรัพยากรในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร มีการประสานงานระหว่างกลุ่มงานที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนและนโยบายที่กำหนดไว้

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าความเชื่อมโยงระหว่างบุคลากร กลุ่มและหน่วยงานภายในศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นรูปธรรม มีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันของบุคลากร มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ความสัมพันธ์ภายในองค์กรจะบ่งถึงพฤติกรรมของบุคลากรในองค์กรว่ามีปฏิบัติตนเหมาะสมหรือไม่และเป็นไปตามข้อกำหนดขององค์กรอย่างไร

4.2.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรเครือข่าย

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเชียงใหม่ มีการประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในส่วนของความร่วมมือ มีสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด วัฒนธรรมจังหวัด ทำหน้าที่ประสานงานด้านการเผยแผ่ ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลเมือง องค์กรบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ในการสนับสนุนงบประมาณด้านการเผยแผ่ “โครงการธรรมะสัญจรในระดับอำเภอ มีประชาชนเข้าร่วมกิจกรรม 2 พันคน ก็ได้การจัดสรรงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ช่วยสนับสนุนให้งานด้านการเผยแผ่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้” มีหน่วยอบรม

ประชาชนประจำตำบล โครงการประชุมสัมมนา แสดงผลการปฏิบัติงานร่วมกันและแนวทางปฏิบัติงานให้สอดคล้องกัน

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครราชสีมา การประสานงานของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาระหว่างจังหวัดใกล้เคียงยังไม่มีการประชุมงานให้เป็นรูปธรรม การปฏิบัติงานก็ต่างก็หน้าที่ของตนเองตามนโยบายที่วางไว้ แต่อย่างไรก็ดีการประชุมงานในระดับภาคก็ยังมีการประชุมปรึกษาหารือกันอยู่เป็นประจำกับเจ้าคณะภาค ปีละ 2 ครั้ง เพื่อให้ทราบถึงปัญหาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในองค์กรรวม เพื่อจะได้ช่วยกันแก้ไขปัญหาให้ตรงจุด และการดำเนินงานด้านเผยแผ่พระพุทธศาสนาก็เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนความร่วมมือที่ได้รับจากภาครัฐ ภาคเอกชน ก็ได้รับการสนับสนุนด้านการเผยแผ่จากผู้บริหารส่วนท้องถิ่น มีเทศบาลเมือง เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล ได้ให้การสนับสนุน อุปถัมภ์ อย่างต่อเนื่อง งานด้านเผยแผ่ดำเนินไปด้วยดี

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนนทบุรี พบว่าโครงข่ายของการประสานงานด้านการบริหารจัดการเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะภาค ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาแต่ละจังหวัดก็มีการทำงานที่แตกต่างกัน เมื่อมีโครงการที่ต้องทำร่วมกันถึงมีการติดต่อประสานงานขอร่วมมือระหว่างศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาระหว่างจังหวัดให้ทำกิจกรรมด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เป็นไปในรูปแบบเดียวกัน ส่วนภาครัฐก็สนับสนุนระดับหนึ่ง เช่น งบประมาณการสอบธรรมศึกษา ส่วนภาคเอกชนก็ไม่ค่อยให้การสนับสนุนในด้านการเผยแผ่เท่าที่ควร เพราะยังขาดการนำเสนอในกิจกรรมที่ต้องทำให้เป็นรูปแบบที่ชัดเจน การประสานงานกับภาคเอกชนก็เป็นไปอย่างลำช้า ขาดความร่วมมือและการประสานงานที่เป็นรูปธรรม

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าความร่วมมือเรื่องการเผยแผ่ฯ ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก สามารถจัดกิจกรรมในเชิงระดมทุนได้ดี ได้รับการส่งเสริมจากประชาชน ในการจัดประชุม จัดอบรม ในทุกภาคส่วน การประสานงานระหว่างองค์กรเครือข่ายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นรูปธรรม มีวัฒนธรรมจังหวัด การประถมศึกษาจังหวัด และพุทธสมาคมจังหวัด ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมเผยแผ่พระพุทธศาสนา ต่างร่วมมือระดมความรู้ความสามารถในการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพและศักยภาพอย่างสูงสุดในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การประสานงานระหว่างศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดใกล้เคียงก็มีการดำเนินการโดยการจัดอบรม ประชุม และพัฒนาองค์ความรู้ให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสอนได้

การประยุกต์ใช้หลักธรรมในการบริหารจัดการองค์กรเครือข่าย ของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคลากรและการประสานความสัมพันธ์ของบุคลากรในองค์กรเครือข่าย ให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการ

ปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางให้สำเร็จ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการองค์กรเครือข่ายของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย ดังนี้

1. ทาน (โอบอ้อมอารีย์) พบว่า การบริหารจัดการความสัมพันธ์องค์กรเครือข่ายของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทยทั้ง 4 ศูนย์ เป็นการเอื้อเพื่อเอื้อแก่ซึ่งกันและกัน ช่วยทำกิจกรรมที่เกิดประโยชน์ต่อองค์กร ให้ความรู้ให้การแนะนำ มีการเกื้อกูลอนุเคราะห์กัน ผู้ใหญ่ให้ความช่วยเหลือผู้น้อย ผู้น้อยให้การช่วยเหลือผู้ใหญ่ ซึ่งก็เป็นผลดีกับองค์กรเครือข่ายที่เกิดจากการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินงานด้วยจิตใจที่มุ่งช่วยให้บรรลุถึงประโยชน์สูงสุดขององค์กร มีการถ่ายทอดความรู้ด้านการทำงานแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงาน อำนวยความสะดวกเรื่องอุปกรณ์เครื่องใช้ในสำนักงาน ผู้บริหารศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดทั้ง 4 ศูนย์ ได้ให้คำแนะนำ ปกป้องแก่บุคลากร ให้มีความเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก แนะนำสิ่งที่ดีควรแก้ไขในการทำงานและรับฟังปัญหาของบุคลากร

2. ปิยวาจา (วจีไพเราะ) พบว่าผู้บริหารศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดทั้ง 4 ศูนย์ ได้เน้นย้ำให้บุคลากรในองค์กรให้มีวาทศิลป์ดึงดูดใจในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย โดยเฉพาะการประสานงานกับองค์กรเครือข่าย การทำงานด้านการเผยแผ่ฯ ต้องพูดให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ไม่กล่าวล่วงเกินหมุ่คณะเมื่อปฏิบัติหน้าที่ของตน ใช้ถ้อยคำกริยาอาการสุภาพเป็นกันเองและเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างองค์กรเครือข่าย ยังพบว่าผู้บริหารศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดทั้ง 4 ศูนย์ เป็นผู้ที่กำลังกล่าววาทด้วยความจริงใจไม่เสแสร้งหรือหลอกให้ทำและยังกล่าวยกย่องชมเชยบุคลากรที่ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย ส่วนบุคลากรที่ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมาย ผู้บริหารศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาก็พูดให้กำลังใจให้ขិតคิดในการปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวม

3. อิตถจริยา (สงเคราะห์หมุ่คณะ) พบว่าการสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรเครือข่ายของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดทั้ง 4 ศูนย์ เป็นไปอย่างเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ การปฏิบัติตนในตำแหน่งหน้าที่การงานของบุคลากรองค์กรเครือข่ายเป็นไปอย่างเสมอต้นเสมอปลาย การวางตนเป็นกลางของบุคลากร รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นหรือคำติชมจากผู้อื่นด้วยความจริงใจ และยังพบว่าผู้บริหารของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทยทั้ง 4 ศูนย์ ได้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ได้บังคับบัญชาทั้งกาย วาจา ใจ วางตนได้เหมาะสมแก่ฐานะแก่บุคลากรตามเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ทำตนเป็นกันเองกับผู้ได้บังคับบัญชา ไม่ถือตัวกับผู้ได้บังคับบัญชา มีบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โดยไม่ใช้หน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน ร่วมทุกข์ร่วม

สุขกับผู้ได้บังคับบัญชาในการปฏิบัติหน้าที่การงานของของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทยในการสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรเครือข่าย

4. สمانัตตา (วางตนเหมาะสม) พบว่าศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทยทั้ง 4 ศูนย์ ได้สนับสนุนให้บุคลากรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับองค์กรเครือข่ายในการทำงานด้านเผยแผ่พระพุทธศาสนา ให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยความเอื้อเฟื้อเพื่อจริงใจ เพื่อประโยชน์ขององค์กร และยังพบว่าผู้บริหารศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดทั้ง 4 ศูนย์ ได้ชักนำผู้ได้บังคับบัญชาให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ไม่นิ่งดูคยต่อประโยชน์อันจะก่อให้เกิดผลดีต่อองค์กร ใหมน้ำใจต่อผู้ที่ปฏิบัติงานร่วมกัน และยังส่งเสริมให้ผู้ได้บังคับบัญชาไปฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญในหน้าที่ของตนเพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงานร่วมกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง มีการวางแผนการพัฒนาคุณภาพบุคลากรในองค์กรให้มีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

โดยสรุปจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางสังคมของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย ทั้ง 4 ศูนย์ พบว่าในเครือข่ายสังคมจะประกอบไปด้วยบุคคลที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ตามบทบาทหรือหน้าที่ที่แต่ละคนหรือคู่ความสัมพันธ์มีอยู่ ซึ่งแต่ละคนนั้นมิได้มีเพียงบทบาทเดียว หากแต่มีหลายบทบาทที่จะต้องปฏิบัติในชีวิตประจำวัน บุคคลไม่เพียงแต่ทำตามบทบาทหน้าที่ที่คาดหวังในสังคมหรือตามบรรทัดฐานที่ได้รับการถ่ายทอดมาเท่านั้น แต่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลยังขึ้นอยู่กับพื้นฐานของการรับรู้และการตัดสินใจในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทั้งในด้านวัตถุและทางด้านจิตใจ

อย่างไรก็ตามการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมกับองค์กรเครือข่ายของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทยทั้ง 4 ศูนย์ จะช่วยให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ที่มีอยู่ในสังคม อันนำไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ (Informal Group) องค์กรทางสังคม (Social Organization) และโครงสร้างทางสังคม (Social Structure) ลักษณะความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าว สามารถนำมาใช้อธิบายพฤติกรรมของบุคลากรของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดได้ จะทำให้เข้าใจพฤติกรรมการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเสนอต้นแบบการบริหารจัดการเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทยอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 นำมาสู่การวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การเสนอต้นแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย M-Link model โดยอาศัยกระบวนการบริหารจัดการองค์กรเชื่อมโยงกับการบริหารจัดการแนวพุทธ นอกจากนั้นต้องอาศัยปัจจัยที่สนับสนุนหรือเอื้อต่อ

การบริหารจัดการให้เกิดการบริหารจัดการขึ้นในศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย มีปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมขององค์กรและความสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อทำให้เกิดการบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพและการพัฒนาบุคลากรผู้ทำหน้าที่เผยแผ่ฯให้มีความพร้อมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยมีประเด็นดังนี้

4.3.1 กระบวนการบริหารจัดการ (Management)

การวางแผน

การนำแผนไปปฏิบัติเป็นกระบวนการขับเคลื่อนการดำเนินงานหรือกลไกที่สำคัญทั้งหมดให้สามารถบรรลุผลลัพธ์ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ การดำเนินงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจะบังเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องผลักดันให้มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติ แนวคิด ค่านิยม เป้าหมาย รวมถึงวิธีการปฏิบัติงาน การนำแผนไปสู่การปฏิบัติของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้ง 4 ศูนย์นั้น จำเป็นต้องสร้างความเข้าใจให้บุคลากรทุกระดับเพื่อให้เกิดการยอมรับและมีส่วนร่วมพร้อมที่จะนำแผนงาน โครงการต่างๆ ไปดำเนินการตามแนวทางได้อย่างเหมาะสม และสามารถประยุกต์การดำเนินงานให้เหมาะสมกับแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติและสร้างการมีส่วนร่วม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ พันธกิจและประเด็นยุทธศาสตร์ที่วางไว้

การจัดการองค์กร

การจัดองค์กรของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทยทั้ง 4 ศูนย์ ควร มีโครงสร้างการจัดองค์กรที่เด่นชัด มีผู้บริหาร กรรมการ มีคณะกรรมการทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ อีกทั้งมีส่วนราชการเข้ามาช่วยเหลืออีกฝ่าย ทั้งทางตรงและทางอ้อม มีเป้าหมาย นโยบาย และแผนงานในการดำเนินงานอย่างชัดเจน เพื่อให้การบริหารองค์กรดำเนินไปด้วยความราบรื่นและมีประสิทธิภาพ จัดให้มีศูนย์กลางในการอำนวยความสะดวกที่มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบและอำนวยความสะดวกโดยตรง มีการระบุน้ำที่ทำงาน ความรับผิดชอบของบุคลากรแต่ละคนได้ชัดเจนมีการแบ่งแยกหน้าที่ตามความเหมาะสม ตรงตามความรู้ความสามารถ มีการจัดระบบการทำงานอย่างเหมาะสม มีเทคนิคในการควบคุมงาน และการประสานงานในองค์กร มีระบบการสื่อสารที่ดี มีหลักอำนาจการ การวินิจฉัยสั่งการที่ดี เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการองค์กรให้เป็นไปได้เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ

นโยบาย

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดทั้ง 4 ศูนย์ ควรมีการนำนโยบายมาปฏิบัติอย่างจริงจัง ส่งเสริมและสนับสนุนให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และแหล่งภูมิปัญญาของชุมชน รวมทั้งส่งเสริมให้มีศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของจังหวัดด้วย ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและด้านพุทธศาสนศึกษา รวมทั้งดูแลและควบคุม

มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดภายในจังหวัด ให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม และพัฒนาบุคลากรทางพระพุทธศาสนา ส่งเสริมและประสานการดำเนินงานในการปฏิบัติศาสนพิธีและกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย สนับสนุนส่งเสริมและจัดการการศึกษาสงฆ์และเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาให้มีความรู้คู่คุณธรรม รวมทั้งยังจัดการศึกษาคณะสงฆ์เพื่อผลิตพัฒนาศาสนทายาทที่เปี่ยมปัญญาพุทธธรรมเผยแผ่ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญงอกงาม เพื่อร่วมสร้างสังคมพุทธธรรมที่มีความเข้มแข็งสืบต่อไป

เทคโนโลยี

ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดทั้ง 4 ศูนย์ ควรสนับสนุนให้บุคลากรใช้สื่อเทคโนโลยีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทั้งสื่อมวลชนและสื่อชุมชนที่สามารถเข้าถึงผู้ฟังได้ง่าย เพราะถ้าจะให้คนทั่วไปหันมาศรัทธาศึกษาเองก็คงเป็นไปได้ยาก ควรมีการเข้าหาศรัทธาด้วยวิธีการที่ทันต่อเหตุการณ์ เพราะในยุคปัจจุบันก็มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตผ่านทางเว็บไซต์โดยวัดองค์กรและสถาบันสงฆ์ได้เปิดเว็บไซต์ในนามของวัดหรือองค์กร นอกจากนั้นยังมีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านทางเครือข่ายทางสังคมอื่นๆอีกเป็นจำนวนมาก พระพุทธศาสนาดำรงอยู่ในโลกที่กำลังพัฒนาด้านวัตถุให้เจริญก้าวหน้ากำลังจะกลายเป็นสิ่งที่เรียกว่า “โลกกว้างแต่จิตใจคนแคบลง” ในอนาคตยังคงคาดคะเนไม่ได้ว่าการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นจะเป็นไปในลักษณะใด หรือจะมีรูปแบบการเผยแผ่เชิงรุกผ่านทางเครือข่ายสังคมออนไลน์มากขึ้น

วิธีการเผยแผ่

บุคลากรผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องมีความทุ่มเทเสียสละและตั้งมั่นในอุดมการณ์ และเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีความชำนาญในการเผยแผ่พุทธธรรมตามรูปแบบวิธีการ มีบุคลิกภาพที่เป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความจริงใจกับทุกคน เนื้อหาของธรรมะมีความถูกต้องตามหลักธรรม ชัดเจน เข้าใจได้ง่ายและมีความเพลิดเพลินต่อการฟัง สามารถนำไปประพฤติปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ความพร้อมในการแสดงธรรมและเนื้อหาธรรมะก็อำนวยความสะดวกแก่ผู้ฟัง จึงทำให้ได้รับความศรัทธาเลื่อมใสจากผู้ฟัง มีความน่าเชื่อถือที่ได้มาจากความรู้ความสามารถ บุคลิกลักษณะและคุณธรรมที่มีเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้คนโดยทั่วไป ได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหารให้เป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่ และควรมีรูปแบบวิธีการและแนวทางในการนำเสนอพุทธธรรมที่ทำให้ผู้ฟังมีความเข้าใจแจ่มแจ้ง จูงใจ หาญกล้า ร่าเริงมากขึ้น มีมุมมองให้แง่คิด สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ และควรมีการให้ความรู้คู่คุณธรรมแก่ประชาชน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนพร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ด้วยการ

ส่งเสริมความมั่นคงของครอบครัว การปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม การสร้างระบบความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของคนในชุมชนและระหว่างชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน ด้วยบริบททางศาสนาและวัฒนธรรมชุมชน โดยเสริมสร้างครอบครัวให้มีความมั่นคง มีสัมพันธภาพที่ดี มีความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมในครอบครัว โดยจัดกิจกรรมปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ใช้ผู้นำทางศาสนาให้ข้อมูลข่าวสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต

การพัฒนาศักยภาพ

การพัฒนาศักยภาพผู้เผยแพร่ของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้ง 4 ศูนย์ มีการจัดโครงการประชุมสัมมนาคณะกรรมการและบุคลากรเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อนำนโยบายของคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปปฏิบัติ เพิ่มแนวทางกลยุทธ์ วิธีการทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ กำหนดให้ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดมีศักยภาพและประสิทธิภาพในการกำกับส่งเสริม สนับสนุนการเผยแผ่รวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการเผยแผ่ เป็นศูนย์ประสานงานบุคลากรเผยแผ่พระพุทธศาสนา และเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาบุคลากรด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ผลที่ได้จากการพัฒนาศักยภาพบุคลากรผู้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา คือได้บุคลากรของคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น ผู้เข้ารับการสัมมนาได้ความรู้เกี่ยวกับหลักการและวิธีการเผยแผ่อย่างถูกต้องและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเทศน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประชาชนทั่วไปได้ร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

4.3.2 การเรียนรู้ (Learning)

ในที่นี้ผู้วิจัยจะได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ หลักสัพปริสธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในสัพปริสสูตร อันเป็นแนวทางในการบริหารจัดการแนวพุทธประกอบการพิจารณาว่า หลักการบริหารจัดการแนวพุทธมิได้มุ่งหวังกำไรหรือการแข่งขันเพียงอย่างเดียว แต่ได้บรรลุหลักการที่สร้างความยั่งยืน การไม่เบียดเบียน การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติ มีความเมตตาต่อกัน และรู้เท่าทันโลก โดยมีได้ปฏิเสธกระแสโลกาภิวัตน์หรือระบบทุนนิยมในปัจจุบัน แต่ให้ยึดหลักการอยู่ร่วมกันและรู้เท่าทันโลก หลักสัพปริสธรรม ที่เกี่ยวข้องกับ การบริหารจัดการ มี 7 ประการ คือ

1. ธัมมัญญตา ความเป็นผู้รู้จักเหตุ คือรู้ความจริง รู้หลักการ รู้กฎเกณฑ์ รู้กฎแห่งธรรมได้ รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผลและรู้จักหลักการที่จะทำให้เกิดผล รวมความว่า การบริหารจัดการในองค์กรผู้บริหารจำเป็นต้องพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างถูกต้อง เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กรให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล รู้จักการวิเคราะห์ความจริงที่เกิดขึ้น ตามธรรมชาติ อันว่า “สิ่งทั้งหลาย

เกิดขึ้น ตั้งอยู่ดับไป เป็นธรรมดา” โดยพิจารณาหลักการและเกณฑ์แห่งเหตุผลมาบริหารจัดการองค์กร

2. อัจฉริยภาพ ความเป็นผู้รู้จักผล หรือความมุ่งหมาย คือรู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่เกิดขึ้น สืบเนื่องจากการกระทำตามหลัก หมายถึง การบริหารงานองค์กรให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ และรู้ถึงประโยชน์ของ องค์กรที่นำไปสู่ความมั่นคง และไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อองค์กร ในที่นี้ก็หมายถึงการมีแผนงานที่ดี การวางแผนที่วิเคราะห์ผลกระทบด้านต่างๆ

3. อัจฉริยภาพ ความเป็นผู้รู้จักตน คือ รู้จักเราว่าเรานั้น โดยฐานะภาวะเพศ ความรู้ความสามารถ และคุณธรรมเป็นอย่างไรและเท่าใด แล้วประพฤติให้เหมาะสม และรู้จักที่จะปรับปรุงต่อไป ในที่นี้หมายถึง รู้จักองค์กรที่เราบริหารเป็นอย่างดีว่ามีจุดด้อย จุดแข็งอย่างไร มีขีดความสามารถอย่างไร และรู้จักการปรับปรุงองค์กรให้ทันต่อเหตุการณ์ที่มีผลกระทบ รวมทั้งการบริหาร ความแตกต่างที่จะทำให้องค์กรเป็นเลิศ มีประสิทธิภาพ และมั่นคงถาวร

4. มัตตัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักประมาณ คือ ความพอดีในการจ่าย โภคทรัพย์ ในที่นี้หมายถึงการบริหารการเงิน หรือการขยายกิจการต้องพิจารณาให้รู้จักประมาณในความเพียงพอขององค์กร ขีดความสามารถขององค์กร ขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร รวมทั้งการแข่งขันที่รอบคอบและรู้จักประมาณขีดความสามารถขององค์กร

5. กาลัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักกาล คือ รู้กาลเวลา อันเหมาะสมและระยะเวลาในการประกอบกิจ ในที่นี้หมายถึง การบริหารจัดการจะต้องมีความเข้าใจถึงระยะเวลาที่เหมาะสม การสร้างโอกาสขององค์กรจะต้องพิจารณา ถึงสถานการณ์ในเวลานั้นๆ ว่า ควรจะดำเนินการอย่างไร อะไรควรงด อะไรควรกระทำ เวลาใดควรขยายกิจการ หรือช่วงเวลาใดที่จะบริหารองค์กรให้ประสบผลสำเร็จต่อองค์กรมากที่สุด

6. ปริสัจญญาตา ความเป็นผู้รู้จัก ชุมชน คือ รู้กริยาที่จะประพฤติต่อชุมชนนั้น ว่าควรจะทำนุบำรุงอย่างไร การบริหารจัดการจำเป็นต้องปฏิสัมพันธ์กับองค์กรต่างๆ ทั้งที่เป็นพันธมิตร และคู่แข่ง การสร้างสรรค์ หรือการประสานงานกับชุมชนหรือกลุ่มบุคคลที่มีผลต่อองค์กร ก็คือเข้าถึง เข้าใจและพัฒนา เป็นการบริหารจัดการที่สร้างความสัมพันธ์ด้วยเมตตา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อชุมชน หรือสาธารณะชน จะเป็นภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร

7. บุคคลัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักบุคคล คือ รู้จักความแตกต่างของบุคคลว่าโดยอรรถาธิบายความสามารถและคุณธรรม ตลอดจนรู้ในความสามารถของบุคคลและใช้มอบงานที่เหมาะสมให้การบริหารจัดการในการรู้บุคคล เปรียบเสมือนการพัฒนาและบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่จะต้องมีการพัฒนาและบริหารบุคคลในองค์กรให้มีความรู้ความสามารถ และภักดีต่อองค์กร มีความสามัคคี

สร้างความเป็นธรรม และเสมอภาคให้แก่ บุคลากรในองค์กร รวมถึงการทำงานเป็นหมู่คณะการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่างๆ ด้วยความเป็นมิตรไมตรี รวมทั้งมีความจริงใจต่อกัน

จากการวิเคราะห์หลักสัปปริสธรรมเพื่อการบริหารจัดการองค์กร จะเห็นว่าหลักธรรมพระพุทธศาสนาอธิบายความสัมพันธ์ของการบริหารจัดการเกี่ยวข้องกับคนและสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรมที่มีคุณค่า พบได้ในสังคมมนุษย์หรือปัจจัยแห่งสังคมในกระบวนการอาศัย ซึ่งกันและกัน การพิจารณาด้วยเหตุด้วยผล รู้จักโลก รู้จักธรรมชาติ เพราะมนุษย์เท่านั้นที่จะเป็นผู้ที่บริหารจัดการองค์กรที่ดีได้ สำหรับในส่วนของ หลักการบริหารสมัยใหม่จะเน้นเทคนิคและวิธีการ โดยแสวงหากำไรและการแข่งขันให้องค์กรบรรลุ ผู้เป้าหมาย ตามแบบของทุนนิยม หากผู้บริหารศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทยนำหลักการบริหารจัดการแนวพุทธเข้ามาประกอบหรือบูรณาการให้เข้ากับการบริหารงานในปัจจุบัน ก็ถือว่าเป็นแนวทางใหม่หรือเข้าสู่มิติของการบริหารจัดการ ที่ยั่งยืน มีความมั่นคง และสร้างความเป็นธรรมต่อบุคคลหรือสังคมที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอย่างชาญฉลาด รวมทั้งสร้างประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ต่อการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนและมั่นคง รวมทั้งจะเป็นหลักการของนักบริหารในการบริหารจัดการองค์กรของตนอย่างมีระบบ โดยที่ยังมีคุณธรรมมาประกอบในการพิจารณาบริหารจัดการด้วย

กระบวนการเพื่อสร้างสรรค์ปัญญา

ปัจจุบันศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดทั้ง 4 ศูนย์ พยายามที่ดำเนิน โครงการ “การแก้ไขปัญหาของสังคม สร้างชุมชนเข้มแข็ง” อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชนคิดอาวุธทางปัญญาให้กับชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้ใช้ความรู้ท้องถิ่นในการสร้างความเข้มแข็งให้กับคนท้องถิ่นอย่างแท้จริง โดยให้สมาชิกในชุมชนได้นำปัญหามาวิเคราะห์และหาทางแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม มีการลงมือปฏิบัติเป็นการจัดการเรียนรู้โดยการกระทำ การค้นพบ สำรวจ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งผู้ที่เรียนรู้สามารถแก้ไขปัญหาที่กระทบได้ การร่วมมือระหว่างชุมชนเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการสื่อสารระหว่างกัน

ศูนย์เผยแผ่

ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์ประสานงานกลางประจำจังหวัด อำนวยความสะดวก เป็นที่ปรึกษา พัฒนาบุคลากรการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ให้การอุปถัมภ์ และปฏิบัติตามนโยบาย ข้อกำหนด ข้อบังคับ วัตถุประสงค์ และอื่น ๆ ตามที่ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนดหรือมอบหมาย ให้ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดมีสำนักงานตั้งอยู่ที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ระเบียบมหาเถรสมาคมกำหนดให้มีศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลและพัฒนาบุคลากรการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งส่วนกลางและประจำจังหวัด สำหรับเป็นแนวทางขับเคลื่อนงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ให้เป็นไปในเชิงรุกมี

ประสิทธิภาพก่อให้เกิดความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนาและอำนวยการประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนผู้ได้รับการเผยแผ่

พระสงฆ์

บทบาทของพระสงฆ์ในด้านการเผยแผ่ แท้จริงแล้วบทบาทด้านนี้ พระสงฆ์ทุกรูปได้รับมอบหมายจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยตรง เพราะหน้าที่ของพุทธสาวก คือมีหน้าที่ศึกษาเรียนรู้คำสอนให้เกิดความรู้ความเข้าใจ แล้วปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนนั้นแล้วต้องสอนผู้อื่นให้ปฏิบัติตามด้วย นี่จึงได้ชื่อว่าพระสงฆ์สาวก

การให้การอบรม การสอน การเผยแผ่เป็นหน้าที่หลักของพระสงฆ์ที่สำคัญ ที่พระสงฆ์ปฏิบัติมาเป็นปกติอยู่แล้ว ทั้งที่เรียกว่าการเทศน์ แสดงธรรม หรือการปาฐกถาก็ตาม ซึ่งประชาชนทั่วไปให้ความเคารพและสนใจที่จะฟังสาระที่พระสงฆ์เป็นผู้ให้อยู่แล้ว และนับเป็นการศึกษาที่เข้าถึงประชาชนชาวบ้านได้อย่างกว้างขวาง ส่วนในเนื้อหาสาระที่พระสงฆ์ให้แก่ประชาชนจะแตกต่างกันตามโอกาสและวาระต่างๆ แต่สิ่งที่เป็นธรรมะหรือคำสอนที่เป็นพระพุทธศาสนาที่นับได้ว่าเป็นสาระในพระพุทธศาสนานั้น เป็นเนื้อหาที่เป็นความจริงที่มีอยู่ที่เกิดขึ้นเป็นปกติ เพราะแท้ที่จริงแล้วคำว่า "ธรรม" นั้นก็คือ "ธรรมชาติ" นั่นเอง

ชุมชน

ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนเริ่มเปลี่ยนแปลง จากวัดที่เคยเป็นศูนย์กลางของชุมชน วัดกับชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ฟังพาอาศัยกันและทำกิจกรรมร่วมกัน แต่เมื่อมีความเจริญทางด้านเทคโนโลยีในกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้ลัทธิทุนนิยมเข้ามาแทนที่ กระแสสังคมเปลี่ยนไป ชุมชนรอบวัดกลายเป็นห้างสรรพสินค้า โรงแรม และแหล่งบันเทิงต่างๆ ทำให้ชาวบ้านเริ่มห่างวัดมากขึ้น วัดกลายเป็นแหล่งผลประโยชน์เชิงพาณิชย์มากขึ้น การบริหารการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน คณะสงฆ์จะทำโดยอย่างโดดเดี่ยวไม่ได้ จะต้องอาศัยความร่วมมือจากเครือข่ายทุกภาคส่วน (Network) ด้วยการเพิ่มบทบาทของฝ่ายบ้านเมืองและภาคประชาชนให้มากขึ้น ไม่ควรยึดในกฎระเบียบเก่าๆ ซึ่งขาดการมีส่วนร่วมและเป็นการปิดกั้นเสรีภาพในการนับถือศาสนา องค์การคณะสงฆ์และองค์กรภาครัฐควรหันมาให้ความสนใจกับองค์กรภาคประชาชนมากขึ้น ตลอดจนการปรับเปลี่ยนนโยบาย รูปแบบการบริหารงานการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

4.3.3 นวัตกรรม (Innovation)

สื่อสมัยใหม่

กลยุทธ์การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อเผยแผ่ธรรมะ คือ เข้าใกล้ โดยใช้ธรรมะเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ สร้างกำลังใจในการทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ เข้าใจพื้นฐานของการ

เปลี่ยนแปลงของชีวิต ใช้สื่อเฟสบุ๊คส์ กิจกรรมการบรรยายธรรมะ กิจกรรมพัฒนาเด็กและเยาวชน เข้าใจ โดยใช้วิธีการนำเสนอแบบอุปมาอุปไมย ใช้สัญลักษณ์สื่อความหมาย ด้วยการทำให้ธรรมะ เป็นเรื่องง่าย ไม่ใช้ภาษาบาลี อ้างอิงบุคคลที่กลุ่มเด็กและเยาวชนรู้จักสนใจ เรื่องราวอ้างอิงนิทาน ชาคหรือพุทธประวัติ เข้าถึง โดยการเป็นผู้นำเสนอ นำการบรรยายด้วยตนเอง

กลยุทธ์การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อเผยแผ่ธรรมะ คือ เข้าใกล้ โดยปรับเปลี่ยนธรรมะให้ทันสมัย เพื่อให้แนวทางการดำเนินชีวิต การทำงาน การสร้างความสมดุลชีวิต การครองตน ครองคน ครองงาน ใช้สื่อดิจิทัล คือ สื่อเฟสบุ๊คส์ ทวิตเตอร์ ยูทูป และซีดีธรรมะ เข้าใจ โดยนำเสนอธรรมะเป็นหลัก อ้างอิงบุคคลที่เชื่อถือได้ ใช้วิธีการอุปมาอุปไมยและประสบการณ์เดี่ยวหนึ่งของชีวิตบุคคลต่างๆด้วยเนื้อหาที่ชัดเจน เฉียบคม เข้าใจง่ายไม่ใช้ภาษาบาลี อ้างอิงบุคคลสำคัญและพุทธทวณะและเร่งเร้าให้ปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสุขแก่ตน เข้าถึง โดยการทำให้เป็นตัวอย่งที่ดีและอ้างอิงตัวอย่งของบุคคลที่ประสบความสำเร็จ

กลยุทธ์การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อเผยแผ่ธรรมะ คือ เข้าใกล้ โดยปรับเปลี่ยนความคิดว่า นิพพานสามารถทำได้ในชาตินี้ สร้างกำลังใจให้ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนได้อย่างลึกซึ้ง ใช้สื่อดิจิทัล คือ สื่อเฟสบุ๊คส์ สื่อเครือข่ายกิจกรรมอบรมภาวนาและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เข้าใจ โดยใช้ธรรมะเป็นหลัก การอ้างอิงบุคคลที่เชื่อถือได้ ใช้อุปมาอุปไมยที่ลึกซึ้ง มีผู้ที่มีชื่อเสียงร่วมและนำการสาธิตด้วยเนื้อหาที่ชัดเจน เฉียบคม อ้างอิงจากพระไตรปิฎก

เครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ

การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดทั้ง 4 ศูนย์ ก่อให้เกิดประโยชน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพราะหากจะใช้วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแบบเดิมอาจเข้าไม่ถึงสังคมยุคใหม่หรือคนรุ่นใหม่ก็เป็นได้ เพราะสังคมสมัยปัจจุบัน ประชาชนไม่ค่อยมีเวลาไปปฏิบัติธรรม ฟังเทศน์หรือศึกษาพระธรรมคำสอนที่วัดเหมือนอดีตที่ผ่านมา การเผยแผ่พระธรรมคำสอนผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะสามารถทำให้เข้าถึงประชาชนได้ง่ายและกว้างขวางมากที่สุด ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ผู้ใช้อยู่ที่ไหนเวลาใดก็สามารถที่จะเข้าไปศึกษาพระธรรมคำสอนได้ตลอดเวลา ดังนั้นเทคโนโลยีสารสนเทศ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงและเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างขวางภายใต้บริบทและแนวโน้มของประชากรโลกที่จะใช้ชีวิตโลกออนไลน์ ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

พัฒนาสื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดประสบผลสำเร็จ เพราะสื่อเป็นเครื่องถ่ายทอดความรู้ ความคิด เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมและประสบการณ์ให้แก่ผู้ที่สนใจหลักธรรมคำสอน โดยคำนึงถึงสภาพปัญหา ความพร้อม เอกลักษณะ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ บทบาทในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดจะต้องดำเนินการด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พ.ศ.2550 การพัฒนาสื่อการเรียนรู้เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น อาจมีขั้นตอนที่เป็นรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางสังคมของแต่ละท้องถิ่นที่ศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดรับผิดชอบ ซึ่งการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีกระบวนการดังนี้ 1. กำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไป 2. ศึกษาและกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะศึกษาพระธรรมคำสอน โดยพิจารณาว่าผู้ที่จะใช้สื่อ นั้นคือใคร มีความรู้และประสบการณ์เดิมมาอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดคุณสมบัติส่วนอื่นๆ ของสื่อให้เหมาะสม 3. กำหนดและวิเคราะห์เนื้อหาสาระว่าจะต้องประกอบด้วยเนื้อหาสาระอย่างไรบ้าง ทั้งนี้ควรจะต้องพิจารณากำหนดเนื้อหาสาระให้สัมพันธ์กับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ 4. กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยการตีความและจำแนกแยกย่อยจุดประสงค์ทั่วไปให้ละเอียดไปถึงขั้นที่ทราบได้ว่าเมื่อผู้ที่ศึกษาพระธรรมคำสอนจากสื่อ นั้นแล้วสามารถนำไปใช้ประโยชน์อะไรได้มากน้อยแค่ไหน 5. กำหนดรูปแบบและวิธีการประเมินผล 6. กำหนดวิธีการและแนวทางการเสนอเนื้อหา เป็นการวางแผนว่าจะเสนอเนื้อหาสาระในรูปแบบใด มีตัวอย่าง มีการนำเรื่อง สรุปเรื่องหรือทบทวนเรื่องอย่างไร 7. กำหนดแหล่งข้อมูลที่สนับสนุนการจัดทำสื่อการเรียนรู้ เป็นต้น

4.3.4 เครือข่าย (Network)

เครือข่ายพระสงฆ์

บทบาทด้านการเผยแผ่ที่เป็นปกติจนประชาชนมองเป็นวิถีชีวิตหรือเป็นกิจวัตรของพระสงฆ์ก็คือการแสดงธรรมในวันพระในเทศกาลวันสำคัญ พระสงฆ์ได้โอกาสในการแสดงธรรมการเผยแผ่ธรรมอยู่เป็นปกติ และในรูปแบบที่ไม่เป็นรูปแบบ กล่าวคืออาจจะใช้วิธีการพูดคุยสนทนาในโอกาสพบปะ จะเป็นการเผยแผ่โดยไม่เป็นกิจลักษณะ แต่ก็แฝงด้วยให้ข้อคิดทางธรรม หรือในโอกาสที่ประชาชนมาทำบุญวันเกิดแล้วขอพรจากพระสงฆ์ มาถวายสังฆทานแล้วพระสงฆ์ก็ให้พรในช่วงเวลาสั้นๆ เป็นการสอนโดยที่ผู้รับไม่รู้ว่าคุณสอน แต่ได้ซึมซับเอาคำสอน เอาคติธรรม ได้เกิดการเรียนรู้พระธรรมคำสอน หากพระสงฆ์สำนึกตระหนักในบทบาทเหล่านี้อย่างจริงจัง พระสงฆ์จะมีโอกาสในการเผยแผ่ธรรมและได้เข้าถึงประชาชน โดยไม่ยากเลย และไม่ต้องรอเทศกาลสำคัญใดๆ

ทั้งสิ้น ในความเห็นส่วนตัวแล้วรูปแบบโอกาสใดไม่สำคัญ แต่ประเด็นสำคัญอยู่ที่ผู้ฟังเกิดการเรียนรู้ (Learning) จุดที่ต้องการคือให้ผู้ฟังได้เกิดการเรียนรู้จะให้ใครเป็นศูนย์กลางก็แล้วแต่อยากจะกล่าวด้วยว่าขอให้การเรียนรู้เป็นศูนย์กลาง (Learning Center) อันเป็นจุดที่ต้องการให้เกิดกับผู้ฟัง ที่จะเป็นจุดเปลี่ยนแห่งพฤติกรรมของคนว่าจะเปลี่ยนไปในทิศทางใด ให้เขาเรียนรู้ในด้านใด

องค์ความรู้

ควรใช้สถาบันทางศาสนาสร้างความเข้มแข็งกับภาคประชาชนให้สามารถเข้าร่วมในการบริหารจัดการชุมชน โดยส่งเสริมให้ประชาชนใช้หลักธรรมทางศาสนาจนเกิดจิตสำนึกที่ถูกต้องพร้อมใจที่จะรวมตัวและรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันอย่างเข้มแข็ง และร่วมในกระบวนการบริหารจัดการชุมชนให้เกิดความเป็นธรรมและความโปร่งใสในการพัฒนาชุมชนอบรมพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน พัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่มอาชีพ ให้สอดคล้องกับความต้องการ พร้อมก้าวสู่โลกของการทำงานอย่างมีคุณภาพให้ประชาชนในพื้นที่ได้เรียนรู้ศาสนาอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิตทุกช่วงวัย สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ทางศาสนาทั้งที่เป็นวิทยากรประยุกต์และวิชาการทางศาสนาที่เป็นต้นกำเนิด ให้ตระหนักถึงประโยชน์และคุณค่าความสำคัญของการเรียนรู้ทางศาสนาที่นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตมีความขยันหมั่นเพียรและมีการออมอยู่ในรูปแบบต่างๆ เพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิต และสามารถใช้จ่ายชีวิตได้อย่างมีความสุข

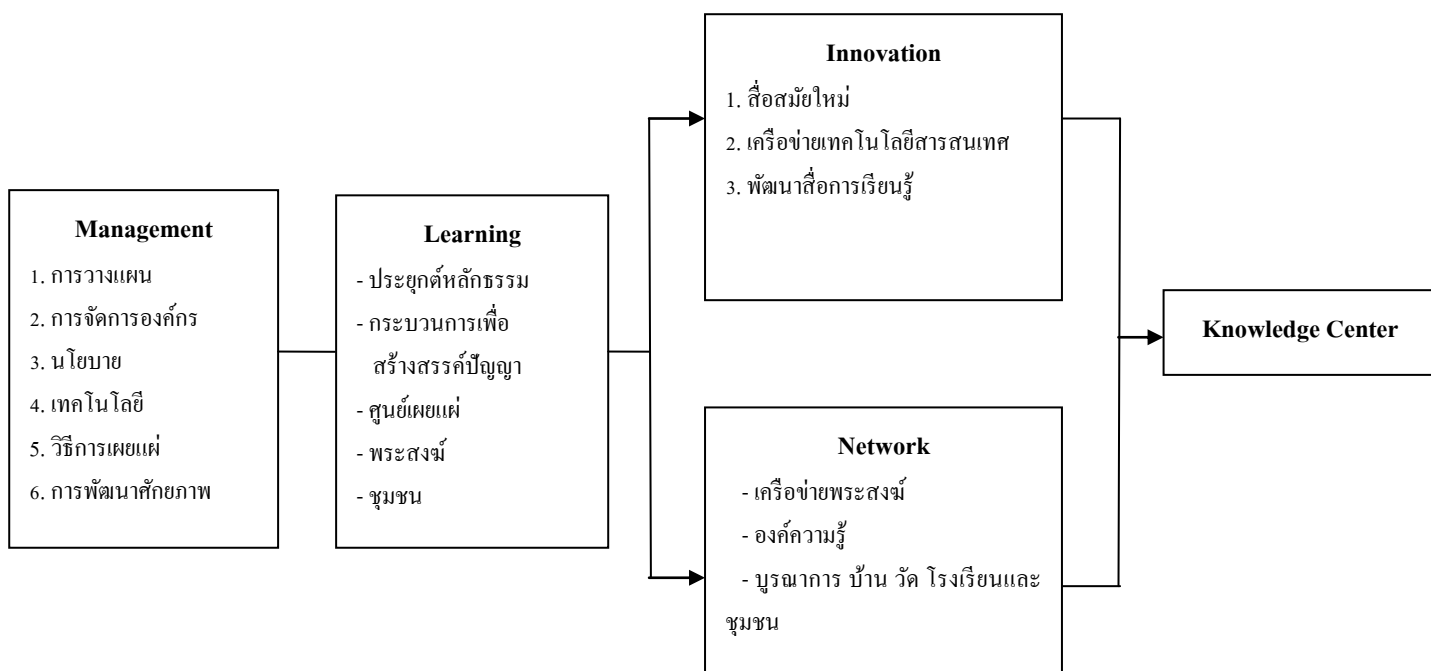
การสร้างระบบความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของคนในชุมชนและระหว่างชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน ด้วยบริบททางศาสนาและวัฒนธรรมชุมชน โดยเสริมสร้างครอบครัวให้มีความมั่นคง มีสัมพันธ์ภาพที่ดี มีความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมในครอบครัว โดยจัดกิจกรรมปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ใช้ผู้นำทางศาสนาให้ข้อมูลข่าวสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต รวมถึงการสร้างค่านิยมครอบครัวอบอุ่นผ่านบทบาทของผู้นำทางศาสนา

เครือข่ายชุมชน (วัด บ้าน โรงเรียนและชุมชน)

การศึกษายุทธศาสตร์การบริหารจัดการศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดทั้ง 4 ศูนย์ให้สอดคล้องกับเครือข่ายประชาชน โดยเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นพื้นฐานให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยเน้นชุมชนอันเป็นที่ตั้งของวัดและการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ด้วยกระบวนการถ่ายทอดธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยม ที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชน วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนและมีบทบาทในการเป็นแหล่งเรียนรู้ โดยมีรูปแบบการจัดการศึกษาและจัดกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมที่หลากหลาย โดยเฉพาะศาสนพิธี พิธีกรรมทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับวิถีชุมชนนั้นๆ เป็นแหล่งกำเนิดศิลปวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตค่านิยม และพระสงฆ์เป็นสื่อบุคคลที่เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ ใน

ลักษณะของการเป็นแบบอย่าง การสร้างความเคารพ ศรัทธาและยึดมั่น โดยมีเจ้าอาวาสมีความโดดเด่น เป็นผู้นำที่มีคุณธรรม เมตตาธรรม ยุติธรรม ความเสียสละ เอาใจใส่และรับผิดชอบสูง เป็นผู้มีความวิสัยทัศน์ มีประสิทธิภาพ และมีภาวะผู้นำสูง มีความสามารถทางการบริหารจัดการ การประสานงาน การสร้างแรงจูงใจ ความร่วมมือร่วมใจของกลุ่มต่างๆและชุมชน ทำงานร่วมกันโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม ให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมจึงประสบผลสำเร็จไปด้วยดี วัตถุประสงค์ในการสร้างความสัมพันธ์อันดีแก่ชุมชน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และชาวบ้านมีความร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูล การสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน และมีการจัดกิจกรรมร่วมกันในหลายรูปแบบทั้งทางธรรมและทางโลก

ต้นแบบการบริหารจัดการเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย ถือเป็นต้นแบบของการบริหารจัดการองค์กรที่ชัดเจน ซึ่งศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์และเป็นแนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสืบต่อไป ดังแผนภาพดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4.14 M-Link model ต้นแบบการบริหารจัดการเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย